

บทที่ ๓

แนวคิดปรัชญาการเมืองของโฮจิมินห์

๓.๑ บริบทประวัติศาสตร์ปรัชญาการเมืองของเวียดนามก่อนสมัยโฮจิมินห์

๓.๑.๑ ประวัติศาสตร์พื้นฐานของปรัชญาการเมืองของเวียดนาม

ประเทศเวียดนาม (Việt Nam) มีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการคือ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม^๑ เป็นประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกสุดของคาบสมุทรอินโดจีน มีพรมแดนติดกับประเทศจีน ทางทิศเหนือ ประเทศลาว และประเทศกัมพูชา ทางทิศตะวันตก และอ่าวตังเกี๋ย ทะเลจีนใต้ ทางทิศตะวันออกและใต้ หรือในภาษาเวียดนามเรียกทะเลทางทิศตะวันออกว่า ทะเลตะวันออก (เวียดนาม) ประเทศเวียดนามมีประชากรมากกว่า ๙๐ ล้านคน ถือเป็นประเทศที่มีประชากรมากทีสุดเป็นอันดับ ๑๓ ของโลก^๒

อารยธรรมเวียดนามก่อนประวัติศาสตร์ยุคหินใหม่ มีหลักฐานสำคัญคือกลองมโหระทึกสำริด และชุมชนโบราณดงเซิน เขตเมืองแทงหวา ทางตอนใต้ของปากแม่น้ำแดง สันนิษฐานว่าบรรพบุรุษของชาวเวียดนามโบราณผสมผสานระหว่างชนเผ่ามองโกลอยด์เหนือจากจีนและใต้ ซึ่งเป็นชาวทะเล ดำรงชีพด้วยการปลูกข้าวแบบนาดำและจับปลาและอยู่กันเป็นเผ่ามีผู้นำปกครองสืบต่อกันหลายร้อยปีเรียกว่ากษัตริย์หู่^๓ แต่เป็นยุคก่อนประวัติศาสตร์ ในบันทึกประวัติศาสตร์ยุคหลังของเวียดนามจึงเรียกยุคนี้นี้ว่า “อาณาจักรวันลาง”^๔ ประวัติศาสตร์เวียดนาม^๕ เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงมาตลอด คือ การรุกราน การยึดครอง และการปฏิวัติ การเข้าสู่ภาวะสงคราม (สงครามเวียดนาม) การได้รับอิสรภาพและเริ่มขัดแย้งภายในเป็นเหตุให้เกิดการรุกรานกันและกัน(ขัดแย้งกันเอง) ถูกจีนรุกรานตอบโต้การที่เวียดนามเข้าไปรุกรานกัมพูชา(เขมร)ครอบครองตอนเหนือในปี ๑๙๗๙ และเคยรุกรานประเทศลาว เป็นเหตุให้ชาวเวียดนามหวาดระแวงทั้งชาวต่างชาติและระแวกกันเอง ต่อมาขัดแย้งกันเองจนแบ่งเป็นฝ่ายเหนือ (เวียดนามเหนือ) และฝ่ายใต้ (เวียดนามใต้)

๓.๑.๒ คติความเชื่อเรื่องชาติพันธุ์กำเนิดของชาวเวียดนาม

ในอดีตนั้นชาวเวียดนามประสงค์ที่จะยึดอาณาจักรจามปา ในเวียดนามตอนใต้ ชาวเวียดนามเชื่อดำเนินหรือทฤษฎีระบบจักรวาล โดยมองโลกผ่านแนวคิดเกี่ยวกับธาตุทั้ง ๕ คือ โลหะ

^๑ Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (ก่ง หั่ว ซ้า หุย จู๋เงีย เหวียต นาม)

^๒ ประชากรเวียดนามปัจจุบัน ๙๐,๖๔๙,๓๙๐ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔) อ้างในหนังสือพิมพ์มติชน, คอลัมน์ “หน้าต่างความจริง” , ฉบับที่ ๑๐๖๒๐ ปีที่ ๓๐,วันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๐ : ๖.

^๓ Nguyễn, Khắc Viện. Vietnam - A Long History.Hanoi, Thế Giới Publishers,1999.

^๔ Ibid, P.37.

^๕ Hung, Hoang Duy. A Common Quest for Vietnam's Future. Viet Long Publishing.2005.

ไม้ น้ำ ไฟ และดิน หรือบางทีก็งูฮั่น ซึ่งแสดงถึง ๕ ภูมิภาค^๖ คือ กลาง เหนือ ใต้ ตะวันออก และ ตะวันตก แนวคิดนี้สืบทอดมาจากโบราณว่า มีอาณาจักรหนึ่งปกครองศูนย์กลางของทวีปเอเชีย ผู้ปกครองอาณาจักรนี้วางฐานอำนาจของตนอยู่บนแนวคิดเกี่ยวกับธาตุทั้งห้า และภูมิภาคทั้งห้า เหล่านี้เป็นที่รู้จักในนามอาณาจักรกลาง หรือ จุงฮวา ศูนย์กลางของอำนาจตั้งอยู่ในอาณาจักรเซตูกูเซาทั้ง ห้า (จูลิงห์) มีประชากรมากมายหลายเผ่าพันธุ์ โดยมีเผ่าใหญ่ๆ อยู่สองเผ่าคือ ฮั่นและเวียต

ขณะที่ชาวฮั่นมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ชาวเวียตกลับแตกออกเป็นเผ่าเล็กเผ่าน้อย นับร้อยเผ่า ชาวเวียตตั้งถิ่นฐานอยู่ทางใต้ของแม่น้ำเหลือง และพัฒนาแบบแผนวัฒนธรรมแบบ เกษตรกรรมขึ้นมา ส่วนชาวฮั่นที่ทางตะวันตกเฉียงเหนือ กลับมีความชำนาญทางการล่าสัตว์ และ ทักษะการรบมากกว่า ผู้นำเวียตปกครองอาณาจักรเซตูกูเซาทั้งห้า และมีผู้ปกครองติดต่อกัน ๓ คน คือ "ตวยเยิน(ผู้ค้นพบไฟ)"^๗ "ฟูกี(ผู้ค้นพบอั้งจิงและสัตว์เลี้ยงในบ้าน)"^๘ สุดท้ายคือเซนนอง^๙ ผู้ริเริ่มการ เพาะปลูกพืชสำหรับการยังชีพ และสอนให้คนของเขารู้จักปลูกข้าว

ชาวเวียตนามเชื่อว่าตนเองสืบเชื้อสายมาจากผู้นำ ๓ คนแรกของช่วงเวลาที่เป็นที่รู้จักใน ยุค ๓ ผู้นำของจีนหรือตัมฮว่งนี้ ผู้นำคนสุดท้ายคือเซนนองมีความเกี่ยวพันโดยตรงกับชาวเวียตนาม ช่วงปลายยุคของเซนนอง ชาวฮั่นได้เข้ารุกรานอาณาจักรเซตูกูเซาทั้งห้า และยึดครองเทือกเขาที่สูงที่สุด คือไถจิน^{๑๐} ผู้นำประกาศตนเป็นพระเจ้าฮว่งตี้^{๑๑} จักรพรรดิภาคกลาง การรุกรานครั้งนี้เป็นจุดสิ้นสุด ของยุคชาวเวียตนามถอยร่นลงไปทางใต้ หัวหน้าประกาศตนเป็นพระเจ้าเวืองเต^{๑๒} จักรพรรดิภาคใต้ และเรียกชื่ออาณาจักรของตนว่า ชิกกู่ยหรืออาณาจักรแห่งปีศาจแดง^{๑๓}

จากเรื่องเล่าพื้นบ้านของชาวเวียตนามนั้น เดมิงห์^{๑๔} ผู้สืบเชื้อสายของเซนนอง ในช่วงสาม อายุคนได้หลบหนีไปยังอาณาจักรใต้แดนห้าภูเขา และทรงอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงหวิงเตียน ส่วน พระโอรสของพระองค์คือ ลือกตัก ได้เป็นกษัตริย์แห่งภาคใต้ และทรงประกาศตนเองเป็นพระเจ้ากิงห์ เตื่องเวือง กษัตริย์แห่งแคว้นกิงและเตื่อง พระองค์ยังทรงอภิเษกสมรสกับพระธิดาองค์หนึ่งของดอง ดิห์กวาง ชุงลาม เป็นผู้สืบทอดราชสมบัติต่อจากพระบิดา ทรงมีพระนามว่า พระเจ้าหลากลองกวาน หรือขุนพลมังกรแห่งทะเลใหญ่ เรื่องราวกึ่งตำนานและพงศาวดารของเวียตนามอารยธรรม ฮวาบิงห์ ได้เล่าถึงการอภิเษกสมรสระหว่างพระเจ้าหลากลองกวาน กับเจ้าหญิงโฌมงามเอาเกอ (Au co) พระธิดาของพระเจ้าเตไล(De Lai) และผู้สืบเชื้อสายจากเซียนแห่งเทือกเขาสูงและทรงให้กำเนิดโอรส ๑๐๐ องค์และอาณาจักรแบ็กเวียต (Bach Viet) ซึ่งแคว้นของเจ้าชาย ๑๐๐ องค์เหล่านี้กินอาณาเขต

^๖ กลางนั้นแสดงออกโดยดินและสีเหลือง ใต้โดยไฟและสีแดง เหนือโดยน้ำและสีดำ ตะวันออกโดยไม้และ สีเขียว ตะวันตกโดยโลหะและสีขาว

^๗ Hung, Hoang Duy. A Common Quest for Vietnam's Future. P.20.

^๘ Ibid, P.23.

^๙ Ibid, P.24.

^{๑๐} Ibid, P.26.

^{๑๑} Ibid, P.27.

^{๑๒} Ibid, P.27.

^{๑๓} Ibid, P.29.

^{๑๔} Ibid, P.32.

จากลุ่มน้ำแยงซีเกียงลงไปจนถึงตอนเหนือของอินโดจีน แต่เพราะความแตกต่างทางภูมิหลังทำให้ทรงตัดสินพระทัยแยกทางกัน โอโรสครั้งหนึ่งตามพระมารดา กลับสู่เทือกเขา ที่เหลือก็ติดตามพระบิดา กลับไปสู่ทะเลตะวันออก

สัญลักษณ์การสืบเชื้อสายของพระเจ้าหลางกวง (Lac Long Quan) จากขุนพลมังกรและเจ้าหญิงเอาเกอจากเซียน มีความสำคัญสำหรับชาวเวียดนามอย่างยิ่ง เนื่องจากมังกรเป็นสัญลักษณ์ของหยาง (Yang) และเซียนเป็นสัญลักษณ์ของหยิน (Yin) ดังนั้นชาวเวียดนามจึงเชื่อว่าพวกเขาเป็นผู้สืบเชื้อสายของเตียนร่ง (Tien Rong) เซียนและมังกร และสัญลักษณ์เหล่านี้ก็ได้กลายเป็นรากฐานของลัทธิความเชื่อในยุคแรกๆ ของชาวเวียดนาม

สรุปว่าประวัติศาสตร์ คติความเชื่อเรื่องชาติพันธุ์กำเนิดของชาวเวียดนามเต็มไปด้วยความเชื่อในลักษณะคติชนวิทยา ตำนานหรือเรื่องบอกเล่า

๓.๑.๓ ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของเวียดนามในอดีต

ในด้านประวัติศาสตร์การเมือง เวียดนามเริ่มเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์หลังชนเผ่าถูก จากตอนใต้ของจีนเข้าสู่กรานและยึดครองดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำแดง จากนั้นไม่นานจักรพรรดิจินซีซึ่งเริ่มรวมดินแดนจีนสร้างจักรวรรดิให้เป็นหนึ่งเดียว ได้ยกทัพลงมาและทำลายอาณาจักรพวกถูก แล้วผนวกดินแดนลุ่มแม่น้ำแดงทั้งหมด ให้ขึ้นตรงต่อศูนย์กลางการปกครองหนานไห่ ที่เมืองพานอวี่หรือกว่างโจวในมณฑลกว่างตุงปัจจุบัน หลังสิ้นสุตราวงศ์ฉิน ข้าหลวงหนานไห่คือจ้าวถัว ประกาศตั้งหนานไห่เป็นอาณาจักรอิสระ ชื่อ “หนานเยว่” หรือ “นามเหวียด” ในสำเนียงเวียดนามซึ่งเป็นที่มาของชื่อเวียดนามในปัจจุบัน ก่อนกองทัพฮั่นเข้ายึดอาณาจักรนามเหวียด ได้ในปี พ.ศ.๕๘๕ และผนวกเป็นส่วนหนึ่งของจีน ใช้ชื่อว่า “เจียวจื่อ” ขยายอาณาเขตลงใต้ถึงบริเวณเมืองดานังในปัจจุบัน และส่งข้าหลวงปกครองระดับสูงมาประจำ เป็นช่วงเวลาที่ชาวจีนนำวัฒนธรรม ไปเผยแพร่ที่ดินแดนแห่งนี้ พร้อมเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ทรัพยากรจากชาวพื้นเมืองจนนำไปสู่การต่อต้านอย่างรุนแรงหลายครั้ง^{๑๕}

การปกครองของจีนในเวียดนามขาดตอนเป็นระยะตามสถานการณ์ในจีนเอง ซึ่งเป็นโอกาสให้ชาวพื้นเมืองในเวียดนามตั้งตนเป็นอิสระ ในช่วงเวลาที่เวียดนามอยู่ใต้การปกครองของราชวงศ์ถัง พุทธศาสนาเริ่มเข้าสู่เวียดนาม เมืองต้าหลูหรือฮานอย เป็นเมืองใหญ่ที่สุดเป็นศูนย์กลางการค้าการเดินทางของชาวจีนและอินเดีย พระสงฆ์และนักบวชในลัทธิเต๋า (Tao) จากจีนเดินทางเข้ามาอาศัยในดินแดนนี้ ต่อมาราชวงศ์ถังได้เปลี่ยนชื่อเขตปกครองนี้ใหม่ว่า อันหนาน(หรืออันนัม)หลังปราบกบฏชาวพื้นเมืองได้ แต่ถือเป็นช่วงเวลาสุดท้ายที่จีนครอบครองดินแดนแห่งนี้

ความสัมพันธ์ในช่วงต้นระหว่างราชวงศ์ฮั่น และอาณาจักรเวียดนามตั้งอยู่บนฐานอารยธรรมกิมหลีเตียง (Kim Ly Tuong) นักประวัติศาสตร์ชาวจีนได้บันทึกไว้ว่า ในปีที่ ๕ ของพระเจ้าเตาเตื่อง (Dao Duong) จักรพรรดิแห่งราชวงศ์ยาว (Yao : ๒๓๖๑ก่อนคริสตกาล) อาณาจักรเวียดเทือง (Viet Thuong) ได้ส่งผู้แทนทางการทูตไปยังราชสำนักฮั่น และถวายเต้าศักดิ์สิทธิ์ (Linh qui) อันถือ

^{๑๕} เช่น ๑. วีรสตรีนาม “ฮายบา ตรึง” ได้นำกองกำลังต่อต้านการปกครองของจีน แต่พ่ายแพ้ในอีก ๓ ปีต่อมาและตกเป็นส่วนหนึ่งของจีน ๒. นักโทษปัญญาชนชาวจีนนามว่า “หลีโบน” ร่วมมือกับปัญญาชนชาวเวียดนามร่วมทำการปฏิวัติก่อตั้งราชวงศ์หลี ขนานนามแคว้นว่า วันชวน แต่พ่ายแพ้ในที่สุด

เป็นของบรรณาการที่แสดงถึงมิตรภาพ เชื่อกันว่าเต๋าดำนี้มีอายุถึงพันปี และบนกระดองเต๋ามีตัวอักษรจารึกอยู่ทราบกันภายหลังว่า จักรพรรดิยาว ทรงให้ทำการคัดลอกอักษรทั้งหมดนี้ ซึ่งภายหลังพระองค์ได้ทรงขนานนามว่า "ปฏิทินเต๋าศักดิ์สิทธิ์"^{๑๖}

การขยายอาณาจักร เวียดนามใต้แห่งซีกกุ่มถูกแบ่งออกเป็น ๑๐๐ แคว้น แต่ละแคว้นปกครองโดยโอรสองค์หนึ่งในจำนวน ๑๐๐ องค์ ในราว ๒,๘๗๙ ปี ก่อนคริสตกาล พระโอรสองค์โตได้ริการสถาปนาเป็นกษัตริย์แห่งหลากเวียด (Lac Viet) ทรงพระนามว่า พระเจ้าฮุงเวือง (Hung Vuong) และหลากเวียดถูกเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น วันลาง (Van Lang)

อาณาจักรวันลาง เจริญรุ่งเรืองอยู่ประมาณ ๑,๐๐๐ ปี ก่อนคริสตกาล ภายใต้การปกครองของกษัตริย์ราชวงศ์ฮุง ที่สืบราชสมบัติต่อกันมา ๑๘ พระองค์ และมีการก่อตั้งราชวงศ์ ฮุงเวืองขึ้น โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่จังหวัดหวิงห์ฝู (Vinh Phu) ปัจจุบันอาณาจักรนี้แบ่งเป็น ๑๕ จังหวัด ก่อนจะเสื่อมอำนาจลงในปี ๒๕๘ ก่อนคริสตกาล จากนั้นก็เข้าสู่ยุครุ่งเรืองของอีกอาณาจักรภายใต้พระนามว่า พระเจ้าฮันเตื่องเวือง ทรงก่อตั้งอาณาจักรเอาหลาก และตั้งราชธานีอยู่ที่ฟุอัน ๕๐ ปีต่อมา อาณาจักรนี้ได้ตกอยู่ในมือของกลุ่มคนจากทางเหนือ ภายใต้การนำของเตรียวดา

เตรียวดา ได้ก่อตั้งอาณาจักรอิสระแห่งนามเวียดขึ้นรวมไปถึงดินแดนส่วนใหญ่ทางใต้ของจีนในปัจจุบันนี้ด้วย และได้สถาปนาตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์ในปี ๒๐๘ ก่อนคริสตกาล ตั้งราชวงศ์เตรียวซึ่งมีอายุถึงศตวรรษที่ ๓ มีเมืองหลวงอยู่ใกล้กับกวางสูในปัจจุบัน อิทธิพลของจีนภายใต้การปกครองของราชวงศ์เตียนนามเวียด ในช่วงนี้เต็มไปด้วยเล่ห์กลทางการเมืองและรวมทั้งแผนการของจักรพรรดิฉินองค์หนึ่ง ที่ตั้งใจจะยึดครองเวียดนาม ต่อมาไม่ถึงศตวรรษพระเจ้าหวูฮี้จักรพรรดิฮั่น(จีน) ได้ยกกองทัพเข้ายึดครองเวียดนาม ในที่สุดเวียดนามก็พ่ายแพ้ตกเป็นประเทศราชของจีนภายใต้ชื่อใหม่ว่ายาวจี ฉินแต่งตั้งผู้บริหารระดับสูงมาปกครอง และพยายามเผยแพร่ศิลปะ วัฒนธรรมวรรณคดี และการเกษตร แต่ถูกต่อต้านรุนแรงจากชาวเวียดนาม

ในปี ค.ศ. ๓๙ โตดิงห์ (To Dinh) และตริงหยิ (Trung Nhi) วีรสตรีสองพี่น้องที่รู้จักกันในชื่อไฮบาตริง (Hai Ba Trung) เป็นผู้นำการปฏิวัติปลดแอกได้สำเร็จ แต่ ๓ ปีให้หลัง กองทัพจีนเข้าบดขยี้จนล่มสลาย ถือเป็นช่วงที่สองที่จีนยึดครองนามเวียดโดยถูกปกครองเป็นจังหวัดหนึ่งของจีน แต่การยึดครองของจีนก็สิ้นสุดลงกะทันหัน บัณฑิตหลีบอน (Ly Bon) นำกองกำลังเข้าต่อสู้และขับไล่จีนออกไปได้ ปกครองแคว้นและขนานนามแคว้นว่าวันซวน (Van Xuan) รวมทั้งตั้งราชวงศ์หลีขึ้นปกครอง และมาจนสูญญอฮิไต้ยให้จีนอีกครั้งในปี ค.ศ. ๕๔๕ อย่างไรก็ตามการต่อสู้ปฏิวัติก็ยังคงดำเนินต่อไปบ่อยครั้ง คนเข้าสู่ยุคที่ ๓ ในการยึดครองของจีน ซึ่งกินเวลาจากปี ค.ศ. ๖๐๓-๙๓๘ ก่อนเปลี่ยนชื่อนามเวียด เสียใหม่ว่า อันนาม (An Nam)^{๑๗} แต่ยังคงมีการจลาจลเกิดขึ้นอยู่เรื่อยๆ แม้จะมีโครงสร้างการบริหารที่แข็งแกร่งโดยรัฐบาลจีนภายใต้ราชวงศ์ถัง จวบจนการล่มสลายของราชวงศ์ถังของจีน ส่งผลให้เกิดความปั่นป่วนตามมา สงครามที่ยืดเยื้อจบลงด้วยการรบที่แบ็คดิง (Bach Dang)

^{๑๖} อ่านรายละเอียดใน Khắc Viện. **Vietnam - A Long History**. Hanoi, Thế Giới Publishers Hung, 1999., Hoang Duy. **A Common Quest for Vietnam's Future**. Viet Long Publishing., Nguyễn, 2005.

^{๑๗} Khắc Viện. **Vietnam - A Long History**. Hanoi, Thế Giới Publishers, 1999.

และจากนั้นมีการสลับสับเปลี่ยนราชวงศ์ปกครองเวียดนาม^{๑๘} เช่น ราชวงศ์โง (พ.ศ. ๑๔๙๘-๑๕๑๐) ราชวงศ์ดิงห์ (Dinh Dynasty) ราชวงศ์เตียนเล (Tien Le Dynasty : ค.ศ.๙๘๐-๑๐๐๙, พ.ศ. ๑๕๒๔-๑๕๕๒) ราชวงศ์หลี (Ly Dynasty : ค.ศ.๑๐๐๙-๑๒๒๕, พ.ศ.๑๕๕๒-๑๗๖๘) ราชวงศ์ตรัน (Tran Dynasty: ค.ศ.๑๒๒๕-๑๔๐๐) ราชวงศ์โฮ Ho Dynasty : ค.ศ.๑๔๐๐-๑๔๒๘) ราชวงศ์เล (Le Dynasty :ค.ศ.๑๔๒๘-๑๗๗๖) ราชวงศ์เจิ่น (พ.ศ. ๑๗๖๘-๑๙๔๓) ราชวงศ์โห (พ.ศ.๑๙๔๓-๑๙๗๑) ราชวงศ์เงวียน (Nguyen Dynasty : ค.ศ.๑๗๙๒-๑๘๘๓,พ.ศ.๒๓๔๕-๒๔๘๘)

๓.๑.๔ ยุคล่าอาณานิคมและการล่มสลายของจักรวรรดิเวียดนาม

ในยุคล่าอาณานิคม ชาวเวียดนามใช้นโยบายต่อต้านการเผยแพร่คริสต์ศาสนาของบาทหลวงชาวตะวันตก มีการจับกุมและประหารบาทหลวงชาวตะวันตกอย่างต่อเนื่อง รวมถึงชาวเวียดนามที่นับถือคริสต์ศาสนา จนถึงรัชกาลจักรพรรดิองค์ที่ ๔ คือจักรพรรดิดี้กั ทรงแสดงท่าทีชาวคริสต์อย่างรุนแรงต่อไปจนในที่สุดบาทหลวงชาวฝรั่งเศสขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลของตนให้ช่วยคุ้มครอง

ปี พ.ศ.๒๔๐๑ เรือรบฝรั่งเศสเข้ามาถึงน่านน้ำเมืองดานัง (หรือตูราน) ฐานทัพเรือใกล้เมืองหลวงเว้ เกิดการสู้รบ แต่ฝรั่งเศสบุกโจมตีภาคใต้บริเวณปากแม่น้ำโขงและยึดครองพื้นที่ได้เกือบทั้งหมด จักรพรรดิดี้กัจึงต้องยอมสงบศึกและมอบดินแดนภาคใต้ให้แก่ฝรั่งเศส ชาวเวียดนามลุกขึ้นต่อต้านการยึดครองของฝรั่งเศส แต่ไม่อาจต่อสู้กับแสนยานุภาพที่เหนือกว่าได้ ฝรั่งเศสจึงเข้าควบคุมเวียดนามและแบ่งเวียดนามเป็น ๓ ส่วน คือ อาณานิคมโคชินจีนในภาคใต้ เขตอารักขาอันนามในตอนกลาง และเขตอารักขาตั้งเกียในภาคเหนือ แม้เวียดนามจะยังมีจักรพรรดิเป็นประมุขเช่นเดิม แต่ต้องผ่านการคัดเลือกโดยข้าหลวงฝรั่งเศสและมีฐานะเป็นสัญลักษณ์ อำนาจในการบริหารการคลัง การทหารและการทูตเป็นของฝรั่งเศส ถือว่าเวียดนามสิ้นสุดฐานะเอกราชนับแต่นั้นเป็นต้นมา

ฝรั่งเศสแสวงหาผลประโยชน์จากการปกครองเวียดนามทางด้านเศรษฐกิจ เวียดนามจึงเป็นแหล่งปลูกพืชเศรษฐกิจใหม่ ๆ เช่น ข้าว กาแฟ ยางพารา แอปเปิ้ล เป็นต้น ส่งออกไปยังฝรั่งเศส และเป็นวัตถุดิบแก่โรงงานฝรั่งเศส ที่ดินในเวียดนามถูกยึดและตกเป็นของชาวฝรั่งเศส และชาวฝรั่งเศสเริ่มอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเวียดนาม ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการศึกษาและวัฒนธรรมฝรั่งเศสให้แพร่หลายในเวียดนาม ชาวเวียดนามส่วนหนึ่งได้รับการศึกษาแบบใหม่และเริ่มต้องการอิสระในการทำงานและมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ นำไปสู่การก่อตัวของกลุ่มชาตินิยมต่างๆ ที่เข้มแข็งที่สุดคือพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน^{๑๙}

ต่อมาในปี ค.ศ.๑๘๖๑ ฝรั่งเศสเข้ายึดไซ่ง่อน อีก ๖ ปีต่อมา ตอนใต้ทั้งหมดของประเทศได้ถูกเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “โคชินไชน่า” ถูกผนวกรวมเข้าเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ฝรั่งเศสเริ่มขยายอำนาจขึ้นไปทางเหนือในปี ค.ศ.๑๘๘๓ ตอนกลางของเวียดนามภายใต้ชื่อใหม่ว่าอันนาม และตอนเหนือหรือตั้งเกียก็ได้กลายเป็นรัฐในอารักขาของฝรั่งเศส ชาวเวียดนามมีความทุกข์ทรมานไม่ต่างไป

^{๑๘} Ibid,pp.117-143

^{๑๙} ตั้งขึ้นโดยโฮจิมินห์ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ และต่อมาปรับเปลี่ยนเป็น กลุ่มเวียตมินห์ ได้นำขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสในชนบท

จากการตกอยู่ใต้อำนาจของจีน ในปี ค.ศ.๑๘๙๓ พระเจ้าฮามงี และฟานดิงห์ฟุง ทรงจัดตั้ง เกินเวือง ซึ่งเป็นกลุ่มเคลื่อนไหวที่จงรักภักดีต่อราชวงศ์และก่อกบฏขึ้นที่ฮาดิงห์ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ต่อมาพระเจ้ายวเติน ทรงจัดตั้งกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิวัติขึ้นมาในปี ค.ศ.๑๙๑๖ แต่พระองค์ทรงถูกพระเจ้าไคดิงห์ยึดอำนาจและขึ้นปกครองแทน

ช่วงต้นศตวรรษที่ ๒๐ มีการจัดตั้งกลุ่มชาตินิยมเคลื่อนไหวต่อต้านฝรั่งเศสขึ้นหลายกลุ่ม นำโดยนักปรัชญาหัวรุนแรงในลัทธิขงจื้อ ฟานโบยเจา ฟานจูตริงห์ และเจ้าชายเกื่องเด พระนัดดาของเจ้าชายแก่งห์ ซึ่งเริ่มหันเหสู่ความคิดแบบประชาธิปไตย ปี ค.ศ.๑๙๐๔ ได้จัดตั้งกลุ่มเคลื่อนไหวทางตะวันออกขึ้นในปี ค.ศ.๑๙๐๗ แอบส่งนักศึกษาไปเรียนที่ญี่ปุ่น แต่เจ้าหน้าที่ชาวญี่ปุ่นกลับช่วยเหลือนักศึกษาบางคนให้หลบหนีไปยังจีน เมื่อชาวเวียดนามพลัดถิ่นในจีนได้ไปเห็นการปฏิวัติของก๊กมินตั๋งที่นำโดยซุนยัตเซ็นในปี ค.ศ.๑๙๑๑ บางคนเชื่อว่าเวียดนามพร้อมแล้วสำหรับการทำรัฐประหารแบบเดียวกับจีน จึงได้ตั้งพรรคเวียดนามก๊วกเยินดั่งขึ้น ต่อมาพรรคนี้ได้กลายเป็นพรรคปฏิวัติชั้นนำในการต่อสู้กับฝรั่งเศส แต่ขาดความเป็นเอกภาพ เพราะฟานจูตริงห์ นักปฏิวัติที่มีแนวความคิดแบบตะวันตก^{๒๐} กับฟานโบยเจา ที่มีความคิดแบบชาตินิยม^{๒๑} ฟานตริงห์ ไม่เห็นด้วยกับการอาศัยความช่วยเหลือจากต่างชาติในการขับไล่พวกจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส เขาเชื่อว่า เวียดนามสามารถได้รับอิสรภาพโดยอาศัยกระบวนการตามแนวทางของประชาธิปไตยของเวียดนามเอง และในปี ค.ศ.๑๙๑๕ เขาได้เดินทางไปปารีสเพื่อจัดชุมนุมรวบรวมชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่那儿 รวมทั้งนักการเมืองฝรั่งเศสหัวรุนแรงเพื่อสนับสนุนการต่อสู้ของเวียดนามต่อการปกครองแบบอาณานิคม แนวคิดเรื่องชาตินิยมมีความรุนแรงขึ้นในเวียดนาม แต่ก็ประสบความสำเร็จล้มเหลว เนื่องจากฝรั่งเศสไม่ยอมอ่อนข้อให้

๓.๑.๕ ประเทศเวียดนามเข้าสู่สงครามโลก

สงครามโลกครั้งที่ ๒ ในเดือนกันยายน ค.ศ.๑๙๓๙ รัฐบาลวิชซี (Vichy) ของฝรั่งเศสสนับสนุนนาซี ยอมรับการยึดครองอินโดจีนของญี่ปุ่น แต่ยังคงได้รับอนุญาตให้บริหารเวียดนามต่อไป ต่อมาในเดือนมีนาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ เห็นว่าฝ่ายพันธมิตรจะได้รับชัยชนะแน่นอน ญี่ปุ่นจึงประกาศให้เวียดนามเป็น “อิสระ” ภายใต้ “การคุ้มครอง” ของญี่ปุ่น โดยมีพระเจ้าเบ๋าได้ เป็นประมุขของรัฐ

ในช่วงนี้มีเหตุการณ์ปฏิวัติรัสเซียซึ่งมีอิทธิพลต่อนักปฏิวัติหนุ่มคนหนึ่งชื่อ “เหวียน ทัดแ่งห์” หรือ “เหวียนโอ๊กว็อก” ซึ่งต่อมาเป็นที่รู้จักกันในชื่อ “โฮจิมินห์” บุคคลสำคัญที่สุดของเวียดนามในศตวรรษที่ ๒๐ ได้ร่วมงานกับฟานจูตริงห์ยื่นคำร้องต่อต้านการปกครองแบบอาณานิคมเสนอต่อการประชุมที่แวร์ซายส์ในปี ค.ศ.๑๙๑๙ เหวียนโอ๊กว็อก ได้เข้าไปร่วมกับปัญญาชนฝรั่งเศส ซึ่งได้จัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสขึ้นในปี ค.ศ.๑๙๒๑ เขาเดินทางไปมอสโกเพื่อเข้ารับการอบรมในฐานะผู้แทนคอมมิวนิสต์สากล

^{๒๐} Khắc Viện. *Ibid*, pp.41-45.

^{๒๑} *Ibid*, pp.46-47. Merle Pribbenow, "General Vo Nguyen Giap and the Mysterious

Evolution of the Plan for the 1968 Tet Offensive", *Journal of Vietnamese Studies* 3:2 (Summer 2008), pp. 1-33.

ปี ค.ศ. ๑๙๒๔ เหวียนอายกว๊อก ถูกส่งไปจีนในฐานะผู้แทนในทีมที่ปรึกษาของโบโรดิน (Borodine) พรรคคอมมิวนิสต์จีน เขาติดต่อกับนักปฏิวัติหนุ่มชาวเวียดนามหลายคน และได้ร่วมกันก่อตั้งสมาคมเยาวชนเวียดนามแข่งกับองค์กรอื่นเพื่อปลดแอกประเทศและเพื่อฝึกอบรม สมาชิกบางคนถูกส่งไปมอสโคว์ ในขณะที่คนอื่นๆ มีความใกล้ชิดกับพรรคคอมมิวนิสต์จีนก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ระหว่างฝ่ายสนับสนุนจีนกับฝ่ายสนับสนุนโซเวียตเป็นเวลานานหลายทศวรรษ ในปีเดียวกันนั้นพระเจ้าไคดิงห์ ได้เสด็จสวรรคตและเบ้าได้ (Bao Dai) โอรสของพระองค์ซึ่งตอนนั้นมีพระชนมายุเพียง ๑๒ พรรษา ทรงขึ้นครองราชย์แทน ปี ค.ศ. ๑๙๓๐ โดยคำแนะนำของโคมินท์เทิร์น

เหงียน อาย กว๊อก (Nguyen Thai Hoc) จัดตั้งชุมนุมและพรรคกว๊อกเียนดั่ง (Quoc Dan Dang) พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนได้สำเร็จเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ด้วยการสนับสนุนทางการเงินและความคิดจากประเทศมหาอำนาจ และในปี ค.ศ. ๑๙๓๐ ภายใต้การนำของเหงียน อาย กว๊อก ได้ก่อการจลาจลทางทหารขึ้น ต่อมากลุ่มคอมมิวนิสต์ซึ่งเจริญรอยตามการสร้างกระแสนี้ในนามของกลุ่มเคลื่อนไหวแห่งติงห์โซเวียต (Nghe Tinh Soviet) ได้นำกลุ่มชาวนามาประท้วงฝรั่งเศส นำไปสู่ความรุนแรงยิ่งขึ้นหัวเมืองชายฝั่งส่วนใหญ่ของจีนตกอยู่ภายใต้อำนาจของกองกำลังญี่ปุ่น ส่วนเวียดนาม กองทัพญี่ปุ่นสามารถยึดครองภูมิภาคสำคัญๆ ไว้ได้ในปี ค.ศ. ๑๙๔๐ ต่อมาไม่กี่เดือน ญี่ปุ่นยอมจำนน เหงียน อาย กว๊อก ได้ประชุมคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนทางตอนใต้ของจีนและประกาศก่อตั้งสันนิบาตปฏิวัติในชื่อเวียตมินห์ (Viet Minh) เพื่อปลดแอกเวียดนาม และประสบความสำเร็จในการก่อตั้ง “สหภาพกลุ่มชาตินิยมชาวเวียดนามที่แตกต่างกันภายใต้ทิศทางคอมมิวนิสต์”

โว เหงียน ยาป (Vo Nguyen Giap)^{๒๒} ได้ร่วมกับโฮจิมินห์จัดตั้งกลุ่มกองโจรขึ้นในหลายส่วนของเวียดนามเหนือรวมทั้งสร้างเครือข่ายงานจารกรรม (สืบข่าว) ขึ้นโดยมีการตั้งหน่วยลับของคอมมิวนิสต์อินโดจีน หลังจากญี่ปุ่นยอมแพ้สงครามปี ๑๙๔๕ ถือเป็นจังหวะที่จะก่อการจลาจลขึ้น

แต่ช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ ๒ เวียดนามเผชิญกับสุญญากาศทางการเมือง เนื่องจากรัฐบาลพระเจ้าเบ้าได้คงอยู่แต่ในนามเท่านั้นกองกำลังชาตินิยมของจีนได้รุกข้ามพรมแดนเวียดนามเข้ามาจนถึงเส้นขนานที่ ๑๖ เพื่อรับการยอมของญี่ปุ่น ส่วนอังกฤษก็เข้าควบคุมทางภาคใต้ ความสับสนวุ่นวายและสภาพอนาธิปไตยเกิดขึ้นอีกครั้งด้วยการใช้พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนได้ และเวียตมินห์เป็นสื่อกลางโฮจิมินห์ ดำเนินการนำกองกำลังทางการเมืองที่มีอิทธิพล ยึดครองดินแดนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ เวียตมินห์ ประกาศตั้งคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อปลดแอกเวียดนาม อีกสามวันต่อมา กลุ่มกองโจรของโฮจิมินห์เข้ายึดกรุงฮานอยได้สำเร็จ จากนั้นอีก ๔ วันถัดไป ก็ยึดเมืองเว้ เมื่อรัฐบาลของพระเจ้าเบ้าได้ ถูกปิดล้อมและทรงถูกร้องขอให้ส่งมอบตรา

^{๒๒} Merle Pribbenow, "General Vo Nguyen Giap and the Mysterious Evolution of the Plan for the 1968 Tet Offensive", *Journal of Vietnamese Studies* 3:2 (Summer 2008), pp. 1-33. Currey, Cecil B., *Senior General Vo Nguyen Giap Remembers*, in *Journal of Third World Studies*, Fall 2003.

พระราชลัญจกร (ตราประทับพระราชอำนาจ) พระเจ้าเปาได้ ทรงยอมสละอำนาจเพราะเชื่อว่าเวียตมิงห์ เป็นแนวร่วมแห่งชาติที่ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายพันธมิตร กองกำลังของโฮจิมินห์สามารถควบคุมไซ่ง่อนและบริเวณชนบทที่อยู่รอบๆ ได้ทั้งหมด

โฮจิมินห์ตั้งรัฐบาลชั่วคราวขึ้นในฮานอย และในต้นเดือนกันยายนก็ได้ประกาศตัวเป็นประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม แต่เขาก็ทราบว่าตนเองอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่มั่นคง เมื่อกองกำลังฝ่ายพันธมิตรมาถึง เขาอำพรางลัทธิคอมมิวนิสต์ไว้ในเวียตมิงห์ และหาแนวร่วมสนับสนุนจากจีนและฝรั่งเศส ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนประกาศสลายตัว แต่ความจริงก็ยังคงดำเนินกิจกรรมไปตามปกติ จากนั้นโฮจิมินห์จึงเตรียมการต่อรองสถานภาพในอนาคตของเวียดนามกับฝรั่งเศสด้วยการจัดการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นในเดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๔๖ พวกเวียตมิงห์ได้เสียงข้างมากในสภาแห่งชาติครั้งแรก รัฐบาลโฮจิมินห์ได้รับการรับรองในการประชุมสมัชชาสมัยแรกในเดือนมีนาคม แต่การประชุมครั้งที่ ๒ มีสมาชิกสภาเพียง ๒๙๑ คน และฝ่ายค้าน ๓๗ คนที่มาประชุม เมื่อถูกขอให้อธิบายว่าเหตุใดจึงมีผู้มาร่วมน้อย รัฐมนตรีเวียตมิงห์คนหนึ่งประกาศว่าผู้ไม่เข้าร่วมนั้นเป็นเพราะถูกจับกุมเนื่องจากการกระทำผิดทางอาญา รัฐธรรมนูญแห่งชาติฉบับแรกของประเทศจึงได้รับการรับรองด้วยคะแนนเสียง ๒๔๐ ต่อ ๑ ในที่สุดฝรั่งเศสจำต้องยอมรับว่าสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม เป็นรัฐอิสระภายในสหภาพฝรั่งเศส แต่ความสัมพันธ์กลับเสื่อมลง ความเป็นปรปักษ์ระหว่างกันเพิ่มมากขึ้น และมาถึงขีดสุดเมื่อฝรั่งเศสทิ้งระเบิดเมืองท่าไฮฟอง (Hai Phong) ในวันที่ ๑๙ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๖ โฮจิมินห์ได้สั่งการให้ต่อต้านกองกำลังทหารฝรั่งเศสในฮานอย และที่เวียตนามเหนือและเวียตนามกลาง สงครามกู้เอกราชอันยาวนานนับทศวรรษจึงเริ่มขึ้น

สงครามเวียตนามต่อต้านฝรั่งเศส^{๒๓} แม้จะยืดเยื้อ^{๒๓} มีกองกำลังเพียงไม่กี่คนแต่ก็ทำให้ได้รู้จักธาตุแท้ และอุดมการณ์ผู้นำประเทศคนใหม่และพรรคของเขา ประชาชนขาดความเข้าใจเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นกับประเทศของตน และไม่สามารถนึกภาพสิ่งที่จะตามมาหลังจากนี้ได้

สำหรับชาวเวียดนามแล้วนั้น พรรคใหม่ของโฮจิมินห์ดูจะเป็นกลุ่มชาตินิยมที่กำลังต่อสู้กับศัตรูที่เป็นที่รู้จักกันไปเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน คือความเป็นเอกราชของชาติ โดยคำสั่งของโฮจิมินห์และ โว เงวียน ยาบ ได้รับเชิญต่อต้านกองกำลังฝรั่งเศส แต่ฝรั่งเศสมีกองกำลังที่เหนือกว่าจึงจำเป็นต้องถอยร่นไปสู่ชนบทโฮจิมินห์นำยุทธวิธีการรบแบบกองโจรของเหมาเจ๋อตุงมาประยุกต์ใช้โดยยึดแนวคิด “สงครามของประชาชน กองทัพของประชาชน” โจมตี๋กั๋ววินาศกรรมหน่วยทหารฝรั่งเศสที่ตั้งอยู่อย่างโดดเดี่ยว กองโจรของโฮจิมินห์ สามารถทำลายฐานที่มั่นหลายแห่งของฝรั่งเศสบริเวณชายแดนจีนได้สำเร็จ รัฐบาลทั้งสองได้สถาปนาความสัมพันธ์โดยตรงขึ้นเป็นครั้งแรก จีนได้กลับกลาย

^{๒๓} Phillip B. Davidson, *Vietnam at war : The history*. P.7 Currey, Cecil B. (2000). *Victory at Any Cost: The Genius of Viet Nam's Gen. Vo Nguyen Giap*. Washington, D.C.: Brassey's Inc.. Giap, Vo Nguyen (1970). *Military Art of People's War: Selected Writings*. New York: Monthly Review Press. Karnow, Stanley (1997). *Vietnam: A History*. New York: Penguin. Pribbenow, Merle (Translator) (2002). *Victory in Vietnam: A History of the People's Army of Vietnam, 1954-1975*. Lawrence, Kansas: University Press of Kansas.

มาเป็นพันธมิตร ปักกิ่งช่วยจัดหายุทธโศปกรณ์ ยุทธปัจจัย และความช่วยเหลืออื่นๆ เพื่อพัฒนา กองทัพเวียตมินห์ โฮจิมินห์พยายามเพิ่มฐานอำนาจของรัฐบาลจากการสนับสนุนของพวกราชาตินิยม ช่วงปี ค.ศ.๑๙๕๑ เขาได้รวมเวียตมินห์เข้ากับเลี่ยนเวียต หรือแนวร่วมผู้รักชาติซึ่งเป็นสมาคมใหม่ เพื่อ ตั้งสหภาพแห่งชาติเวียดนาม และได้ประกาศตั้งพรรคแรงงาน (Lao Dong) ขึ้นเพื่ออำพรางพรรค คอมมิวนิสต์ พวกราชาตินิยมและที่ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ ถูกบังคับให้เลือกข้างระหว่างระบอบการปกครอง ใหม่กับระบอบอาณานิคมของฝรั่งเศส

กองโจรพยายามขยายเขตแดนของตนเองอย่างรวดเร็ว ในระหว่างปี ค.ศ.๑๙๕๒-๑๙๕๓ หลายกลุ่มกำลังฝึกอบรมอยู่ในลาวและเข้าร่วมกับพวกสนับสนุนคอมมิวนิสต์ของลาว ในเดือน พฤษภาคม ค.ศ.๑๙๕๔ ฐานทัพฝรั่งเศสที่เดียนเบียนฟูพ่ายแพ้อย่างราบคาบ จนต้องถอยร่นลงมายู่ใต้เส้นขนานที่ ๑๖ องศา สงครามกู้อิสรภาพสิ้นสุดลงอย่างเป็นทางการในวันที่ ๒๐ กรกฎาคม หลัง การเจรจาต่อรองอย่างยืดเยื้อที่เจนีวา จึงได้อิสรภาพของประเทศกลับมามีความเข้มแข็ง

ในเดือนสิงหาคมค.ศ.๑๙๕๔ มีมติให้แบ่งแยกประเทศที่เส้นขนานที่ ๑๗ จนกว่าจะมีการ เลือกตั้งทั่วไป ในกลางปี ค.ศ.๑๙๕๖ เวียดนามเหนือกลายเป็นสาธารณรัฐสังคมนิยมแบบคอมมิวนิสต์ ภายใต้การนำของพรรคเลด่ง ส่วนเวียดนามใต้กลายเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยโดยกองกำลัง ฝรั่งเศสชุดสุดท้ายออกจากเวียดนามและอินโดจีนในเดือนเมษายน ค.ศ.๑๙๕๖ พระเจ้าเบ๋าได้ ทรง ขอร้องเป็นครั้งสุดท้ายในนามของพวกสนับสนุนกษัตริย์ โดยทรงขอให้แต่งตั้งโงดิงห์เยียมเป็น นายกรัฐมนตรีของเวียดนามใต้ แต่การเลือกตั้งเต็มไปด้วยความฉ้อฉล พระเจ้าเบ๋าได้ถูกโงดิงห์เยียม ขับออกจากราชบัลลังก์ (ถึงแก่กรรมใน ปี ค.ศ.๑๙๙๗ ที่กรุงปารีสในขณะที่มี อายุ ๘๓ ปี) ถือเป็นกาลอวสานของราชวงศ์เหงียน และเป็นการเริ่มต้นสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเต็มตัว

๓.๑.๖ ยุคแตกแยกเวียดนามเหนือ -เวียดนามใต้

หลังการฟื้นฟูราชวงศ์เลซันได้ ขุนศึกตระกูลจิ่งตั้งตนเป็นผู้สำเร็จราชการ และให้ขุนศึก ตระกูลเหงียนไปปกครองเขตชายแดนใต้บริเวณเมืองด่งเหยลงไปถึงบริเวณเมืองดานังในปัจจุบันขุนศึก ตระกูลจิ่ง ตั้งตนเป็นเจ้าสืบตำแหน่งผู้สำเร็จราชการ ในตระกูลของตนเอง ขุนศึกตระกูลเหงียนจึง ประกาศไม่ยอมรับการปกครองของตระกูลจิ่งจนเกิดสงครามครั้งใหม่ต่อมาอีกหลายสิบปี เวียดนาม แบ่งแยกเป็น ๒ ส่วน^{๒๔} คือ - ๑.เวียดนามเหนือ คือ ส่วนเหนือ อยู่ในการปกครองของราชวงศ์เล และเจ้าตระกูลจิ่ง มีศูนย์กลางที่ท่งลอง ๒.เวียดนามใต้ คือ ส่วนใต้ มีตระกูลเหงียนปกครอง มี ศูนย์กลางที่เมืองฝูซวนหรือเว้

การแบ่งแยกประเทศออกเป็นเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ ทำให้เกิดสงครามกลาง เมืองนานร่วม ๒๐ ปี (ระหว่างปี ค.ศ.๑๙๕๔-๑๙๗๔) ชาวเวียดนามสองฝ่ายไม่มีความสัมพันธ์ทางการ ทูต การค้า หรือวัฒนธรรมกันเลย เวียดนามเหนือเพิ่มกำลังทหาร ขณะเดียวกันสหรัฐอเมริกา ก็ สนับสนุนทางทหารแก่เยียมทำให้เวียดนามใต้กลายเป็นรัฐในอารักขาของสหรัฐอเมริกา

ในเดือนธันวาคม ค.ศ.๑๙๖๐ แนวร่วมปลดแอกแห่งชาติเวียดนามใต้ (NLF) ถูกจัดตั้งขึ้น และเริ่มปฏิบัติต่อต้านระบบการปกครองในภาคใต้ขบวนการคอมมิวนิสต์ภาคใต้ในนามของเวียตกง

^{๒๔} Nguyễn, Khắc Viện. *Vietnam-A Long History*. Hanoi, Thế Giới Publishers, 1999.

เริ่มเข้มแข็งขึ้นช่วงต้นทศวรรษ ๑๙๖๐ เมื่อถูกกดดันหนักขึ้น เยียมจึงออกมาตราการปราบปรามองค์การทางศาสนาพุทธอย่างหนัก เดือนมิถุนายน ค.ศ.๑๙๖๓ ทิกกว๋างดึก (Thich Quang Duc)^{๒๕} พระสงฆ์วัย ๖๖ ปี ซึ่งเป็นที่เคารพของประชาชนทั่วไป ได้กระทำอัตวินิบาตกรรม(จุดไฟเผาตัวเอง)บนห้วมณณในกรุงไซ่ง่อน ภาพท่านซึ่งกำลังถูกไฟเผาถูกเผยแพร่ไปทั่วโลก เปลวไฟที่ลุกท่วมตัวท่านก็แผดเผาจิตสำนึกของชาวเวียดนาม ชาวอเมริกันและนานาชาติด้วย เหตุการณ์นี้ถือเป็นเสมือนสัญญาณบ่งบอกถึงจุดเริ่มต้นของการสิ้นสุดยุคสมัยของเยียม เยียมและน้องชายถูกสังหารในอีก ๕ เดือนต่อมาโดยเจ้าหน้าที่ของตนเองจากรัฐประหารที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุน ช่วงต้นปี ค.ศ.๑๙๖๕ เป็นช่วงที่สหรัฐอเมริกาเข้าไปเกี่ยวข้องโดยตรงในเวียดนาม เมื่อประธานาธิบดีลินดอน บี จอห์นสัน ๑ ส่งทหารเข้าสู่เวียดนาม ปลายปี ค.ศ.๑๙๖๗ มีทหารอเมริกัน ๕๐๐,๐๐๐ คน และทหารพันธมิตร ๑๐๐,๐๐๐ คน เกิดสงครามขึ้นในปี ค.ศ.๑๙๖๘ เมื่อเวียตกงจูโจมไซ่ง่อนและอีกหลายเมืองทั่วเวียดนามได้ในวันเต็ต (Tet=วันปีใหม่ของจีนหรือตรุษจีน)

ข้อตกลงสันติภาพกรุงปารีส ปี ค.ศ.๑๙๗๓ มีจุดประสงค์เพื่อยุติการสู้รบทั้งหมด สหรัฐอเมริกายอมถอนทหารออกไป แต่เวียดนามทั้งสองฝ่ายก็ยังไม่ยอมเสียเวลาที่จะละเมิดข้อตกลงในปี ค.ศ.๑๙๗๕ ในขณะที่กองกำลังฝ่ายคอมมิวนิสต์รุกคืบลงไปทางใต้อย่างไม่ลดละ และรัฐบาลไซ่ง่อนกำลังระส่ำระสายนั้น รัฐบาลของสหรัฐฯ ได้ปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือทางทหารเพิ่มเติม ส่งผลให้เวียดนามใต้หมดความสามารถที่จะทำสงครามต่อไป ผู้นำของฝ่ายเหนือจึงทำการเผด็จศึกเวียดนามใต้สำเร็จ ในวันที่ ๓๐ เมษายน ค.ศ.๑๙๗๕ กองทัพของฝ่ายเหนือเข้าสู่กรุงไซ่ง่อน การต่อสู้เพื่ออำนาจอันยาวนานของพรรคคอมมิวนิสต์ จึงสิ้นสุดลงด้วยชัยชนะอย่างสมบูรณ์ที่สุด เวียดนามตอนนี้เป็นอิสระจากการควบคุม ปลอดจากอิทธิพลและกองกำลังของต่างชาติ อีกทั้งยังสามารถวางแผนการสำหรับประเทศเพื่อความพร้อมที่จะรวมชาติให้เป็นหนึ่งเดียวกัน

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลงในปี พ.ศ.๒๔๘๔ เวียดนามได้ประกาศที่จะต่อสู้เพื่อให้เวียดนามหลุดพ้นจากสภาพการเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสอย่างเปิดเผย ด้วยความต้องการที่จะเป็นเอกราช จึงได้มีการสู้รบกันอย่างหนักเป็นเวลานานถึง ๘ ปี จนกระทั่งกองกำลังเวียตมินห์ ของพรรคนิยคมมิวนิสต์เวียดนามสามารถโจมตีป้อมปราการสำคัญของฝรั่งเศสที่เดียนเบียนฟูแตกลงในวันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๙๗ วิกฤติสงครามครั้งนั้นมีทางที่จะลุกลามจนกลายเป็นสงครามระหว่างประเทศ ฝรั่งเศสยอมรับความพ่ายแพ้และต้องสงบศึก จึงได้มีการลงนามใน “อนุสัญญาเจนีวา พ.ศ. ๒๔๙๗”^{๒๖} ที่นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ทำให้เวียดนามแบ่งเป็น ๒ ส่วน

ต่อมา เมื่อมีความพยายามที่จะรวมเวียดนามทั้งสองส่วนเข้าด้วยกัน เวียดนามเหนือจึงได้ส่งกำลังกองโจรเวียตกงเข้าก่อวินาศกรรมและแทรกซึมเข้าไปในเวียดนามใต้อย่างต่อเนื่อง โดยแฝงเข้ามาในลักษณะผู้ลี้ภัยและผู้อพยพ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๘ เรื่อยมา จากนั้นได้มีการปฏิวัติรุกรานด้วยอาวุธ และกำลังทหารอย่างรุนแรง ตลอดจนโฆษณาชวนเชื่อชักจูงใจราษฎรเวียดนามใต้ซึ่งได้ผลเป็นอย่างดี

^{๒๕} Tucker, Spencer C. *Encyclopedia of the Vietnam War*, Santa Barbara: ABC-CLIO, (2000), และดู Nguyễn, Khắc Viện. *Ibid.* P.47.

^{๒๖} Vietnam war-eyewitness books.; *Iraq and Vietnam: Differences, Similarities and Insights*, (New York: Monthly Review Press), 2004.

ประกอบกับนโยบายด้านการบริหารประเทศของรัฐบาลเวียดนามใต้ประสบความสำเร็จ จึงได้ขอความช่วยเหลือจากมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี

ในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๖๓-๑๙๖๗ เวียดนามใต้ประสบปัญหาทางการเมือง ทำให้กองกำลังเวียดนามเหนือเข้าไปยังเวียดนามใต้(อเมริกาซึ่งเป็นฝ่ายประชาธิปไตยกลัวว่าเวียดนามเหนือที่เป็นคอมมิวนิสต์จะเข้ามายังเวียดนามใต้จึงได้ ส่งกองกำลังทหารหนุนฝ่ายเวียดนามใต้เต็มที่) ทำให้เกิดการสู้รบเป็นสงครามเวียดนาม ในที่สุดเวียดนามเหนือก็เข้ายึดกรุงไซ่ง่อน (ตอนหลังเปลี่ยนชื่อเป็นโฮจิมินห์ซิตี้) ในวันที่ ๓๐ เมษายน ค.ศ. ๑๙๗๕ เวียดนามถูกรวมเป็นประเทศเดียว และปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์ ภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์ มาถึงทุกวันนี้ เปลี่ยนชื่อประเทศมาเป็น สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และมีเมืองหลวงอยู่ที่กรุงฮานอย

เวียดนามเหนือไม่ยอมรับสถานภาพของเวียดนามใต้ ขณะที่สหรัฐอเมริกาให้การช่วยเหลือทหารเวียดนามใต้อย่างต่อเนื่องและส่งทหารมาประจำการในเวียดนามใต้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เวียดนามเหนือประกาศทำสงครามเพื่อขับไล่และปลดปล่อยเวียดนามใต้จากสหรัฐอเมริกาและรวมเข้าเป็นประเทศเดียวกัน พร้อมสนับสนุนกลุ่มชาวเวียดนามใต้ (เวียดกง) ที่ต่อต้านสหรัฐอเมริกา การรบส่วนใหญ่เป็นการรบระหว่างทหารสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรจากต่างประเทศ กับกองกำลังเวียดกงและเวียดนามเหนือทั้งในชนบทและในเมือง เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๘ เวียดนามใต้ตกอยู่ในจุดอ่อนแอที่สุด จนรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ส่งกำลังทหารเข้าไปปฏิบัติการในเวียดนามใต้ พร้อมด้วยกองกำลังทหารของพันธมิตรอีก ๖ ประเทศ คือ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สเปน ฟิลิปปินส์ เกาหลีใต้ และไทย^{๒๗}

ปี พ.ศ.๒๕๑๑ สหรัฐอเมริกาได้ทุ่มเทแสนยานุภาพอย่างเต็มที่แต่ไม่อาจยุติสงครามลงได้ ผลก็คือสหรัฐพ่ายแพ้สงคราม จึงถอนกำลังทหารจากเวียดนามใต้และให้เวียดนามใต้ทำสงครามโดยลำพังในปี พ.ศ.๒๕๑๖ กองกำลังเวียดนามเหนือและเวียดกงจึงสามารถรุกเข้ายึดไซ่ง่อนและเวียดนามใต้ได้ทั้งหมดในปี พ.ศ.๒๕๑๘ รวมเวียดนามสองส่วนเข้าด้วยกันเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๑๙ และเปลี่ยนชื่อประเทศเป็นสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

^{๒๗} Tucker, Spencer C. *Encyclopedia of the Vietnam War*, Santa Barbara: ABC-CLIO, (2000),การเข้ามาปลดอาวุธกองทหารญี่ปุ่นในไทย เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ้นสุดลงนั้น บางคนในคณะรัฐมนตรีของนายควง อภัยวงศ์ ได้เสนอที่จะให้กองทัพจีนของเจียงไคเช็คเป็นผู้เข้ามาปลดอาวุธกองทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยตั้งแต่เหนือเส้นขนานที่ ๑๖ ขึ้นไป คือตั้งแต่เส้นขนานที่ลากผ่านอำเภอบางมูลนากจังหวัดนครสวรรค์ อำเภอเสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ดขึ้นไป แต่ท่านปรีดี พนมยงค์ มีความเห็นว่าหากยอมให้กองทัพพม่าของจีนส่งทหารเข้าในไทยประมาณล้านคน ปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นเพียงแสนกว่าคน ก็ยากที่เราจะผลักดันให้ทหารจีนนับล้านคนออกไปจากแผ่นดินไทยได้ ท่านปรีดี พนมยงค์ จึงรีบโทรเลขติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตร จนในที่สุดกองกำลังของฝ่ายสัมพันธมิตรภายใต้การบัญชาของนายพล ลอร์ด หลุยส์ เมาทแบตเทนก็เป็นผู้เข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยแต่เพียงฝ่ายเดียว ประเทศไทยจึงรอดพ้นจากการถูกแบ่งออกเป็นเหนือ-ใต้ นับเป็นคุณูปการอย่างยิ่งอีกประการหนึ่งที่ท่านปรีดี พนมยงค์ ได้กระทำให้แก่คนไทย-แผ่นดินไทย ซึ่งคนไทยรุ่นหลังไม่ทราบ

๓.๒ ประวัติศาสตร์และเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองของเวียดนามสมัยโฮจิมินห์

โฮจิมินห์ ชื่อเดิม คือ เงวียน ซิน กุง (Nguyen Sinh Cung) ส่วนคำว่า โฮจิมินห์ เป็นชื่อจัดตั้งของรัฐบุรุษชาวเวียดนาม^{๒๘} เกิดเมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๘๙๐ (พ.ศ. ๒๔๓๓) ที่หมู่บ้าน (Lang Sen) หรือหมู่บ้านสองตรู ตำบล (Kiem Lien) อำเภอ (Nam Dan) จังหวัด (Nghe An) ในภาคกลางตอนเหนือประเทศเวียดนาม มีพี่น้องร่วมกันสามคน บิดาของโฮจิมินห์ เป็นชาวนาที่มีการศึกษาและมีความคิดก้าวหน้าทันสมัยแบบชาตินิยม แม่เสียชีวิตไปเมื่อโฮจิมินห์มีอายุเพียงสิบขวบ ส่วนพี่ชายและพี่สาวของโฮจิมินห์ต่างก็เข้าร่วมขบวนการกู้ชาติ หลังจากแม่เสียชีวิตพ่อก็ย้ายไปอยู่เมืองเว้ (Hue) โฮจิมินห์ได้เข้าเรียนหนังสือในโรงเรียนมัธยมแบบฝรั่งเศสที่เมืองเว้^{๒๙}

ค.ศ.๑๙๐๕ เมื่ออายุได้ ๑๕ ปี ได้เข้าร่วมปฏิบัติการใต้ดินเพื่อต่อต้านเจ้าอาณานิคมนิยมฝรั่งเศสทำหน้าที่เป็นผู้เดินสาส์น จึงถูกไล่ออกจากโรงเรียนในที่สุด

ค.ศ.๑๙๑๐ หลังจากโดนขับออกจากโรงเรียน ไปเป็นครูสอนหนังสือที่จังหวัด Phan Thit ถัดมาเดินทางไปเวียดนามใต้ทำงานระยะหนึ่งในเมืองไซ่ง่อน (Sai Gon)

ค.ศ.๑๙๑๑ เดินทางออกจากไซ่ง่อน ไปเป็นพ่อครัวในเรือนำสินค้าของฝรั่งเศสเดินทางท่องเที่ยวเลาะกว้างประมาณ ๓ ปี ผ่านไปยังประเทศต่างๆหลายประเทศ ทั้งในทวีปแอฟริกา ยุโรป และอเมริกา

ค.ศ.๑๙๑๓ เดินทางเรือแล้วขึ้นบกหางานทำในสหรัฐ

ค.ศ.๑๙๑๔ เดินทางจากสหรัฐไปอังกฤษทำงานเป็นคนครัวในโรงแรมแห่งหนึ่ง

ค.ศ.๑๙๑๗ เดินทางจากอังกฤษสู่ฝรั่งเศส เข้าร่วมกับพรรคสังคมนิยมฝรั่งเศส และจัดตั้งสมาคมชาวเวียดนามผู้รักชาติขึ้นและได้เขียนบทความลงหนังสือพิมพ์ใช้ชื่อใหม่ว่า “เงวียนอายกว็อก (Nguyen Ai Quoc)”

ค.ศ.๑๙๑๙ ยื่นข้อเรียกร้องเอกราชของชาวเวียดนามที่เมืองแวร์ซายส์แม้ที่ประชุมไม่ให้ความสนใจ แต่การเรียกร้องของโฮจิมินห์ได้รับความสนใจจากชาวเวียดนามผู้รักชาติและชาวอาณานิคมประเทศต่างๆ ที่ต่อสู้เพื่อเอกราชและฝ่ายซ้ายของยุโรปอย่างคับคั่ง

ค.ศ.๑๙๒๐ ร่วมจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศส ที่แยกตัวออกจากพรรคสังคมนิยม

ค.ศ.๑๙๒๒ ร่วมก่อตั้งหนังสือพิมพ์ Le Paria เป็นกระบอกเสียงให้กับชาวอาณานิคมและเคลื่อนไหวทางการเมืองด้านอื่นๆ

^{๒๘} อ่านเพิ่มเติมใน วิทยากร เชียงกุล, โฮจิมินห์ วีรบุรุษของประชาชนที่ถูกกดขี่, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา), ๒๕๕๔.

^{๒๙} Vietnam war-eyewitness books.; Iraq and Vietnam: Differences, Similarities and Insights, (New York: Monthly Review Press), 2004.

ค.ศ.๑๙๒๓ เดินทางออกจากฝรั่งเศสไปยังสหภาพโซเวียต เพื่อศึกษาเพิ่มเติม และเคลื่อนไหวในระดับนานาชาติ โฮจิมินห์ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนคอมมิวนิสต์สากลประจำเอเชียตะวันออกเฉียง

ค.ศ.๑๙๒๔ ได้เข้าร่วมประชุมสมัชชาใหญ่ชาวนาสากล และได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการธิการผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในที่ประชุม

ค.ศ.๑๙๒๕ เดินทางเข้าประเทศจีนในฐานะล่ามของของโบโรดินทูตรัสเซีย ที่ปรึกษาพิเศษของ ดร.ซุนยัตเซน และเคลื่อนไหวทางการเมืองในหมู่ชาวเวียดนามรักชาติและร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์จีน

ค.ศ.๑๙๒๖ ได้ก่อตั้งสมาคมสหภาพปฏิวัติเวียดนามขึ้นในประเทศจีน ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นสมาคมสหภาพยุวชนปฏิวัติเวียดนาม

ค.ศ.๑๙๒๖-๑๙๒๘ ได้เดินทางไปต่างประเทศอีกครั้ง เป้าหมายครั้งนี้คือรัสเซีย เยอรมัน ฝรั่งเศส เบลเยียม สวิสเซอร์แลนด์ อิตาลี และเดินทางเข้ามาพำนักในประเทศไทย เพื่อดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบปิดลับ ทั้งในกรุงเทพมหานคร พิจิตร อุตรธานี หนองคาย โดยอาศัยอยู่ในหมู่ชาวเวียดนามผู้รักชาติ ประมาณ ค.ศ. ๑๙๒๘-๑๙๒๙

ค.ศ.๑๙๓๐ ได้รวบรวมพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ๓ พรรครวมเป็นพรรคเดียวโดยใช้ชื่อว่า พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม เคลื่อนไหวอยู่ที่ฮ่องกงซึ่งเป็นอาณานิคมของอังกฤษซึ่งมีชาวเวียดนามอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เดินทางกลับมาเวียดนามอีกครั้งด้วยการที่รวบรวมชาวเวียดนามส่วนใหญ่แล้วตั้งเป็นฝ่ายเวียตมินห์ เตรียมแผนที่จะประกาศเอกราชจากฝรั่งเศสให้ประชาชนชาวเวียดนาม

ค.ศ.๑๙๓๑ ถูกรัฐบาลอาณานิคมอังกฤษจับกุมขังเกือบสองปี

ค.ศ.๑๙๓๓ เดินทางไปรัสเซียเข้าศึกษาต่อในสถาบันเลนิน ทำงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาประชากรและอาณานิคม

ค.ศ.๑๙๓๔-๑๙๔๐ ทำการเคลื่อนไหวทางการเมืองบริเวณชายแดนจีนเวียดนาม

ค.ศ.๑๙๔๑ จัดตั้งขบวนการแนวร่วมกู้เอกราชเวียดนามขึ้น โดยมีชื่อว่า (เวียตมินห์)

ค.ศ.๑๙๔๒ ถูกฝ่ายก๊กมินตั๋งจับกุมตัว ขณะเดินทางไปเจรจากับจีนเพื่อขอความร่วมมือกับจีนในการต่อต้านญี่ปุ่นที่ยึดครองอินโดจีนในขณะนั้น

ค.ศ.๑๙๔๓ ก็ถูกนายพลฝ่ายก๊กมินตั๋ง หนึ่งปล่อยตัวโดยให้ความเห็นว่าควรจับมือกับโฮจิมินห์ เพื่อต่อต้านญี่ปุ่น แล้วก็เดินทางไปรัสเซียอีกครั้งก่อนเดินทางกลับเข้ามาในเวียดนามตอนบนเรื่อยๆ เพื่อกระทำการต่อต้านญี่ปุ่น

ค.ศ.๑๙๔๔ จัดตั้งหน่วยโฆษณากองทัพลดแอกเวียดนามขึ้น โดยการมอบหมายให้ นายพล (Vo Nguyen Giap) เป็นผู้บังคับบัญชา

ค.ศ.๑๙๔๕ จัดตั้งคอมมิวนิสต์เวียดนาม หลังจากจักรพรรดิบ่าวได้ (จักรพรรดิเวียดนามพระองค์สุดท้าย) ประกาศสละราชสมบัติ

ค.ศ.๑๙๔๕ ญี่ปุ่นยึดอินโดจีนขับไล่ฝรั่งเศส ต่อมาญี่ปุ่นแพ้สงครามโลก ฝ่ายเวียดนามที่ถือโอกาสจัดตั้งการปกครองท้องถิ่นและประกาศเอกราชก่อตั้งสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม

ค.ศ.๑๙๔๖ เลือกตั้งทั่วไป โฮจิมินห์ได้เป็นประธานาธิบดี และไปเจรจากับฝรั่งเศส แต่ไม่เป็นผล จนจำต้องประกาศสงครามใหม่กับฝรั่งเศสใช้ระยะเวลาทำสงคราม ๔ ปี (ค.ศ.๑๙๔๗-๕๐)

ค.ศ.๑๙๕๐ ฝรั่งเศสแพ้ต่อฝ่ายเวียดนามที่ ลางซอนและเกาบัง

ค.ศ.๑๙๕๓ เสนอการเจรจากับฝรั่งเศสอีกครั้งแต่ก็ไม่เป็นผล

ค.ศ.๑๙๕๔ ฝรั่งเศสพ่ายแพ้สงครามที่ค่ายเดียนเบียนฟู (Dien Bien Phu) ทำให้ฝ่ายฝรั่งเศสยอมถอนตัวออกจากอินโดจีนในการประชุมสงบศึกที่เจนีวา ในปีเดียวกันนั้นสหรัฐซึ่งมีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์เข้ามาแทนที่ฝรั่งเศส ทำให้เวียดนามถูกแบ่งเป็นสองส่วน โดยมีเส้นขนานที่ ๑๗ เป็นเส้นแบ่งเขตแดน โดยภาคใต้อยู่ภายใต้ปกครองของประธานาธิบดี โง่ดินเยียม (Ngo Dinh Diem) โดยมีสหรัฐอเมริกาให้ความสนับสนุนและปฏิเสธผลเลือกตั้ง

ค.ศ.๑๙๕๖ เป็นผลทำให้เวียดนามเหนือและแนวร่วมปลดปล่อยเวียดนามใต้ทำสงครามกับรัฐบาลเวียดนามใต้ที่กองทัพสหรัฐหนุนหลัง

ค.ศ.๑๙๕๗ เดินทางเยือนมิตรประเทศทั้งในยุโรปและเอเชีย ค.ศ. กองโจรเวียดกงในนามทหารใต้ดินกู้เอกราชกระทำการเคลื่อนไหวทำสงครามกับรัฐบาลเวียดนามใต้

ค.ศ.๑๙๕๙ สงครามเวียดนามได้อุบัติขึ้น สหรัฐอเมริกาและชาติพันธมิตรอื่นๆก็ได้เข้าร่วมสงครามด้วย แต่ผลสุดท้ายเวียดนามเหนือเป็นฝ่ายชนะ

ค.ศ.๑๙๖๐ จัดการประชุมพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ ๓ เลือกเลขาธิการพรรคคนใหม่ และก็ได้เดินทางไปร่วมประชุมพรรคคอมมิวนิสต์โลกที่กรุงมอสโกประเทศรัสเซีย

ค.ศ.๑๙๖๒ ต้อนรับคณะผู้แทนแนวร่วมปลดปล่อยเวียดนามใต้ (Viet Cong) ที่มาเยือนเวียดนามเหนือ

ค.ศ.๑๙๖๓ ประธานาธิบดี โง่ ดินเยียม (Ngo Dinh Diem) ถูกโค่นอำนาจลง

ค.ศ.๑๙๖๔ เวียดนามเหนือโดนสหรัฐโจมตีทางอากาศอย่างหนัก

ค.ศ.๑๙๖๘ เวียดนามเหนือทำสงครามครั้งใหญ่กับสหรัฐ เป็นผลทำให้อเมริกายอมหยุดทิ้งระเบิดเวียดนามเหนือชั่วคราว และเริ่มเจรจากับกรุงปารีสหาทางหยุดสงคราม วันที่ ๓ เดือนกันยายน

ค.ศ.๑๙๖๙ โฮจิมินห์ถึงแก่อสัญกรรม ณ กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม มีอายุ ๗๙

ค.ศ.๑๙๗๕ ฝ่ายเวียดนามเหนือชนะสงครามรัฐบาลเวียดนามใต้และกองทัพสหรัฐ เป็นผลให้รวบรวมประเทศทั้งสองเข้าด้วยกันได้ในที่สุด และก่อตั้งประเทศเวียดนามใหม่ขึ้น โดยใช้ชื่อว่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Cong Hoa Xa Hoi Chu Nghia Viet Nam) ถึง ค.ศ. ๑๙๘๑

พ.ศ.๒๕๔๗ หลังจากที่ฝรั่งเศสพ่ายแพ้ในสมรภูมิดีเยนเบียนพูน^{๓๐} เวียดนามก็ได้ประกาศเอกราชอย่างเป็นทางการ

สรุปประวัติของโฮจิมินห์ เกิดวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๘๙๐ (พ.ศ. ๒๔๓๓) ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม(เวียดนามเหนือ) เป็นประธานาธิบดี ๑๐ ปี คือ ค.ศ.๑๙๔๕- ๑๙๕๕ (พ.ศ. ๒๔๘๘ – พ.ศ.๒๕๐๘) สังกัดพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ค.ศ.๑๙๖๙ และถึงแก่อสัญกรรม ณ กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม รวมอายุ ๗๙ ปี เขาคือนักปฏิวัติชาวเวียดนาม หลังจากสิ้นสงครามเวียดนาม ไช่ฮงในในอดีตเคยเป็นเมืองหลวงเก่าของเวียดนามใต้ เป็นเมืองในการปกครองของเขมร มาก่อน เมื่อเวียดนามเหนือยึดได้จึงเปลี่ยนชื่อเป็น โฮจิมินห์ซิตี้เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้นำเวียดนาม

๓.๓ แนวคิดปรัชญาการเมืองของโฮจิมินห์

๓.๓.๑ บริบทกำเนิดแนวคิดปรัชญาการเมืองของโฮจิมินห์

จุดเด่นของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามทำงานได้ผลกว่ากลุ่มชาตินิยมหรือกลุ่มชาตินิยมอื่นๆ ในการกอบกู้อิสรภาพอยู่ที่อุดมคติที่ได้รับมาจากเลนินและเป็นฝ่ายตรงข้ามกับลัทธิชาตินิยมที่ฝรั่งเศสใช้อยู่ในอินโดจีน รัสเซียเองก็จ้องดูผลประโยชน์ที่ตนแพร่ลัทธิไว้และเฝ้ามองการต่อต้านจักรวรรดินิยมในเอเชียอยู่เหมือนกันแต่ด้วยความใกล้ชิดกับจีนและเนื้อแท้ของเวียดนามคล้ายจีนมากกว่ารัสเซีย โฮจิมินห์จึงเลือกวิธีของเหมาเจ๋อตงมาดำเนินการด้วยความเข้าใจ ด้วยความใจเย็น ความอดทนและการทำงานหนักในการรวบรวมพลังของมวลชนอันได้แก่ชาวนาเป็นส่วนใหญ่

ในการต่อสู้กับกองทัพญี่ปุ่นในอินโดจีนก่อนสงครามโลกยุติลงนั้น พวกชาตินิยมได้เข้ามาร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์และได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายสัมพันธมิตร นับตั้งแต่เรื่องการช่วยเหลือนักศึกษาและการรบบแบบกองโจร ซึ่งก่อนนั้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ พวกคอมมิวนิสต์อยู่ได้แต่ตามเทือกเขาแถบตั้งเกียเท่านั้น แต่สองปีต่อมาคือในปี ๒๔๘๘ ก็คลุมพื้นที่ ๖ จังหวัดระหว่างฮานอยกับพรมแดนจีนไว้ได้ และเมื่อสงครามโลกใกล้ยุติ โฮจิมินห์ก็หวังว่าฝรั่งเศสจะยอมรับอิสรภาพเวียดนามตามที่ญี่ปุ่นให้ไว้และจะไม่มีการต่อสู้ด้วยกำลังกันอีก

แต่สงครามโลกจบลงโดยรัฐบาลของชาร์ล เดอ โกลของฝรั่งเศสผู้กลับไปตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นต่อสู้กับกองทัพเยอรมันได้รับชัยชนะกลายเป็นวีรบุรุษสงคราม เขาจึงถือว่าสถานะของอินโดจีนที่รัฐบาลวีสซิงซึ่งเป็นรัฐบาลหุ่นของเยอรมันได้ตกลงอะไรเกี่ยวกับอินโดจีนไว้จะต้องกลับคืนดังเดิมเหมือนก่อนสงคราม และเดอโกลได้ส่งคนมายังเวียดนามในนามฝรั่งเศสทันที การปกครองชาวเวียดนามใต้ที่มีไช่ฮงเป็นศูนย์กลางและทหารมีอังกฤษคอยหนุนหลัง เป็นไปโดยง่าย แต่ต่างออกไปในเวียดนามเหนือที่คอมมิวนิสต์ปกครองส่วนใหญ่เอาไว้ และยังมีทหารจีนเข้ามายึดครองตามเมืองใหญ่อยู่ด้วย

โฮจิมินห์เห็นว่าอิสรภาพของเวียดนามน่าจะได้อำนาจโดยสันติวิธี และเสนอเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๔๘๙ ว่าเวียดนามเป็นรัฐอิสระในจักรภพฝรั่งเศสทำนองรัฐอิสระในจักรภพอังกฤษ ทหาร

^{๓๐} Tucker, Spencer C. *Encyclopedia of the Vietnam War*, (Santa Barbara: ABC-CLIO), 2000.

ฝรั่งเศสจะมีอยู่ในเวียดนามเหนือ แต่เพียงช่วงเวลา ๕ ปีเท่านั้น และช่วยฝึกสอนชาวญวนให้ด้วย แต่วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ปีเดียวกันนั้น ข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศสผู้เป็นนายพลเรือก็ประกาศสาธารณรัฐโคชินไชน่า อันมีผลให้เวียดนามแบ่งเป็น ๒ ส่วนอีก โดยส่วนเหนือจะเป็นรัฐในอารักขา และมีทหารฝรั่งเศสเข้าไปเพิ่มเติมในเวียดนามเหนือด้วยเป็นการแสดงถึงการใช้กำลัง^{๓๑} การต่อต้านมีขึ้นบ่อยครั้ง จนกระทั่งวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ปีนั้นเรือลาดตระเวนฝรั่งเศสในท่าเรือไฮฟองได้ยิงปืนใหญ่เข้าไปในฝูงชน มีผู้เสียชีวิตราว ๖,๐๐๐ คน วันที่ ๑๙ ธันวาคม สถานีพลังงานต่างๆ ในฮานอยถูกฝ่ายคอมมิวนิสต์ทำลาย ทหารคอมมิวนิสต์ญวนหรือเวียดนามที่ได้อพยพออกจากฮานอยเพื่อทำการสู้รบตามยุทธศาสตร์ของโฮจิมินห์^{๓๒}

ความคิดในการปลดแอกจากการถูกปกครองของนักล่าอาณานิคม ย่อมเกิดขึ้นแก่บรรดาชาวพื้นเมืองผู้รักอิสระเสรี สำหรับเวียดนามนายพลโงวียนเกียพ รัฐมนตรีกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและสมาชิกสภาการเมืองกลางของเวียดนามเหนือ ได้กล่าวทางวิทยุกระจายเสียงเป็นภาษาญวน เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๑๘ เวลา ๑๐.๓๐ กรีนิกซ์ เขาได้สรรเสริญโฮจิมินห์ ความตอนหนึ่งว่า

ในต้นศตวรรษที่ ๒๐ ชายหนุ่มญวนผู้รักชาติอย่างแรงกล้าผู้หนึ่งได้พบแสงสว่างรำไรเป็นครั้งแรกในการกู้ชาติ และชาวญวนยุคใหม่ของมนุษยชาติได้เกิดขึ้นแล้วด้วยการปฏิวัติตุลาคมของนักสังคมนิยมชาวรัสเซีย

เงียนอายก๊วก ผู้ต้องตกเป็นพลเมืองของประเทศราชได้พบว่า วิธีทางสมัยใหม่ที่จะช่วยชาติให้พ้นมือทรราช ก็คือ การปฏิวัติของกรรมาชีพและลัทธิเลนิน การต่อสู้ด้วยการปฏิวัติอันยาวนานกว่า ๔๐ ปี ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า วิธีทางที่เขาเลือกไว้นั้นเป็นวิธีทางเดียวที่ถูกต้องอันจะสามารถบรรลุอิสรภาพ เสรีภาพและความผาสุกอย่างแท้จริง วิธีทางนี้ยังเป็นหนทางเดียวในการปลดแอกชาติต่างๆ นับไม่ถ้วนที่ยังตกอยู่ในเงื้อมมือของอาณานิคมและจักรวรรดินิยมอีกด้วย

โฮจิมินห์ เป็นผู้รักชาติผู้ยิ่งใหญ่ ความรักชาติและพลเมืองของลุงโฮลึกซึ้งและไพศาลสุดประมาณ ท่านได้ทุ่มเทชีวิตทั้งหมดในการปลดแอกชาติ และประชาชน ท่านเป็นชาวคอมมิวนิสต์ญวนคนแรก...ด้วยสำนึกจากตัวอย่างของลุงโฮผู้ยิ่งใหญ่ ชาวญวนรุ่นนี้จะดำรงเจตนารมณ์ของท่าน อันเป็นเจตนารมณ์ของพรรคด้วยเช่นกันต่อไป ในการเสริมสร้างเวียดนามที่สงบสุข เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นอิสระ เป็นประชาธิปไตย และเป็นชาติที่ไพบูลย์สถาพรกับทั้งสนับสนุนกระตุ้นเตือนต่อการปฏิวัติของโลก..^{๓๓}

^{๓๑} Vietnam war-eyewitness books.; *Iraq and Vietnam: Differences, Similarities and Insights*, (New York: Monthly Review Press), 2004.

^{๓๒} Ibid, P.115.

^{๓๓} ลิขิต ธีรเวคิน, ศ.ดร., *แนวคิดปรัชญาทางการเมือง*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๒๗. (เอกสารประกอบการเรียนรัฐศาสตรมหาบัณฑิต),

จะเห็นได้ว่าชาวเวียดนามได้ร่วมจิตร่วมใจกันปลดแอกจากฝรั่งเศสได้สำเร็จในช่วงหลัง สงครามโลกครั้งที่ ๒ ภายใต้ผู้นำอย่างโฮจิมินห์ผู้รักชาติบ้านเมือง ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่ชาติ มหาอำนาจอย่างฝรั่งเศสที่เป็นฝ่ายชนะสงครามโลก จะยอมยกดินแดนที่ตนยึดครองให้หลุดมือไป แต่ ประวัติศาสตร์ก็ได้บันทึกชัยชนะของชาวเวียดนามในสงครามที่เดียนเบียนฟู ขับไล่ฝรั่งเศสพ้นประเทศ และสถาปนาตนเองเป็นเอกราช แต่ความสงบก็อยู่ได้เพียงไม่กี่ปี เพราะไม่นานหลังจากฝรั่งเศสเก็บ กระเป๋ากลับบ้าน ลุงแซมจอมลวงโลกก็ก้าวเข้ามารุกรานจนเกิดเป็นสงครามยืดเยื้อเป็นสิบปีไม่ง่ายเลย ที่ประเทศเล็กๆประเทศหนึ่งจะสามารถต่อสู้เพื่อปกป้องเอกราชของชาติเขาไว้ได้ถึงสองครั้งสองครา ติดๆกันและชาติที่เขาต่อสู้ด้วยก็เป็นมหาอำนาจทั้งนั้น จุดประสงค์ของการศึกษาการต่อสู้เพื่อเอกราช ของชาติอื่น ไม่ใช่เพื่อเอาอย่างเพราะเหตุปัจจัยของแต่ละประเทศต่างกันไป รวมถึงนิสัยของคนในชาติ นั้นก็ต่างกันไป แต่สิ่งที่สำคัญในการศึกษาการต่อสู้ของชาวเวียดนามก็คือเขามีน้ำหนึ่งใจเดียวกันร่วม รบกับศัตรูต่างชาติ ประเทศอย่างเวียดนามย่อยยับจากสงครามครั้งใหญ่เมื่อ ๓๒ ปีที่แล้วเขากลับ สามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของเขากลับคืนมาและผลักดันให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว

สรุปประวัติศาสตร์ของประเทศเวียดนาม หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลงในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ เวียดนามได้ประกาศที่จะต่อสู้เพื่อให้เวียดนามหลุดพ้นจากสภาพการเป็นอาณานิคมของ ฝรั่งเศสอย่างเปิดเผย ด้วยความต้องการที่จะเป็นเอกราช จึงได้มีการสู้รบกันอย่างหนักเป็นเวลานาน ถึง ๘ ปี จนกระทั่งกองกำลัง เวียดนามินห์ ของพรรคนิคมคอมมิวนิสต์เวียดนาม สามารถโจมตีป้อม ปราการสำคัญของฝรั่งเศส ที่ เดียนเบียนฟูแตกลงในวันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๗ วิกฤตการณ์ สงครามครั้งนั้นมีทางที่จะรุกรานจนกลายเป็นสงครามระหว่างประเทศ ฝรั่งเศส ยอมรับความพ่ายแพ้ และต้องสงบศึก ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการลงนามใน “อนุสัญญาเจนีวา พ.ศ. ๒๔๙๗” ที่นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีผลให้เวียดนามถูกแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ เวียดนามเหนือ และเวียดนาม ใต้ โดยมีเส้นขนานที่ ๑๗ องศาเหนือเป็นเส้นแบ่งเขตเวียดนามเหนือ ยึดถือการปกครองแบบสังคมนิคมคอมมิวนิสต์ ภายใต้การนำของโฮจิมินห์

ต่อมามีความพยายามที่จะรวมเวียดนามทั้งสองส่วนเข้าด้วยกัน เวียดนามเหนือจึงได้ส่ง กำลังกองโจรเวียดกงเข้าก่อวุ่นและแทรกซึมเข้าไปในเวียดนามใต้อย่างต่อเนื่อง โดยแฝงเข้ามาใน ลักษณะผู้ลี้ภัยและผู้อพยพ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๘ เรื่อยมา จากนั้นได้มีการปฏิวัติรุกรานด้วยอาวุธ และ กำลังทหารอย่างรุนแรง ตลอดจนโฆษณาชวนเชื่อชักจูงใจราษฎรเวียดนามใต้ซึ่งได้ผลเป็นอย่างดี ประกอบการดำเนินการนโยบายด้านการบริหารประเทศของรัฐบาลเวียดนามใต้ประสบความล้มเหลว จึงไม่สามารถต่อต้านได้เพียงลำพังตนเอง และได้รับขอความช่วยเหลือจากมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๘ เวียดนามใต้ตกอยู่ในจุดล่อแหลมที่สุด จนรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ส่ง กำลังทหารเข้าไปปฏิบัติการในเวียดนามใต้พร้อมด้วยกำลังทหารของพันธมิตรอีก ๖ ประเทศ คือ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สเปน ฟิลิปปินส์ เกาหลีใต้ และประเทศไทย ซึ่งผลออกมา ก็คือการพ่ายแพ้ ของสหรัฐฯ ทำให้ ๒ ประเทศรวมเข้าด้วยกันในนามของประเทศเวียดนามที่มีการปกครองระบอบ สาธารณรัฐสังคมนิยมที่ปกครองด้วยพรรคคอมมิวนิสต์ดังเช่นการปกครองของเวียดนามเหนือ

พ.ศ. ๒๔๘๘ โฮจิมินห์รับมอบอำนาจจากจักรพรรดิบาวได้และรับตำแหน่งประธานาธิบดี คนแรกหลังประกาศเอกราช แต่หลังจากนั้นฝรั่งเศสได้กลับเข้ามาขับไล่รัฐบาลของโฮจิมินห์และไม่

ยอมรับเอกราชของเวียดนาม นำไปสู่สงครามจนในที่สุดฝรั่งเศสพ่ายแพ้แก่กองกำลังเวียดมินห์ที่ค่ายเดียนเบียนฟู ในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ และมีการทำสนธิสัญญาเจนีวา ของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ยอมรับเอกราชของเวียดนาม แต่สหรัฐอเมริกาและชาวเวียดนามในภาคใต้บางส่วนไม่ต้องการรวมตัวกับรัฐบาลของโฮจิมินห์ ต่อมาได้ก่อตั้งดินแดนเวียดนามภาคใต้เป็นอีกประเทศหนึ่ง คือ สาธารณรัฐเวียดนาม (เวียดนามใต้) มีเมืองหลวงคือ ไซ่ง่อน ใช้เส้นละติจูดที่ ๑๗ องศาเหนือแบ่งแยกกับเวียดนามส่วนเหนือใต้การปกครองของโฮจิมินห์ (เวียดนามเหนือ)

การต่อต้านฝรั่งเศสในช่วงแรกนั้น นำโดยกลุ่มปัญญาชนขงจื้อซึ่งเป็นกลุ่มที่มีโอกาสได้รับการถ่ายทอดสำนึกการต่อต้านต่างชาติผ่านทางประวัติศาสตร์นิพนธ์มากที่สุด นอกจากนี้ยังได้รับผลกระทบจากระบบการบริหารของฝรั่งเศสโดยตรง เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงจากระบบอุปถัมภ์ระหว่างขุนนางขงจื้อกับสามัญชน เป็นระหว่างเจ้าอาณานิคมกับชาวพื้นเมือง กลุ่มปัญญาชนขงจื้อจึงเป็นผู้เสียผลประโยชน์จากการปกครองของฝรั่งเศส แนวทางการต่อสู้เน้นการโค่นล้มระบอบการปกครองแบบใหม่ of ฝรั่งเศสและฟื้นฟูระบอบการปกครองภายใต้จักรพรรดิแบบเดิมขึ้นมาอีกครั้ง^{๓๔}

ขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านฝรั่งเศสในระยะแรกที่สำคัญขบวนการหนึ่งคือ ขบวนการเกิ่นเวือง (Can Vuong Movement) ขบวนการนี้ก่อตัวขึ้นภายหลังการสวรรคตของจักรพรรดิทื่อตึก ในปี ๑๘๘๓ นำโดยผู้สำเร็จราชการโตนเท็ดเทวียต (Ton That Thuyet) ขบวนการนี้พยายามเรียกร้องให้ประชาชนสนับสนุนสถาบันกษัตริย์ด้วยการต่อสู้กับฝรั่งเศส การเรียกร้องดังกล่าวทำให้เกิดการลุกขึ้นสู้ในหลายๆ พื้นที่ นำโดยนักปราชญ์ที่ทำการรวบรวมอาสาสมัครและก่อตั้งเป็นกองกำลังรบกระจายไปทั่วดินแดน

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะทำการรบยืดเยื้อเป็นเวลากว่า ๔๐ ปี คือนับตั้งแต่ปี ๑๘๕๘ จนถึงปี ๑๘๙๖ ขบวนการผู้รักชาติชาวเวียดนามก็ถูกฝรั่งเศสปราบปรามลงได้สำเร็จ การต่อต้านฝรั่งเศสในระยะแรก (ครึ่งหลังของศตวรรษที่ ๑๙) มีผู้ตั้งข้อสังเกต ดังนี้^{๓๕}

ประการแรก การต่อสู้ภายหลังการยึดครองของฝรั่งเศสในระยะแรกนั้น โลกทัศน์ในการต่อสู้ของประชาชนยังผูกติดกับระบบเดิม คือในสมัยการต่อต้านการรุกรานของจีน เป้าหมายของการต่อสู้จึงจำกัดอยู่ที่การขับไล่ฝรั่งเศสและฟื้นฟูระบบเดิม

ประการที่สอง จุดอ่อนที่สำคัญของการต่อต้านฝรั่งเศสคือ การขาดศูนย์กลางที่จะชี้นำการต่อสู้ ขบวนการผู้รักชาติต่างรวมกลุ่มของตนเองก่อกบฏเป็นจุดๆ ขาดการประสานร่วมมือกัน ทำให้ฝรั่งเศสปราบปรามได้ง่าย

ประการที่สาม จักรพรรดิและขุนนางเวียดนาม ไม่สามารถแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนระดับล่างได้อย่างกว้างขวาง เมื่อเทียบกับความสำเร็จของขบวนการชาตินิยมในสมัยต่อมา เพราะระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้แบ่งแยกชนชั้นผู้ปกครองออกจากประชาชน องค์จักรพรรดิไม่เคยเรียกร้องขอความช่วยเหลือจากประชาชน ส่วนหนึ่งคงเกรงว่าประชาชนจะโค่น

^{๓๔} ลิขิต อธิวาทิน, ศ.ดร., เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗.

^{๓๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๐-๔๒.

ล้ม โดยเฉพาะหลังจากที่ราชวงศ์เวียนปราบกบฏไต้เฉินลงได้ ในขณะเดียวกันประชาชนก็ยังคงถือหลักปฏิบัติตามธรรมเนียมแบบเก่า โดยปล่อยให้จักรพรรดิและขุนนางเป็นผู้กำหนดชะตากรรมประเทศเกิดช่องว่างระหว่างราชสำนักกับประชาชนทำให้การร่วมมือต่อต้านฝรั่งเศสไร้ประสิทธิภาพ

ประการที่สี่ ในช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ ๑๙ แรงกดดันทางเศรษฐกิจยังมีไม่มากนัก เพราะฝรั่งเศสยังไม่สามารถจัดวางระบบได้อย่างเต็มที่ ประชาชนจึงไม่ได้เข้าร่วมเป็นจำนวนมากเหมือนในระยะต่อมา

ประการที่ห้า บรรดาขุนนางในราชสำนักต่างพยายามใช้อำนาจจักรพรรดิเป็นศูนย์รวมจิตใจในการต่อต้านฝรั่งเศส^{๓๖} แต่เมื่อฝรั่งเศสมักจะเลือกเชื้อพระวงศ์ที่ด้อยคุณภาพมาเป็นจักรพรรดิ และอาศัยสถาบันนี้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ในเวียดนาม จึงทำให้ความศรัทธาในองค์จักรพรรดิเสื่อมลงจนไม่สามารถเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนได้อีก

จากความล้มเหลวของขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสในช่วงปลายศตวรรษที่ ๑๙ จึงกลายเป็นบทเรียนสำคัญของชาวเวียดนาม ปัญญาชนจำนวนหนึ่งเริ่มตั้งคำถามต่อสถาบันการปกครองของเวียดนามในช่วงก่อนตกเป็นอาณานิคม และเริ่มตระหนักว่าการเผชิญหน้ากับฝรั่งเศสด้วยกำลังโดยตรงเช่นเดียวกับที่เคยต่อต้านจีนมานับพันปี คงไม่ประสบความสำเร็จโดยง่าย เนื่องจากฝรั่งเศสมีอำนาจและความก้าวหน้าเหนือกว่าเวียดนามมาก อีกทั้งระบบของเวียดนามแต่เดิมเป็นระบบที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก และการต่อสู้ตามแนวทางเดิมไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ พวกเขาจึงมองหาแนวทางใหม่ที่ไม่ได้เป็นเพียงการขับไล่ฝรั่งเศสออกไปเท่านั้น หากยังเป็นแนวทางที่จะสถาปนาประชาคมเวียดนามในรูปแบบใหม่ด้วย^{๓๗}

ชาวเวียดนามมีโอกาสรับรู้แนวความคิดและเรื่องราวเกี่ยวกับการต่อต้านระบบอาณานิคมจากภายนอกน้อยมาก เพราะฝรั่งเศสพยายามปิดกั้น โดยไม่ยอมให้แนวความคิดหรือทฤษฎีใดๆ ที่อาจเป็นภัยต่อระบบอาณานิคมแพร่หลาย อย่างไรก็ตาม ปัญญาชนเวียดนามสามารถเรียนรู้แนวความคิดตะวันตกได้โดยผ่านช่องทางอื่นๆ ช่องทางที่สำคัญคือการเรียนรู้ผ่านงานเขียนของปัญญาชนชาวจีนที่เผยแพร่เข้าสู่เวียดนามทางตอนเหนือของประเทศ และการเรียนรู้จากการที่ชาวเวียดนามได้เดินทางไปสัมผัสกับตะวันตกโดยตรง

แนวความคิดของนักปฏิรูปชาวจีนที่มีอิทธิพลต่อปัญญาชนเวียดนามมากที่สุดคือแนวความคิดของคังยูเหว่ย (K'ang Yu-wei) และเหลียงฉีเฉา (Liang Ch'i-ch'ao) ทั้งคู่มีแนวคิดเช่นเดียวกับนักปฏิรูปของประเทศอื่นๆ ในแถบเอเชียและแอฟริกาว่าจะต้องสร้างประชาคมขึ้นมาใหม่

^{๓๖} ต่อเรื่องนี้ โจเซฟ บัตตินเจอร์ ได้กล่าวถึงข้าราชการ (ที่เต็มไปด้วยเล่ห์อุบาย) ๒ คน ในสภาผู้สำเร็จราชการ คือโตนเท็ดเทวียต (Ton That Thuyet) และเหียนวันเตื่อง (Nguyen Van Tuong) ว่าทั้งสองจัดการแต่งตั้งและปลดจักรพรรดิถึง ๓ พระองค์นับตั้งแต่พระเจ้าต๋อด้กัศวรรคต และในปี ๑๘๘๕ ก็จัดการให้จักรพรรดิอัมจีเป็นหัวหน้ากบฏ เพื่อทำการลดอำนาจการปกครองของฝรั่งเศสในบางพื้นที่ของอันนา ตู .ศ.ดร.ลิขิต ธีรเวคิน, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๖-๔๙.

^{๓๗} ลิขิต ธีรเวคิน, ศ.ดร.เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕.

เพื่อให้ชาติดรودพ้นจากอิทธิพลของจักรวรรดินิยมตะวันตก โดยกระตุ้นให้ขบวนการปฏิรูปมุ่งฟื้นฟูสังคมจากสังคมดั้งเดิมตามจารีตประเพณี ให้กลายเป็นสังคมที่ทันสมัย

ในขณะที่ปัญญาชนเวียดนามเปิดรับแนวความคิดจากภายนอกมากขึ้น แนวความคิดเรื่องความรักชาติและชาตินิยมในเวียดนามก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป แต่เดิมชาวเวียดนามจะแสดงความรู้สึกในลักษณะของ “ความจงรักภักดีต่อกษัตริย์” (Trung quan) ขณะที่ “ชาติ” (Quoc) เป็นส่วนหนึ่งของกษัตริย์ เพราะกษัตริย์เป็นเจ้าของประเทศ ดังนั้นเมื่อจงรักภักดีต่อกษัตริย์ก็เท่ากับรักชาติด้วย แต่ในช่วงศตวรรษที่ ๒๐ กษัตริย์มีความสำคัญน้อยลง ขณะที่ความรู้สึก “รักชาติ” (Ai Quoc) เข้ามาแทนที่ โดยมีความคิดว่ากษัตริย์เป็นเพียงผู้นำที่มีอำนาจ เมื่อสิ้นอำนาจ กษัตริย์หรือผู้นำนั้นก็ต้องจากไป หากแต่ชาติจะต้องดำรงคงอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง^{๓๘}

ความพอใจของนักปราชญ์เริ่มที่จะไม่หยุดอยู่แค่เพียงการต่อต้านการรุกราน และสนับสนุนอิสรภาพของชาติภายหลังการก่อตั้งรัฐบาลกษัตริย์และอุดมการณ์ขงจื้อเช่นในอดีตเท่านั้น พวกเขาเริ่มยื่นข้อเสนอแผนการสำหรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและอุดมการณ์ โดยกลุ่มนักปราชญ์ได้แบ่งออกเป็นฝ่ายที่ยึดถือประเพณีโบราณ และเสนอแผนการปฏิรูปต่อรัฐบาลอาณานิคม ส่วนอีกฝ่ายเริ่มแสวงหาแนวทางการต่อสู้และอุดมการณ์ใหม่ พร้อมกับเตรียมการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธ^{๓๙}

ในช่วงต้นศตวรรษที่ ๒๐ ได้มีขบวนการชาตินิยมในความเข้าใจ “ชาติ” แบบใหม่เกิดขึ้นมามากมาย ผู้นำขบวนการผู้รักชาติในระยะแรกมักจะเป็นผู้ที่เคยอยู่ร่วมเหตุการณ์ต่อต้านฝรั่งเศสของขบวนการเกิ่นเจือง ผู้นำคนสำคัญที่สุดคือ ฟานโบยเจิว (Phan Boi Chau) ซึ่งในช่วงทศวรรษ ๑๙๐๐ ได้เริ่มปรับแนวทางการต่อสู้ใหม่ โดยจัดตั้งขบวนการยวี่เตินเห้ย (Duy Tan Hoi) ขึ้นเมื่อปี ๑๙๐๔ โดยมีเจ้าชายเกื่องเตะเป็นประธาน เหตุที่ฟานโบยเจิวเลือกเชื้อพระวงศ์มาเป็นผู้นำขบวนการก็เพราะต้องการได้รับการสนับสนุนจากเชื้อพระวงศ์และขุนนางเก่า ขบวนการยวี่เตินเห้ยมีการกล่าวถึงแนวความคิด “รักชาติ” ตามความเข้าใจในปัจจุบันเป็นครั้งแรก^{๔๐} และมีแนวทางต่อต้านฝรั่งเศสด้วยวิธีรุนแรง

ตลอดระยะเวลาเกือบ ๒๐ ปี ฟานโบยเจิวได้ทุ่มเทชีวิตให้กับการต่อต้านฝรั่งเศส เขาเป็นบุคคลที่ฝรั่งเศสถือว่าเป็นนักปฏิวัติที่อันตรายมากที่สุด^{๔๑} วิธีชีวิตทางการเมืองของเขาสิ้นสุดลงเมื่อเขาถูกจับตัวในปี ๑๙๒๕ “จุดจบในวิถีของเขาแสดงให้เห็นความล้มเหลวของขบวนการปฏิวัติ ซึ่งเป็นขบวนการที่ได้รับแรงกระตุ้นทางการเมืองจากชนชั้นสูงในชาติแต่เพียงอย่างเดียว ในฐานะที่โจ (เจิว) เป็นผู้ก่อตั้ง เขาไม่เพียงละเลยปัญหาที่จะเข้าถึงชาวนาที่อดอยากและกระวนกระวายโดยตรง แต่ละเลยการขยายตัวออกเป็นการปฏิวัติประชาชน...”^{๔๒}

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๙.

^{๓๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕.

^{๔๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๒.

^{๔๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๒.

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๑.

อย่างไรก็ตามยังมีขบวนการผู้รักชาติบางกลุ่มที่เห็นว่าควรจะร่วมมือกับฝรั่งเศสเพื่อพัฒนาเวียดนามทั้งในด้านการเมืองและสังคม ซึ่งนำโดยฟานจูตริन्ह (Phan Chu Trinh) ฟานจูตริन्ह ไม่เห็นด้วยกับการต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรง เขาเห็นว่าการปฏิรูปโดยร่วมมือกับฝรั่งเศสเป็นหนทางที่ดีที่สุด เพราะเวียดนามมีระดับวัฒนธรรมที่ต่ำกว่ายุโรปและยังไม่พร้อมที่จะนำระบอบประชาธิปไตยมาใช้ ในปี ๑๙๐๖ ฟานจูตริन्हทำหนังสือเปิดผนึกถึงข้าหลวงใหญ่ ปอล โบว์ เพื่อเรียกร้องให้ฝรั่งเศสทำการปฏิรูปเวียดนาม โดยเฉพาะให้ยกเลิกสถาบันกษัตริย์และระบบราชการแบบจีน แต่ก็ไม่ได้รับการตอบสนองใดๆ ซึ่งในท้ายที่สุด การเคลื่อนไหวทั้งสองแนวทางต่างก็ประสบความล้มเหลว เนื่องจากกลไกการปราบปรามของฝรั่งเศสมีประสิทธิภาพสูง และถึงแม้ว่าการจัดองค์กรของนักชาตินิยมในช่วงนี้จะมีระบบมากกว่าขบวนการเกิ่นเจืองในอดีต แต่ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะท้าทายอำนาจของฝรั่งเศส เพราะการที่ไม่ให้ความสำคัญกับการได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ทำให้ไม่สามารถสร้างฐานสนับสนุนในหมู่ชาวเวียดนามได้อย่างเพียงพอ ตลอดจนยังได้รับอิทธิพลจากแนวทางการต่อสู้แบบดั้งเดิมที่เน้นการลุกฮือเป็นจุดๆ มากกว่าการวางแผนปฏิบัติการทั่วประเทศอย่างเป็นระบบ^{๔๓}

การเมืองของเวียดนามมีเสถียรภาพ เนื่องจากมีพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม เป็นองค์กรที่มีอำนาจ สูงสุดเพียงพรรคการเมืองเดียวผูกขาดการขึ้นนำภายใต้ระบบผู้นำร่วม (Collective Leadership) ที่คานอำนาจระหว่างกลุ่มผู้นำ ได้แก่ **๑.กลุ่มปฏิรูป** ที่สนับสนุนการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ นำโดยอดีตนายกรัฐมนตรี ฟาน วัน ขาย **๒.กลุ่มอนุรักษนิยม** ซึ่งต่อต้านหรือชะลอการเปิดประเทศ เพราะเกรงภัยของ “วิวัฒนาการที่สันติ” (Peaceful Evolution) อันเนื่องมาจากการเปิดประเทศ **๓.กลุ่มที่เป็นกลาง** ประนีประนอมระหว่างสองกลุ่มแรก นำโดยอดีตนายกรัฐมนตรี เจิ่น ดึ๊ก เลือง ส่งผลให้รัฐบาลเวียดนามต้องปรับแนวทางการบริหารประเทศให้ยืดหยุ่นและเปิดกว้างมากขึ้น แต่ก็ไม่สามารถดำเนินไปได้ในอย่างก้าวที่รวดเร็วนัก

เวียดนามได้มีการเลือกตั้งสภาแห่งชาติ สมัยที่ ๑๑ เมื่อ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ มีผู้ได้รับการเลือกตั้งทั้งสิ้น ๔๙๘ คน เป็นผู้เลือกตั้งอิสระเพียง ๒ คน ที่เหลือเป็นผู้สมัครที่ได้รับการคัดเลือกจากพรรคคอมมิวนิสต์ สภาแห่งชาติมีวาระดำรงตำแหน่ง ๕ ปี มีหน้าที่ตรากฎหมาย แต่งตั้งหรือถอดถอนประธานาธิบดี ประธานรัฐสภา และ นายกรัฐมนตรี

สภาแห่งชาติชุดใหม่ได้เปิดประชุมเมื่อ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยสภาได้มีมติสำคัญๆ คือ รับรองผลการเลือกตั้งเมื่อ ๑๙ พฤษภาคม เลือกตั้งคณะกรรมการต่างๆ ประจำสภา เลือกตั้งให้นายเงวียน วัน อาน ดำรงตำแหน่งประธานสภาต่อไป (เมื่อ ๒๓ กรกฎาคม) เลือกตั้งให้นายเจิ่น ดึ๊ก เลือง ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีต่อไป (เมื่อ ๒๔ กรกฎาคม) และเลือกตั้งให้นายฟาน วัน ขาย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไป (เมื่อ ๒๕ กรกฎาคม) และได้มีการปรับคณะรัฐมนตรีเมื่อ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๕ โดยในคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ ๒๖ คน มีรัฐมนตรีที่ได้รับแต่งตั้งใหม่ ๑๕ คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถ หลายคนเคยดำรงรัฐมนตรีช่วยในกระทรวงนั้น ๆ มาแล้ว

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๘.

นอกจากนี้ ยังมีการตั้งกระทรวงใหม่ ๓ กระทรวง ได้แก่ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพาณิชย์และโทรคมนาคม และกระทรวงภายใน ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงทิศทางการปฏิรูปเศรษฐกิจและการบริหารประเทศมากขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาในประเด็นนี้ ไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามที่ดำเนินไปด้วยดีในปัจจุบัน แผนงานการปฏิรูประบบราชการสำหรับปี ค.ศ. ๒๐๐๑-๒๐๑๐ เน้น ๔ ประเด็น ได้แก่ การปฏิรูประบบกฎหมาย การปฏิรูปโครงสร้างองค์กร การยกระดับความสามารถของข้าราชการ และการปฏิรูปด้านการคลัง

๓.๓.๒ บทบาทโฮจิมินห์กับการปฏิวัติในเวียดนาม

จากบทความที่ ชนาวุธ วิพลกุล^{๔๔} ได้กล่าวถึง “พัฒนาการชาตินิยมเวียดนาม: ชาตินิยมบนอ้อมีราชสำนักสู่ชาตินิยมประชาชน” ช่วยสะท้อนให้เห็นกระบวนการและขั้นตอนของการก่อตัว จุดเริ่มของการปฏิวัติทั้งในแง่การสั่งสมอุดมการณ์ หลักการ เป้าหมาย และวิธีการ ชาตินิยมเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมหนึ่งอันมีพัฒนาการมาจากเหตุปัจจัยนานาชนิด ซึ่งล้วนแต่เป็นผลผลิตของยุคอาณานิคมทั้งสิ้น โดยเฉพาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ชาตินิยมถูกมองว่าเป็นเครื่องมือหรือกุญแจที่นำไปสู่การปลดแอกตนเองจากอำนาจของเจ้าอาณานิคมตะวันตก และการธำรงรักษาอธิปไตยของประเทศนั้นๆ นอกจากนี้ ชาตินิยมเองบางครั้งยังถูกมองว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใดในห้วงเวลาหนึ่งของประวัติศาสตร์ และยังถูกพูดถึงอย่างเหมารวมไปกับประวัติศาสตร์ของประเทศนั้นๆ ราวกับว่าชาตินิยมเป็นสิ่งที่จะลงไปพร้อมๆ กับการได้รับเอกราชแล้ว ในขณะที่ความเป็นจริงชาตินิยมควรจะถูกมองในลักษณะของกระบวนการที่มีพัฒนาการมาอย่างไม่ขาดสายตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันในรูปแบบของอุดมการณ์แห่งชาติที่พัฒนามาด้วยเงื่อนไขของการต่อสู้และความยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ของแต่ละชาติ

เรื่องแนวคิดชาตินิยมที่คาร์ล ดอยช์ (Karl Deutsch) ได้อธิบายเกี่ยวกับชาติไว้ว่า “ชาติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการก่อตัวของระบบสื่อสารที่ซับซ้อน อีกทั้งความเป็นชาติก็คือการช่วยให้ผู้คนผูกพันกันจากภายใน อันอยู่ภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญเป็นกรอบความคิดในเชิงรัฐศาสตร์อันหมายถึงขอบเขต ดินแดนที่มีความชัดเจน”^{๔๕} นอกจากนี้ เบนเนดิกต์ แอนเดอร์สัน (Benedict Anderson) ยังได้อธิบายเสริมในส่วนนี้ไว้ว่า “ชาติเป็นประชาคมที่ถูกจินตนาการขึ้นใหม่ แต่ก็ไม่ใช่เป็นชุมชนที่ไม่มีตัวตน และชาตินั้นก็เป็นชุมชนจินตนาการของความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน โดยอยู่ภายใต้ความเป็นอธิปไตย และถูกสร้างให้เป็นชุมชนหรือประชาคม”^{๔๖} ดังนั้น ชาตินิยมจึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการหรือเครื่องมืออันนำไปสู่การสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน เช่น การมีภาษาเดียวกัน, ระบบบริหารเดียวกัน, ประเพณีวัฒนธรรมเดียวกัน นอกจากนี้ชาตินิยมมีหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ปลุกเร้าความรู้สึกผูกพัน เป็นกลุ่มก้อนเดียวกัน

^{๔๔} ชนาวุธ วิพลกุล “พัฒนาการชาตินิยมเวียดนาม: ชาตินิยมบนอ้อมีราชสำนักสู่ชาตินิยมประชาชน” อ้างใน สุต จอนเจตสิน, *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน*, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โครงการเผยแพร่งานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๒๗-๓๔.

^{๔๕} อังโน ธีรยุทธ บุญมี, *ชาตินิยมและหลังชาตินิยม*, (กรุงเทพมหานคร : สายธาร, ๒๕๔๖), หน้า ๔๔.

^{๔๖} *เรื่องเดียวกัน*, หน้า ๔๕

การสร้างชาตินิยมเวียดนามจากในราชสำนักสู่การปฏิบัติโดยประชาชนเพื่อประชาชน ในความรับรู้ของคนทั่วไป ความสำเร็จของการดำเนินการชาตินิยมเวียดนามนั้น มักเข้าใจกันว่ามาจากความสำเร็จของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ที่เป็นผู้อยู่เบื้องหลังและเวียดนามที่อยู่นอกหน้าของความสำเร็จในสมรภูมิตีเยนเบียนฟู (Điện Biên Phủ) เท่านั้น แต่ทว่าในความเป็นจริงขบวนการเวียดนามห์ หรือพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน เป็นเพียงส่วนหนึ่งของพัฒนาการของการดำเนินการชาตินิยมในประวัติศาสตร์อันยาวนานของเวียดนามเท่านั้น

บทบาทแรกเริ่มของฝรั่งเศสในอินโดจีนที่เห็นได้อย่างชัดเจนนั้น เกิดขึ้นในเวียดนามในช่วงที่เกิดความวุ่นวายในยุคของกบฏเตยเซิน (Tây Sơn) ในช่วง ค.ศ.๑๗๗๐ – ๑๘๐๒ ซึ่งในขณะนี้ฝรั่งเศสมีบทบาทในการสนับสนุนงเวียน ฟู๊ก แอ้งห์ (Nguyễn Phúc Ánh)^{๔๗} ในการต่อสู้และรวบรวมเวียดนามได้สำเร็จและสถาปนาตนเป็นจักรพรรดิยาหลง (Gia Long) พร้อมทั้งสถาปนาราชวงศ์งเวียน (Triều đại Nguyễn) ทำให้ในยุคของกษัตริย์ชาลองนี้ได้โปรดให้พวกมิชชันนารีได้รับความสะดวกในการเผยแพร่ และให้ชาวฝรั่งเศสมีบทบาทในราชสำนักทางด้านการเมืองและการค้า จนกระทั่งในสมัยของพระเจ้ามินห์หม่าง (Minh Mạng) พระองค์ทรงปฏิเสธการติดต่อกับชาติตะวันตก และได้ดำเนินนโยบายโดดเดี่ยว จนในที่สุดได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างฝรั่งเศสกับเวียดนามขึ้น และในสมัยของพระเจ้าเถี่ยวจิ (Thiệu Trị) ก็ยังดำเนินการกำจัดชาวคริสต์อย่างรุนแรงมากขึ้น จนกระทั่งในสมัยของพระเจ้าตี๊ก (Tự Đức) โดยพระองค์ยังดำเนินนโยบายโดดเดี่ยวไม่สนใจตะวันตก

เมื่อพระเจ้าตี๊กสิ้นพระชนม์ ราชสำนักที่เมืองเว้ต้องปั่นป่วน ฝรั่งเศสจึงใช้โอกาสจากความวุ่นวายนี้ยกกองทัพเข้ามายึดเมืองด่าหนัง (Đà Nẵng) และมุ่งหน้าเข้ามาที่กรุงเว้ ทำให้ขุนนางทั้งหลายต้องยอมร่างสนธิสัญญากับฝรั่งเศสโดยรับทุกเงื่อนไข อันส่งผลให้เวียดนามเสียเอกราชและตกอยู่ภายใต้อารักขาของฝรั่งเศส ใน ค.ศ.๑๘๘๓ แต่ก็ไม่ได้ทำการถอนโคนสถาบันจักรพรรดิของเวียดนามกลับดำเนินนโยบายผ่านการใช้อำนาจเป็นหุ่นเชิดเพื่อไม่ให้เกิดการต่อต้านที่รุนแรงจนเกินไป

ถึงแม้ว่าภายหลังการตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส การประนีประนอมและการโอนเอียงทางอำนาจระหว่างเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศส กับราชสำนักที่นครเว้จะมีมากขึ้น ถึงขนาดที่ว่ามีการประกาศให้กลุ่มต่อต้านอำนาจฝรั่งเศส ที่มีอยู่ทั่วไปในเวียดนามวางอาวุธ แต่กลับไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะข้าราชการระดับสูงในราชสำนักบางกลุ่มเองก็ไม่เห็นด้วยกับการประนีประนอม จึงนำประชาชนขึ้นต่อสู้เกิดเป็นขบวนการต่อต้านเชิงชาตินิยมระยะแรก

อย่างไรก็ดี การดำเนินการชาตินิยมเวียดนามในระยะแรกนี้ เรามักพบว่าราชสำนักจักรพรรดิและเหล่าเจ้าชายที่มีทัศนะต่อต้านฝรั่งเศสมีบทบาทอย่างมากในการนำการก่อการหรือเป็นศูนย์กลางของการดำเนินการชาตินิยม อาทิเช่น การเกิดขึ้นของขบวนการเกิ่นเวือง (Cần Vương) ที่

^{๔๗} ประวัติศาสตร์ไทยเรียกว่า อด่งเชียงสือ ซึ่งชื่อของ อด่งเชียงสือ ปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ไทยสมัยพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ลี้ภัยอพยพเข้ามาเพื่อหนีภัยสงครามและขอความช่วยเหลือจากรัชกาลที่ ๑ และได้กลับไปยังเวียดนามเพื่อต่อสู้กับพวกเตยเซิน ในที่สุดได้รับชัยชนะ และสถาปนาตัวขึ้นเป็น กษัตริย์ชาลอง รวบรวมเวียดนามและสถาปนาความสัมพันธ์กับราชวงศ์จ๊กหรืออย่างแนบแน่น

เกิดขึ้นหลังจากพระเจ้าตี๊กสิ้นพระชนม์ อันทำให้อำนาจทางการเมืองของราชสำนักตกอยู่ในมือของขุนนางทั้งสองคือ เงวียน วัน เตื่อง (Nguyễn Văn Tường) และ โตน เท็ต เทวียต (Tôn Thất Thuyết) โดยทั้งสองได้เลือกเจ้าชายเญวียน ฟุก อึง หลิก (Nguyễn Phúc Ưng Lịch) ขึ้นเป็นจักรพรรดิองค์ใหม่ ทรงพระนามว่า “จักรพรรดิห้าม จี (Hàm Nghi)” และได้ตั้งตัวเป็นขบวนการเกิ่นเวือง โดยมีจุดมุ่งหมายในการต่อต้านฝรั่งเศส โดยเข้าต่อสู้ที่ท่าตึงห์ (Hà Tĩnh) และกว๋างบิ่งห์ (Quảng Bình) ก่อนที่ห้าม จี จะถูกจับตัวได้ใน ค.ศ.๑๘๘๘ ทำให้ขบวนการเกิ่นเวืองในระยะแรกต้องยุติลง แม้ขบวนการเกิ่นเวืองจะไม่ได้ปิดตัวลงไปพร้อมกับการจากไปของโตน เท็ต เทวียต และจักรพรรดิห้าม จี แต่ก็ไม่สามารถรวมตัวกันต่อสู้อย่างมีเอกภาพได้ เพราะการต่อต้านของเกิ่นเวืองในระยะที่สองมีการกระจายกำลังเป็นกลุ่มย่อยๆ ไม่รวมตัวกันจนในที่สุดก็พ่ายแพ้ให้กับอาวุธที่มีประสิทธิภาพกว่าเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสปิดฉากการต่อต้านในช่วงปลายศตวรรษที่ ๑๙ ในเวียดนาม^{๔๘}

น่าสังเกตว่ากระบวนการชาตินิยมต่อต้านฝรั่งเศสในเวียดนามระยะแรกไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการต่อสู้ของชาวเวียดนามในระยะกว่า ๓๐ ปี (ตั้งแต่ ค.ศ.๑๘๘๓-๑๙๑๓) หลังการยึดครองของฝรั่งเศส เป็นช่วงที่ประชาชนยังผูกติดกับระบบเดิมทำให้โลกทัศน์การต่อสู้จำกัดอยู่เพียงแค่การขับไล่ฝรั่งเศสและฟื้นฟูระบบและจารีตเก่าที่อิงอยู่กับกษัตริย์ ดังนั้นกระบวนการชาตินิยมสมัยแรกยุคเกิ่นเวืองจึงเน้นบทบาทราชสำนักและจักรพรรดิ แต่ก็ไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนระดับล่างได้ เพราะฝรั่งเศสมักเลือกเอาเชื้อพระวงศ์ที่ด้อยความสามารถมาใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์ ทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาสถาบันจักรพรรดิจนไม่สามารถเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนได้ ในงานของโทมัส ฮอดกินส์ (Thomas Hodgkins) กล่าวไว้ว่าชาวนามิได้เข้าร่วมกระบวนการเคลื่อนไหวเพราะถูกชักจูง แต่พวกเขามีสัญชาตญาณที่จะปลุกกระดม ทำให้เห็นได้ว่าการเข้าร่วมของชาวนามิได้มาจากเหตุผลเดียว แต่หากเป็นปัจจัยหลายๆ ด้าน เช่น ความกดดันทางเศรษฐกิจและสภาพความเป็นอยู่ทำให้ชาวนาเข้าร่วมต่อต้าน อย่างไรก็ตาม การลุกฮือเหล่านั้นมิได้มีการรวมตัวกันเป็นเอกภาพ ประกอบกับที่ราชสำนักไม่สามารถเข้าถึงประชาชนและเป็นศูนย์กลางที่เข้มแข็งได้ และเป้าหมายในการฟื้นฟูระบบเก่าที่ไม่ได้ตอบสนองความต้องการของชาวนา สุดท้ายส่งผลให้ขบวนการชาตินิยมในระยะแรกขาดการรวมตัวอันนำไปสู่ความล้มเหลว^{๔๙}

อย่างไรก็ตาม ความล้มเหลวในการต่อต้านฝรั่งเศสได้กลายมาเป็นบทเรียนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของปัญญาชนเวียดนามในช่วงต้นศตวรรษที่ ๒๐ ด้วยตระหนักว่าแนวทางแบบเดิมไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ พวกเขาจึงหาแนวทางใหม่ซึ่งไม่ใช่เพียงขับไล่ฝรั่งเศสเท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางในการสถาปนาประชาคมเวียดนามรูปแบบใหม่ เปิดโอกาสให้ปัญญาชนชาวเวียดนามมีโอกาสรับรู้แนวคิดเรื่องของการต่อต้านระบอบอาณานิคมผ่านงานเขียนของปัญญาชนจีนเพราะฝรั่งเศสพยายามปิดกั้นไม่ให้ยอมรับแนวคิดหรือทฤษฎีใดๆ ที่อาจจะเป็นภัยต่อระบอบอาณานิคมเกรงจะเกิด

^{๔๘} สุด จอนเจดิลิน, ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โครงการเผยแพร่งานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๒๗.

^{๔๙} เชิดเกียรติ อุตถากร, ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนาม ค.ศ. ๑๙๒๕-๑๙๔๕, “วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, (ภาควิชาประวัติศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๒), หน้า ๔๐-๔๔.

ความตื่นตัวของขบวนการรักชาติที่ฝรั่งเศสเองไม่สามารถควบคุมได้^{๕๐} ญี่ปุ่นเองก็เป็นตัวแบบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดปัญญาชนเวียดนามโดยเฉพาะเรื่องการปฏิรูปสมัยเมจิของญี่ปุ่น (ค.ศ.๑๘๖๘)^{๕๑} รวมถึงความสำเร็จของการเคลื่อนไหวในจีน และการที่ญี่ปุ่นสามารถเอาชนะรัสเซียได้ ประกอบกับการได้เรียนรู้จากการเดินทางไปสัมผัสตะวันตกโดยตรงได้กลายเป็นปัจจัยทำให้โฮจิมินห์ใช้เป็นยุทธศาสตร์ทางความคิดและปฏิบัติการในการขับเคลื่อนชาตินิยมเวียดนามในยุคต่อมา

น่าสังเกตว่าภายหลังการต่อต้านในช่วงปลายศตวรรษที่ ๑๙ การผูกกระบบจักรพรรดิเข้ากับการต่อต้านเพื่อตั้งสังคมดั้งเดิมกลับคืนมาได้เสื่อมโทรมลงไป สิ่งที่เกิดขึ้นแทนที่คือความรู้สึกรักชาติอันสำคัญกว่าระบบจักรพรรดิ เพราะทัศนคติของกลุ่มปัญญาชนรุ่นใหม่มองว่าจักรพรรดิหรือกษัตริย์นั้นมิพลงเป็นเพียงผู้นำเชิงสัญลักษณ์ เมื่อสิ้นอำนาจก็สูญสิ้นศูนย์รวม ในขณะที่ชาติจะต้องดำรงอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม พัฒนาการของศูนย์กลางการดำเนินการชาตินิยมเวียดนามระยะนี้ยังไม่สามารถที่จะตัดความสำคัญของการมีอยู่ของจักรพรรดิและเหล่าราชวงศ์ในการสร้างแรงดึงดูดการรวมตัวของกลุ่มต่อต้าน อาทิ ขบวนการชวยเตินโฮ้ย (Duy Tân Hội) ของฟานโบยเชิว (Phan Bội Châu) ใน ค.ศ.๑๙๐๔ ที่เริ่มจากการผลักดันเจ้าชายเกื่องเต้ (Cường Đế) เป็นประธานเพื่อต่อต้านอาณานิคม

แม้ว่าฟานโบยเชิวจะเลือกเชื้อพระวงศ์มาเป็นประธานกลุ่มแต่ก็ไม่ได้มีความตั้งใจวนกลับไปสู่รูปแบบการต่อต้านแบบระยะปลายศตวรรษที่ ๑๙ เช่นเป้าประสงค์ของกบฏเกิ่นเวืองแต่อย่างไร แต่เพื่อต้องการการสนับสนุนจากบรรดาเชื้อพระวงศ์และขุนนางเก่า เขาเน้นว่าความรักชาติคือพลังที่เข้มแข็งกว่าความจงรักภักดีต่อกษัตริย์ และเพื่อความอยู่รอดของเวียดนาม จึงต้องเปลี่ยนแนวทางการต่อสู้ จากที่เคยขับเคลื่อนความสำคัญของราชสำนัก ในฐานะตัวแทนของชาติไปสู่การประนีประนอมทางนโยบายที่ให้ความสำคัญ กับความรักชาติให้กับประชาชนเป็นแก่น แล้วให้ความสำคัญกับกษัตริย์ในฐานะแม่เหล็กที่จะดึงดูดคนอื่นเข้ามาร่วมก่อการ แต่ในท้ายที่สุดก็พบกับความล้มเหลวทั้งนี้เนื่องจากกลไกในการปราบปรามของฝรั่งเศสมีประสิทธิภาพสูง และขบวนการชาตินิยมในระยะนี้ยังไม่สามารถสร้างฐานสนับสนุนชาวเวียดนามได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังอยู่ในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านของการต่อต้านจึงมักเป็นการลุกฮือเป็นจุดๆ ขาดความเป็นเอกภาพจึงได้รับความปราชัย

เมื่อการปฏิวัติรัสเซียประสบความสำเร็จในเดือนตุลาคม ค.ศ.๑๙๑๗ ได้ส่งผลให้มีการกระตุ้นแนวความคิดคอมมิวนิสต์ให้แพร่หลายมากขึ้น จนกระทั่งใน ค.ศ.๑๙๑๙ ได้เกิดการจัดตั้งองค์กรคอมมิวนิสต์สากลหรือ โคมินเทิร์น (Comintern) ขึ้น ในห้วงเวลาดังกล่าวนักชาตินิยมเวียดนามกำลังแสวงหาแนวทางการต่อสู้แบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิมเพื่อโค่นล้มระบอบอาณานิคม ซึ่งปรากฏว่าแนวอุดมการณ์คอมมิวนิสต์เป็นแนวทางหนึ่งซึ่งมีเสียงตอบรับอย่างมาก จึงทำให้อุดมการณ์คอมมิวนิสต์ได้กลายมาเป็นปัจจัยเคลื่อนไหวของขบวนการชาตินิยมในเวียดนาม ผ่านโฮจิมินห์ที่เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการขับเคลื่อนชาตินิยมเวียดนามในการต่อสู้กับเจ้าอาณานิคม

^{๕๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๘.

^{๕๑} Vietnam war-eyewitness books.; Iraq and Vietnam: Differences, Similarities and Insights, pp.45-46.

ฝรั่งเศสจัดตั้งเป็นขบวนการอย่างมีระบบในชื่อ สันนิบาตเพื่อการปฏิวัติของกลุ่มคนหนุ่มเวียดนามหรือ สมาคมแทนห์เนียน (Việt Nam Thanh niên cách mạng đồng chí hội : Thanh Niên) เพื่อเผยแพร่อุดมการณ์และฝึกอบรมชาวเวียดนาม ให้กลับไปปฏิบัติการในประเทศ และเมื่ออุดมการณ์คอมมิวนิสต์แพร่หลายมากขึ้นจึงให้มีการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน (Đảng cộng sản Đông Dương) ขึ้นใน ค.ศ.๑๙๓๐ และได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเชิงรูปแบบของขบวนการต่อต้าน เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์ใช้ปรัชญาตามแนวทางลัทธิมาร์กซิสต์ที่ให้ความสำคัญกับประชาชนเข้ามาเป็นตัวสร้างชาตินิยมให้เกิดขึ้น ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมใหม่ที่มีประชาชนเป็นตัวแสดงแทนการต่อต้านทุกรูปแบบ และได้ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของดินแดนเวียดนาม ทั้งที่ก่อนหน้านี้พื้นที่ทั้งหมดตกอยู่ในอุ้งมือของจักรพรรดิและต่อมาก็ตกมาสู่มือของเจ้าอาณานิคม สิ่งที่เกิดขึ้นคือความเปลี่ยนแปลงในอำนาจการจับจองที่ดิน

โดยที่ฝรั่งเศสเองมีแผนในการพัฒนาที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงให้ปลูกข้าวได้จำนวนมาก อันจะทำให้ฝรั่งเศสเองมีรายได้จำนวนมาก ฝรั่งเศส จึงต้องพัฒนาพื้นที่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณดังกล่าวนี้มีน้ำขัง บางแหล่งน้ำทะเลก็เข้าถึง และระบบน้ำยังมีเพียงพอต่อการเพาะปลูก ดังนั้นฝรั่งเศสจึงต้องดำเนินงานสำคัญ ๒ ประการคือ พัฒนาระบบชลประทานและการจัดการกับการถือครองและพัฒนาที่ดิน อันส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินในภาคใต้ซึ่งนำไปสู่ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไปและเพื่อให้การพัฒนาระบบชลประทานในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงดำเนินไปได้ รัฐบาลอาณานิคมได้หารายได้มาดำเนินโครงการดังกล่าวผ่านการขายที่ดินตามแนวคลองชลประทาน ซึ่งเป็นที่ดินที่มีราคาสูง ส่งผลให้การถือครองที่ดินแบบจารีตที่เดิมที่ดินเป็นสมบัติของจักรพรรดิ และเป็นสมบัติส่วนรวมของหมู่บ้าน ซึ่งหมายถึงเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่ไม่มีการซื้อขาย กลายเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่มีมูลค่าและสามารถจับจองได้ ส่งผลให้ที่ดินจำนวนมากกลายเป็นสมบัติส่วนบุคคลของชาวฝรั่งเศสและเวียดนามที่เต็มใจร่วมมือกับรัฐบาลอาณานิคม เช่นกลุ่มผู้ปกครองท้องถิ่น เป็นต้น และก่อให้เกิดปัญหาการกระจายการถือครองที่ดินที่ไม่ทั่วถึง นอกจากนั้นนโยบายการให้กรรมสิทธิ์ถือครองที่ดินและความหวังจะได้กำไรจากรายได้จากการขายข้าว ทำให้มีการบุกเบิกที่ดินในลุ่มแม่น้ำโขงเพื่อพัฒนาแหล่งปลูกข้าวเพื่อส่งออกขนานใหญ่โดยเฉพาะทางภาคตะวันตกของที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง^{๕๑} อย่างไรก็ตาม การบุกเบิกพื้นที่ทำการเกษตรเช่นนี้ไม่ได้ทำให้สภาพชีวิตของชาวเวียดนามดีขึ้น เนื่องจากที่ดินทั้งหลายนั้นได้ตกไปอยู่ในมือของนายทุน ชาวนาที่เคยมีที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อยก็กลายเป็นชาวนาไร้ที่ดิน อันเกิดจากภาวะหนี้สินที่มาพร้อมกับการมุ่งเก็บค่าเช่าที่ดิน

ความทุกข์ยากของชาวเวียดนามนั้นมิได้จบลงที่การเป็นผู้ไร้ที่ดินเท่านั้น แต่ทว่ายังถูกซ้ำเติมด้วยระบบภาษีที่รัฐบาลเก็บเป็นเงินสดในอัตราที่แน่นอนโดยไม่ผ่อนปรน ในขณะที่ชาวนาเวียดนามได้รับความกดดันจากค่าเช่าที่ดินและภาษีของรัฐ แต่กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เคยช่วยในการยังชีพก็ลดน้อยลง เช่น แต่เดิมชาวนาเคยไปหาของป่าหรือจับสัตว์น้ำในหนองบึง แต่เมื่ออาณานิคม

^{๕๑} สุด จอนเจดสิน, ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๖๓-๖๖.

เข้ามาประกาศว่าพื้นที่เหล่านั้นเป็นทรัพย์สินของรัฐและให้สัมปทานกับนายทุนเพื่อทำประโยชน์ จึงได้ทำให้ชาวนาจำนวนมากตัดสินใจเข้าสู่เมืองเพื่อเป็นกรรมกร ที่ต้องแบกรับความกดดันจากค่าแรงที่ต่ำ และไม่มีกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ประกอบกับไม่มีเสรีภาพในการจัดตั้งสหภาพแรงงาน ส่งผลให้เกิดความทุกข์ในการดำรงชีวิตของชาวเวียดนามอย่างมาก ซึ่งความเปลี่ยนแปลงนี้ ได้ก่อให้เกิดสำนึกความเป็นชาติและพลเมืองของชาติขึ้น และได้พัฒนาต่อมาจนกลายเป็นชาตินิยมที่สามารถรวมตัวประชาชนได้อย่างกว้างขวางในแทบทุกพื้นที่ ผ่านการโฆษณาชวนเชื่อ และการพูดถึงการปรับแนวคิดให้สอดคล้องกับการปฏิบัติในสังคมเวียดนาม กล่าวคือนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ไม่ได้เน้นการปฏิวัติโดยชนชั้นกรรมาชีพอย่างเคร่งครัดตามทฤษฎี ขบวนการคอมมิวนิสต์ถือว่า การปฏิวัติจะต้องปฏิบัติในทางการเมืองคือการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติ และการปฏิบัติทางสังคมคือการคืนที่ดินให้แก่เกษตรกร ซึ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะที่ผสมผสานกันของชาตินิยม และสังคมนิยมไว้ด้วยกัน จึงส่งผลให้ชาตินิยมของเวียดนามนั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในการก่อการ และละทิ้งรูปแบบการต่อสู้ที่ต้องการสถาปนาระบบเก่าในสังคม (ที่มีความขัดแย้งกับประชาชนในเรื่องที่ดินอยู่แล้ว)^{๕๓} และสามารถสร้างฐานในหมู่ประชาชนได้อย่างเหนียวแน่นในแทบทุกกลุ่มชน

จากผลงานของโฮจิมินห์ เรื่องเส้นทางการปฏิวัติ (Đường Kách Mệnh) ได้อธิบายถึงหลักการสำคัญของการปฏิวัติ อันสัมพันธ์กับการปรับกลยุทธ์ในการต่อสู้จากพื้นที่ของราชสำนักมาสู่การสร้างฐานความสำคัญในหมู่ประชาชนไว้ดังนี้คือ

๑. การปฏิวัติ คือ งานอันหนักยิ่งของมวลชน กรรมกร และชาวนา มิใช่เพียงวีรบุรุษ ๒-๓ คน ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องจัดตั้งมวลชนเพื่อการปฏิวัติ

๒. การปฏิวัติ จะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่ออยู่ภายใต้การนำของพรรคปฏิวัติตามแนวทางอุดมการณ์มาร์กซ์-เลนิน ดังนั้น จึงต้องจัดตั้งพรรครูปแบบใหม่

๓. การปฏิวัติแห่งชาติ คือส่วนหนึ่งของการปฏิวัติโลก ดังนั้น ชาวเวียดนามจะต้องร่วมกับกรรมาชีพทั่วโลกก่อการปฏิวัติตามแนวนโยบายของสากลนิยมที่ ๓

น่าสังเกตว่าจากการศึกษาเรื่องเส้นทางการปฏิวัติที่โฮจิมินห์ได้อธิบายไว้ ได้ปรากฏภาพของกระบวนการชาตินิยมใหม่ในเวียดนามที่สำคัญมากอันกล่าวถึงโฉมหน้าของขบวนการชาตินิยมเวียดนามในลักษณะที่เป็นองค์กร ซึ่งประกอบไปด้วยมวลชน กรรมกร และชาวนา อยู่ภายใต้แนวคิดปฏิวัติตามอุดมการณ์มาร์กซ์-เลนิน และที่สำคัญเป็นการก่อการปฏิวัติตามแนวสากลนิยมที่ ๓ ซึ่งให้ความสำคัญกับการต่อต้านเจ้าอาณานิคมด้วย ซึ่งนัยสำคัญประการหนึ่งของนโยบายสากลนิยมที่ ๓ นั้นก็ได้ให้ภาพของการต่อต้านเจ้าอาณานิคม ซึ่งกลุ่มก่อการเองก็ได้เป็นเพียงกรรมกรหรือชาวนาเท่านั้น แต่กลับกล่าวรวมถึงมวลชนที่อยู่ภายใต้การปกครองของอาณานิคม โดยที่จุดนี้เองที่ทำให้ชาตินิยมปฏิวัติแนวคอมมิวนิสต์ของเวียดนาม (รวมถึงอินโดจีนทั้งหมดด้วย) มีความพิเศษเพราะเป็นการรวมมวลชนทั้งหมดเข้าต่อต้าน ซึ่งอาจรวมไปถึงกลุ่มทุนและกลุ่มเศรษฐกิจในชาติ เกิดการเป็นขบวนการชาตินิยมที่เน้นการรวมตัวให้ความสำคัญกับการเป็นเอกราชของชาติมากกว่าการให้

^{๕๓} โปรดดู ธนภุต เต็งประวดี, “ชาวนากับข้าวในเวียดนาม: จากพระหัตถ์จักรพรรดิสู่มือเจ้าอาณานิคม”, ใน สุเจน กรรพฤทธิ์ และสิทธา เลิศไพบุยศิริ บรรณาธิการ, **อุษาคเนย์ที่รัก**, (กรุงเทพมหานคร : โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๕๓.

ความสำคัญกับชนชั้น ซึ่งการจัดตั้งองค์กรของขบวนการคอมมิวนิสต์ นับเป็นพัฒนาการที่สำคัญยิ่งสำหรับการก่อเกิดความรู้สึกชาตินิยมในหมู่ประชาชนเวียดนาม เพราะถึงแม้ว่าอุดมการณ์คอมมิวนิสต์จะเป็นอุดมการณ์ ซึ่งผลักดันที่อยู่ในความรับรู้ของการปฏิวัติเวียดนาม แต่ทว่าอุดมการณ์เองก็ไม่สามารถที่จะขับเคลื่อนตัวเองได้ถ้าปราศจากการเผยแพร่ เนื่องจากแต่เดิมนั้นอุดมการณ์คอมมิวนิสต์เป็นเพียงแนวความคิดที่แพร่อยู่ในหมู่ชาวเวียดนามจำนวนเล็กน้อย และเป็นความรู้ในระดับปัจเจกชนโดยมิได้มีการรวมกลุ่มเพื่อการปฏิวัติในเวียดนามอย่างชัดเจน และด้วยสภาวะเช่นนี้จึงทำให้การปฏิวัติเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก

ดังนั้น โฮจิมินห์จึงได้จัดตั้งองค์กรขบวนการคอมมิวนิสต์ขึ้น ภายใต้การชี้นำของโคมินเทอรันและประสบความสำเร็จอย่างสูงในฐานะขบวนการชาตินิยมอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในเวียดนาม ซึ่งสืบเนื่องมาจากความชัดเจนของทฤษฎีมาร์ก-เลนินที่เน้นการปฏิบัติ นอกจากนี้ความสำเร็จยังสืบเนื่องมาจากความสามารถของนักปฏิวัติที่สามารถปรับแนวคิดให้สอดคล้องกับพื้นฐานทางสังคมเวียดนามได้

อย่างไรก็ตาม การปรับแนวคิดให้สอดคล้องกับการปฏิบัติที่สำคัญประการต่อมาก็คือ ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนามไม่ได้เน้นการปฏิวัติโดยชนชั้นกรรมาชีพอย่างเคร่งครัดตามทฤษฎี ขบวนการคอมมิวนิสต์ถือว่าการปฏิวัติจะต้องปฏิบัติในทางการเมืองคือ การต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติ และการปฏิบัติทางสังคมคือการคืนที่ดินให้แก่เกษตรกร ซึ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะที่ผสมผสานกันของชาตินิยมและสังคมนิยมไว้ด้วยกัน จึงส่งผลให้ชาตินิยมของเวียดนามนั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในการก่อการ อันเป็นผลมาจากการขยายตัวของแนวคิดคอมมิวนิสต์สากลอันเป็นปัจจัยเคลื่อนไหวให้กับชาตินิยมเวียดนามในเวลาต่อมาและทำให้กลุ่มชาตินิยมอื่นๆ ลดความสำคัญลงและผลักดันให้ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนามก้าวขึ้นมาเป็นกลุ่มชาตินิยมระดับหน้าของเวียดนามในการต่อต้านเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศส

นอกจากนี้ อุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์ ได้เสนอภาพของประชาคมที่ถูกจัดตั้ง (Organized Communities) ได้ชัดเจนว่าหากปฏิวัติสำเร็จ ประชาคมที่จะจัดตั้งใหม่จะมีเอกราช ทุกคนมีสิทธิอันเท่าเทียม ชาวนาจะได้รับที่ดินคือจากเจ้าที่ดิน มีการลดภาษีและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนจะดีขึ้น ภายใต้อุดมการณ์คอมมิวนิสต์ สิ่งที่เกิดขึ้นคือภาพประชาคมใหม่ที่พรรคคอมมิวนิสต์เสนอขึ้นเป็นภาพที่ได้รับความสนใจอย่างมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลประโยชน์ของประชาชนบางกลุ่มโดยเฉพาะชาวนาและกรรมกร จึงเป็นเสน่ห์ที่ทำให้ชาวเวียดนามจำนวนมากยอมรับประชาคมใหม่ และเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ความคิดของชาวเวียดนาม ประกอบกับแม้ว่ากลุ่มเจ้าที่ดินและนายทุนชนชั้นกลางอันเป็นพื้นฐานของปัญญาชนที่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนแบบใหม่ที่ฝรั่งเศสนำเข้ามาในเวียดนาม และที่สำเร็จการศึกษามาจากฝรั่งเศส จะมีความชื่นชมและผูกพันกับระบอบอาณานิคม โดยแสดงให้เห็นจากการชื่นชมในอารยธรรมฝรั่งเศสและความต้องการที่จะอยู่ร่วมกับคนฝรั่งเศส ทั้งยังเต็มใจเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิฝรั่งเศส แต่ในขณะที่มีอีกพวกหนึ่งซึ่งเป็นส่วนน้อยได้กลายเป็นผู้ที่ต่อต้านฝรั่งเศสและระบอบอาณานิคม อันเกิดจากการพินิจเปรียบเทียบประเทศของตนที่อยู่ภายใต้การกดขี่รูดนาทาเร้นกับประเทศเสรีอย่างฝรั่งเศส จึงทำให้ปัญญาชนเหล่านี้สนใจศึกษาลัทธิการเมือง โดยมีไม่น้อยที่เดินทางไปฝรั่งเศสเพื่อ

ศึกษาความคิดทางการเมืองที่จะนำมาใช้ต่อต้านฝรั่งเศส และกลุ่มดังกล่าวก็กลายมาเป็นหัวหอกสำคัญของขบวนการพรรคคอมมิวนิสต์ในการโค่นล้มระบอบอาณานิคม จึงทำให้ชาตินิยมของเวียดนามกลายเป็นชาตินิยมของประชาชนเพื่อประชาชนที่เข้าถึงประชาชนในแทบทุกหมู่เหล่า

นอกจากนี้ ในมิติด้านกำลังรบตามความคิดของหวอ เงวียน ยาป เขามองว่าสิ่งสำคัญในการต่อต้านจำเป็นที่จะต้องลงลึกสู่มวลชน โดยเน้นที่การปลุกจิตสำนึกทางการเมือง เขาได้สรุปไว้ว่า “ทหารกับประชาชนก็เหมือนน้ำกับปลา” กองกำลังโฆษณาชวนเชื่อติดอาวุธ (Đội Việt Nam Tuyên Truyền Giải phóng quân) โดยมีฐานปฏิบัติการอยู่ในกวางบั้ง (Cao Bằng) บั๊กกาน (Bắc Cạn) และหล่างเซิน (Làng Sơn) ซึ่งประกอบไปด้วยกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์หนุง (Nùng) และกลุ่มชาติพันธุ์อื่น รวมถึงชาวเวียดนามเป็นกองกำลังประชาชนกลุ่มแรกๆ ที่ทำการต่อสู้ตามแนวทางชาตินิยมและได้พัฒนาต่อไปกลายเป็นกองทัพประชาชนที่แข็งแกร่ง มีกำลังพลในราว ๕๐,๐๐๐ นาย จนท้ายที่สุดนำไปสู่ชัยชนะของขบวนการชาตินิยมเวียดนาม ณ สมรภูมิดียนเบียนฟู^{๕๔}

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น พบว่าการดำเนินการชาตินิยมเวียดนามนั้น เป็นชาตินิยมที่มีพัฒนาการมาอย่างยาวนาน อันเกิดจากการค้นหาแนวทางการต่อต้านแบบใหม่ๆ หลังจากความล้มเหลวของขบวนการต่อต้านรูปแบบเก่า ดังจะเห็นว่าแรกเริ่มนั้นศูนย์กลางชาตินิยมของเวียดนามถูกผูกติดอยู่กับราชสำนักอันเกิดขึ้นจากความไม่พอใจของขุนนางขงจื้อบางส่วนที่ถูกลดทอนบทบาทและอำนาจที่เคยมี จึงได้ร่วมกันทำการต่อต้าน โดยได้ต้นกษัตริย์ไปเป็นศูนย์กลางและสัญลักษณ์ของการต่อต้านเพื่อชิงเอาสังคมแบบดั้งเดิมกลับคืนมา แต่ทว่าชาตินิยมลักษณะนี้มีได้เกิดจากการรวมตัวและสร้างฐานในหมู่ประชาชนมากเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากสำนึกของประชาชนต่อสังคมศักดินาแบบก่อนอาณานิคม ไม่ได้ทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะชาวนาที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น จึงทำให้พลังการต่อต้านในระยะแรกนี้มีไม่มากเท่าที่ควร ส่งผลให้ชาตินิยมเวียดนามในระยะแรกไม่ประสบความสำเร็จและได้ก่อให้เกิดการต่อต้านในรูปแบบใหม่ขึ้น พยายามเปลี่ยนแปลงการต่อต้านในรูปแบบใหม่คือพยายามสร้างฐานในหมู่ประชาชน แต่ทว่าก็ยังไม่สามารถที่จะตัดความสำคัญของกษัตริย์ในฐานะสัญลักษณ์ของการต่อต้านได้ทั้งหมด ทั้งนี้เพราะยังคงต้องการกษัตริย์ที่จะชักจูงมวลชนและราชสำนักให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการต่อต้านได้ แต่ทว่าก็ยังไม่สามารถสร้างประชาคมใหม่ในจินตนาการของประชาชนได้เท่าที่ควร อีกทั้งการต่อต้านนั้นก็มีลักษณะกระจายเป็นหย่อมๆ ไม่สามารถรวมตัวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้การดำเนินการชาตินิยมในระยะนี้ขาดเอกภาพ ไม่สามารถทำการต่อต้านได้อย่างเต็มกำลังต้องประสบกับความล้มเหลวอีกเช่นเดิม จนกระทั่งเมื่อพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนเกิดขึ้นใน ค.ศ.๑๙๓๐ ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงเชิงรูปแบบของขบวนการต่อต้าน เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์ใช้ปรัชญาตามแนวทางลัทธิมาร์กซิสต์ที่ให้ความสำคัญกับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับชาวนาและชนชั้นกรรมาชีพ ที่เป็นประชากรหลักของประเทศในการจัดตั้งประชาคมใหม่ของเวียดนามเข้ามาเป็นตัวสร้างชาตินิยมให้เกิดขึ้น อันสามารถสร้างฐานชาตินิยมในหมู่ประชาชนได้อย่างกว้าง ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมใหม่ที่มีประชาชนเป็นตัวแสดงแทนการต่อต้านทุกรูปแบบ เกิดการเป็นการต่อสู้ของประชาชนเพื่อประชาชนของเวียดนาม จนในที่สุดนำไปสู่ชัยชนะแห่งการปลดแอกตัวเองออกจากระบอบอาณานิคมฝรั่งเศส

^{๕๔} Davidson, Phillip. *Vietnam at War*, (New York: Oxford University Press), 1988.

ในขณะที่นักศึกษาตินิยมในช่วงแรกรับแนวคิดมาจากจีน ขบวนการผู้รักชาติในระยะต่อมาก็มีโอกาสได้ศึกษาแนวความคิดของตะวันตกจากหนังสือที่ลักลอบส่งมาจากยุโรป หรือมีโอกาสเดินทางไปสัมผัสกับตะวันตกโดยตรง เช่น กลุ่มนักศึกษาที่ไปเรียนในฝรั่งเศส ชาวเวียดนามที่ถูกเกณฑ์ไปรบในสงครามโลกครั้งที่ ๑ ตลอดจนชาวเวียดนามที่ทำงานให้กับฝรั่งเศสและมีโอกาสเดินทางไปต่างประเทศ จากการได้เรียนรู้แนวคิดของตะวันตก ทำให้พวกเขาจำนวนหนึ่งต้องการให้เวียดนามมีเอกราชและก้าวหน้าแบบตะวันตก การเคลื่อนไหวหนึ่งก็คือ การก่อตั้งพรรครัฐธรรมนูญขึ้นในปี ๑๙๒๓ โดยพรรคเรียกร้องให้มีกฎหมายหนังสือพิมพ์ที่เสรีมากขึ้น ให้โอกาสชาวเวียดนามมีตำแหน่งทางการเมืองมากขึ้น ให้กำหนดคุณสมบัติในการทำงานด้านกฎหมายที่เปิดกว้างมากขึ้น แต่ก็ไม่ได้รับการตอบสนองจากฝรั่งเศสเท่าไรนัก

กลุ่มนักศึกษาตินิยมที่สำคัญกลุ่มหนึ่งคือ ขบวนการคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีผู้นำคนสำคัญคือ เงวียนอาย กว๊อก (Nguyen Ai Quoc) ที่ต่อมาใช้ชื่อว่า โฮจิมินห์ ถึงแม้กลุ่มนี้จะรวมตัวกันเป็นองค์กรในปี ๑๙๒๕ แต่อุดมการณ์คอมมิวนิสต์ได้เข้าสู่เวียดนามก่อนหน้านี้แล้ว โดยมีองค์การคอมมิวนิสต์สากลหรือโคมินเทิร์น (Comintern)^{๕๕} เป็นผู้ประสานงาน

อุดมการณ์คอมมิวนิสต์เริ่มเข้าสู่เวียดนามตั้งแต่ปี ๑๙๐๓ เมื่อมีการประชุมพรรคกรรมกรสังคมนิยมประชาธิปไตยรัสเซีย (The Russian Social Democratic Workers Party) เนื่องจากการประชุมครั้งนี้เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในประวัติศาสตร์การปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพ ทั้งในรัสเซียและในหลายประเทศรวมทั้งเวียดนาม^{๕๖} มีหลักฐานบ่งชี้ว่า โฮจิมินห์น่าจะเริ่มศึกษาแนวความคิดมาร์กซ์-เลนินอย่างจริงจังตั้งแต่ปลายปี ๑๙๑๙ ระหว่างที่อยู่ในฝรั่งเศส เพื่อเตรียมตัวเข้าร่วมประชุมสมัชชาพรรคสังคมนิยมฝรั่งเศสที่เมืองตูร์ (Tours) ซึ่งจะจัดขึ้นในปีต่อมา อย่างไรก็ตาม หลักฐานที่ยืนยันว่าอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ได้เข้าสู่เวียดนามอย่างแน่นอนคือ รายงานของทางการฝรั่งเศสในปี ๑๙๒๐ ที่ระบุว่าฝรั่งเศสเนรเทศชาวรัสเซียออกจากอินโดจีน เพราะนำแนวความคิดมาร์กซ์-เลนินเข้าไปเผยแพร่ในไซ่ง่อน กล่าวได้ว่า อุดมการณ์คอมมิวนิสต์เข้าสู่เวียดนามตั้งแต่ปี ๑๙๒๐ เป็นต้นมา ด้วยปัจจัยสำคัญ ๒ ประการคือ การขยายตัวของแนวคิดสากลนิยมในขบวนการคอมมิวนิสต์ยุโรปและความพยายามแสวงหาแนวทางการต่อสู้แบบใหม่ของนักศึกษาตินิยมเวียดนาม^{๕๗}

โฮจิมินห์เป็นบุคคลที่โดดเด่นที่สุดในบรรดานักชาติตินิยมที่ได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดคอมมิวนิสต์ บทเรียนทางการเมืองที่สำคัญของโฮจิมินห์มี ๒ ช่วง ช่วงแรกคือในระหว่างที่เขาอยู่ใน

^{๕๕} โคมินเทิร์น ก่อตั้งเมื่อปี ๑๙๑๙ ภายหลังการปฏิวัติบอลเชวิคในรัสเซียเมื่อเดือนตุลาคม ปี ๑๙๑๗ เพื่อเป็นสถาบันส่งเสริมการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ทั่วโลกโดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชีย มีที่มาจากแนวคิดสากลนิยมของเลนิน ที่เห็นว่ากลุ่มชาตินิยมในประเทศอาณานิคมก็มีความสำคัญในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการต่อต้านทุนนิยมโลกเช่นกัน

^{๕๖} เจิตเกียรติ อัคราการ, “ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนาม ค.ศ. ๑๙๒๕-๑๙๔๕” ,วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, (ภาควิชาประวัติศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๒), หน้า ๕๙.

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๐ , และดู Davidson, Phillip. *Vietnam at War*, (New York: Oxford University Press), 1988.

ฝรั่งเศส ในปี ๑๙๑๙ เขาได้ยื่น “ข้อเรียกร้องของชาวอันนัม”(Revendications du Peuple Annamite) ต่อที่ประชุมสันติภาพแวร์ซายส์ หลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ ข้อเรียกร้องของเขาได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือเลอเปปป์(Le Peuple - ประชาชน) แต่ไม่ได้รับความสนใจจากประเทศมหาอำนาจแต่อย่างใด โฮจิมินห์จึงได้ข้อสรุปว่า จะไม่มีการประนีประนอมระหว่างเจ้าอาณานิคมและดินแดนอาณานิคม ตลอดจนการโค่นล้มระบบอาณานิคมจำเป็นต้องใช้มาตรการรุนแรง ช่วงที่สองคือ เมื่อเข้าร่วมประชุมสมัชชาพรรคสังคมนิยมฝรั่งเศสที่เมืองตูร์ ในเดือนธันวาคม ปี ๑๙๒๐ และได้เป็นสมาชิกก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสที่แยกตัวออกจากพรรคสังคมนิยม

ในปี ๑๙๒๐ โฮจิมินห์ประทับใจเลนินในฐานะที่เป็นผู้รักชาติที่ยิ่งใหญ่ และเริ่มศึกษางานของเลนินเรื่อง “แนวความคิดเกี่ยวกับปัญหาแห่งชาติและอาณานิคม” มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของเขาอย่างมาก จากนั้นก็ร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสจัดตั้งสหภาพชาวอาณานิคมขึ้นในฝรั่งเศส โดยเขาเป็นผู้เขียนคำประกาศ มีความตอนหนึ่งว่า

ในการเอาหลักลัทธิมาร์กซ์มาใช้ ประชาชนจะต้องได้รับการปลดปล่อย ในการจัดตั้งสันนิบาต (สหภาพ) ประเทศอาณานิคม โดยความสนับสนุนของสหยาในปะเทศใหญ่ที่เห็นอกเห็นใจต่อความปรารถนาของเรา สิ่งนี้มีความหมายเอื้ออำนวยต่อท่านทั้งหลาย ในการที่จะปลดแอกประเทศชาติของท่าน สันนิบาต (สหภาพ) นี้ ตั้งขึ้นในฝรั่งเศสโดยประชาชนจากประเทศอาณานิคมที่มีจิตสำนึกต้องการปฏิวัติ^{๕๘}

นอกจากนี้ ในปี ๑๙๒๑ โฮจิมินห์ยังเป็นบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ชื่อ เลอปาเรีย (Le Paria) นอกจากจะเผยแพร่อุดมการณ์มาร์กซ์-เลนินในหมู่ชาวอาณานิคมในฝรั่งเศส โดยเฉพาะชาวเวียดนามแล้ว เลอปาเรีย ยังถูกส่งไปเผยแพร่อย่างลับๆ ในประเทศอาณานิคมอื่นๆ ด้วย เลอปาเรีย ได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจากชาวเวียดนาม และมีอิทธิพลในการปลุกกระดมมวลชนสูง ชาวเวียดนามในเมืองแมมีโอกาสรับรู้เรื่องราวการปฏิวัติเดือนตุลาคม ๑๙๑๗ ในรัสเซีย อีกทั้งยังได้รู้จักแนวคิดมาร์กซ์-เลนินในฐานะที่เป็นเครื่องมือต่อต้านลัทธิล่าอาณานิคมที่มีประสิทธิภาพ แนวคิดนี้จึงเผยแพร่ไปอย่างกว้างขวางในหมู่ชาวเวียดนามหัวก้าวหน้า

จะเห็นว่าการเผยแพร่อุดมการณ์มาร์กซ์-เลนินในระยะแรกยังจำกัดอยู่เฉพาะในหมู่ชาวเวียดนามที่รู้ภาษาฝรั่งเศส และยังไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีการแปลแนวคิดดังกล่าว เป็นภาษาเวียดนามแล้วส่งกลับมาเผยแพร่ในเวียดนาม จนกระทั่งกลางปี ๑๙๒๓ โฮจิมินห์ได้ลอบเข้าไปในไซเวียตเพื่อร่วมประชุมขบวนการชาวลัทธิสังคมนิยมในระหว่างการประชุม เขาได้รับเลือกเป็นตัวแทนชาวนาของประเทศอาณานิคม และแปลคำประกาศของการประชุมเป็นภาษาเวียดนามส่งกลับไปยังประเทศของตน ในปีต่อมา เขาได้เขียนบทความเกี่ยวกับแนวคิดมาร์กซ์-เลนินเป็นภาษาเวียดนามอีก ๒ ชิ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าแนวความคิดคอมมิวนิสต์เริ่มเผยแพร่อย่างจริงจังในเวียดนามราวกลางทศวรรษ ๑๙๒๐^{๕๙}

^{๕๘} วินัย คุณอุดม(บรรณาธิการ),โฮจิมินห์, (กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์ประกายพรึก, ม.ป.ป.),หน้า ๓๒.

^{๕๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๖.

แม้อุดมการณ์คอมมิวนิสต์กระแสหลักจะเข้าสู่เวียดนามผ่านขบวนการโคมินเทิร์นและโฮจิมินห์ แต่ก็ปรากฏหลักฐานว่าขบวนการเดินเหียด (Tan Viet - เวียดนามใหม่) ก็ได้รับอุดมการณ์มาร์กซิสม์เช่นกันโดยไม่ผ่านโคมินเทิร์น พรรคนี้ก่อตั้งราวปี ๑๙๒๕ โดยเป็นที่รวมของนักศึกษาและอดีตนักโทษการเมือง แต่ก็เป็นการรับรู้ที่จำกัด เนื่องจากฝรั่งเศสกดขี่อย่างเข้มงวดในการป้องกันไม่ให้เอกสารเกี่ยวกับแนวคิดมาร์กซิสม์เผยแพร่เข้าสู่อาณานิคม หนังสือพิมพ์ก็ไม่ได้รับอนุญาตให้ลงข่าวการปฏิวัติบอลเชวิคหรือสถานการณ์ในโซเวียต อย่างไรก็ตาม เมื่อโฮจิมินห์จัดตั้งองค์กรของขบวนการคอมมิวนิสต์ขึ้นครั้งแรกทางตอนใต้ของประเทศจีน โดยได้รับการสนับสนุนจากโคมินเทิร์น อุดมการณ์คอมมิวนิสต์ก็มีโอกาสเผยแพร่สู่ชาวเวียดนามได้มากขึ้น

ผู้นำในขบวนการต่อต้านการปกครองของฝรั่งเศสในเวียดนามมีทั้งผู้นำเดิมของเวียดนามที่สูญเสียอำนาจและกลุ่มปัญญาชน โดยปรากฏออกมาในรูปของขบวนการผู้รักชาติรูปแบบต่างๆ แต่ต่อมาก็พบว่าขบวนการชาตินิยมเหล่านี้ไม่สามารถต่อต้านฝรั่งเศสได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นขบวนการที่อาศัยชนชั้นสูงชาวเวียดนามเป็นหลัก มากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับการระดมพลังมวลชนให้เข้ามามีส่วนร่วม เมื่อขบวนการชาตินิยมดังกล่าวถูกฝรั่งเศสกำจัด จึงเหลือเพียงขบวนการคอมมิวนิสต์ซึ่งได้เปรียบขบวนการชาตินิยมอื่นๆ ในเวียดนามตรงที่สามารถรวมตัวกันได้อย่างกว้างขวางและค่อนข้างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการที่จะต้องสืบทอดภารกิจต่อไป

ฝรั่งเศสได้ทำลายอารยธรรมดั้งเดิมของเวียดนามไปจนแทบจะหมดสิ้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนเวียดนามจากสังคมหมู่บ้านที่เป็นปึกแผ่นและผสมผสานกลมกลืนกัน มาเป็นรัฐที่มีอำนาจควบคุมอย่างใกล้ชิดและเก็บภาษีอย่างเข้มงวด และการที่ฝรั่งเศสมีฐานสนับสนุนเพียงกลุ่มเจ้าที่ดินและขุนนางกลุ่มน้อย จึงเปิดโอกาสให้แนวความคิดใหม่ๆ โดยเฉพาะจากตะวันตกหลังไหลเข้าสู่เวียดนาม ซึ่งรวมทั้งอุดมการณ์มาร์กซ์-เลนินด้วย โฮจิมินห์นั้นเห็นว่าแนวคิดด้านเศรษฐกิจของเลนินสามารถนำไปสู่การปลดแอกอาณานิคม และนำมาซึ่งอำนาจรัฐ แนวคิดนี้ถือว่าขบวนการชาตินิยมที่ไม่ได้อยู่ในโลกตะวันตกมีศักยภาพที่จะเป็นพันธมิตรต่อต้านศัตรูร่วมกัน เลนินได้เสนอว่าพรรคคอมมิวนิสต์ในสังคมก่อนอุตสาหกรรมควรจะมีมือกับพลังชาตินิยมอื่นๆ เพื่อดำเนินการปฏิบัติตามแนวทางประชาธิปไตยทุนนิยม หลังจากนั้นพรรคคอมมิวนิสต์จะแยกตัวเองออกมาเพื่อดำเนินการปฏิวัติในขั้นต่อไปตามแนวทางสังคมนิยม^{๖๐}

ภารกิจแรกในการดำเนินงานปฏิวัติคือ การจัดตั้งองค์กรเพื่อเป็นศูนย์กลางในการระดมการสนับสนุนจากกลุ่มพลังชาตินิยมในเวียดนาม โดยในปี ๑๙๒๕ โฮจิมินห์จัดตั้ง “สันนิบาตเพื่อการปฏิวัติของกลุ่มคนหนุ่มเวียดนาม” หรือแทนห์เนียน (Viet Nam Thanh Nien Cach Menh Dong Chi Hoi – Thanh Nien) ขึ้นที่มณฑลทกวางตุ้ง ประเทศจีน ประกอบด้วยผู้ลี้ภัยกลุ่มย่อยๆ ในจินตองใต้ อดีตสมาชิกของกลุ่มขบวนการผู้รักชาติอื่นๆ และนักศึกษาปัญญาชน เพื่อเผยแพร่อุดมการณ์คอมมิวนิสต์และฝึกอบรมชาวเวียดนามให้กลับไปปฏิบัติการในประเทศ โดยเยาวชนชาวเวียดนามจะถูกส่งไปประเทศจีน เพื่อฝึกหัดวิธีการปฏิวัติ ก่อนที่พวกเขาจะถูกส่งกลับเวียดนามเพื่อวางรากฐาน

^{๖๐} เซิตเกียรติ อัดถการ, “ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนาม ค.ศ.๑๙๒๕-๑๙๔๕”, หน้า ๖๖.

ขบวนการปฏิวัติภายในประเทศ ในระยะเวลาเพียง ๒-๓ ปี แทนที่เนียนก็สามารถสร้างองค์กรใต้ดินที่มีสมาชิกหลายพันคน

การจัดตั้งองค์กรของขบวนการคอมมิวนิสต์นับเป็นพัฒนาการที่มีความสำคัญสำหรับการต่อต้านฝรั่งเศส แต่เดิมอุดมการณ์คอมมิวนิสต์เป็นเพียงแนวความคิดที่เผยแพร่ในหมู่ชาวเวียดนามจำนวนน้อย และมิได้มีการรวมกลุ่มเพื่อทำการปฏิวัติอย่างชัดเจน โฮจิมินห์ตระหนักดีว่าการปฏิวัติจะเกิดขึ้นไม่ได้ในสภาพดังกล่าว เนื่องจากการปฏิวัติจะต้องเป็นการรวมพลังกันของปัจเจกชน และหากปราศจากการจัดตั้งองค์กรก็จะไม่มีการปฏิวัติ^{๖๑}

การก่อตัวของขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนามในช่วงปี ๑๙๒๕-๑๙๓๐ เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของประวัติศาสตร์การต่อต้านฝรั่งเศส เพราะนอกจากขบวนการนี้จะเสนออุดมการณ์ใหม่แล้ว ยังมีวิธีการต่อสู้ที่ชัดเจนกว่าขบวนการชาตินิยมอื่นๆ ในอดีต ดังที่ปรากฏในข้อเขียนของโฮจิมินห์ในหนังสือชื่อ แนวทางปฏิวัติ (Duong Kach Menh-ต้องแก๊งหมั่นหมั่น) ซึ่งเน้นหลัก ๓ ประการ คือ^{๖๒}

๑. การปฏิวัติเป็นหน้าที่ของมวลชนผู้เป็นชาวนาและกรรมกร และมีใช้เป็นของวีรบุรุษไม่กี่คน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรวบรวมมวลชนให้เข้าร่วมในการปฏิวัติ

๒. การปฏิวัติจำเป็นต้องมีพรรคปฏิวัติตามอุดมการณ์ของมาร์กซ์-เลนินเป็นผู้นำ เพื่อให้ประสบความสำเร็จ จึงจำเป็นต้องก่อตั้งพรรคในรูปแบบใหม่

๓. การปฏิวัติเพื่อชาติจำเป็นต้องจัดรวมไปกับการปฏิวัติในโลก และชาวเวียดนามต้องกระทำการร่วมกันพร้อมกับชนชั้นกรรมกรทั่วโลก

ความสำเร็จของขบวนการคอมมิวนิสต์นั้นเนื่องมาจากความชัดเจนของทฤษฎีมาร์กซ์-เลนินที่เน้นการปฏิบัติ และความสามารถของนักปฏิวัติชาวเวียดนามที่สามารถปรับทฤษฎีดังกล่าวให้สอดคล้องกับพื้นฐานทางสังคมของเวียดนาม การปรับทฤษฎีให้สอดคล้องกับการปฏิบัติที่สำคัญคือ ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนามจะเน้นเรื่องคุณธรรมมาก การฝึกอบรมสมาชิกของขบวนการจึงเน้นที่ความมัธยัสถ์ ความยุติธรรม ความไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ความถ่อมตน และจิตสำนึกแห่งการเสียสละ ในปี ๑๙๒๕ ขบวนการแทนที่เนียนประกาศว่า สมาชิกของขบวนการต้องปฏิญาณว่าจะเสียสละเจตจำนงส่วนตัว ผลประโยชน์ส่วนตัว และชีวิตของตัวเอง เพื่อการปลดปล่อยชาติเป็นอันดับแรก (โค่นล้มระบอบอาณานิคมฝรั่งเศสและนำเสรีภาพมาสู่ประชาชน) และเพื่อการปฏิวัติโลกในลำดับต่อไป (โค่นล้มระบบทุนนิยมและสถาปนาระบบสังคมนิยม)

การปรับทฤษฎีให้สอดคล้องกับการปฏิบัติที่สำคัญอีกประการคือขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนามไม่เน้นเรื่องการปฏิวัติโดยชนชั้นกรรมาชีพอย่างเคร่งครัดตามทฤษฎี พวกเขาถือว่าการปฏิวัติเวียดนามจะต้องปฏิวัติทั้งทางด้านการเมืองและสังคม ซึ่งเป็นการผสมผสานกันระหว่างแนวคิดชาตินิยมและสังคมนิยม เนื่องจากในยุคนั้นผู้นำของขบวนการเชื่อว่าเวียดนามยังไม่พร้อมที่จะปฏิวัติโดยชนชั้นกรรมาชีพความจำเป็นของเวียดนามคือปัญหาเรื่องเอกราชและปัญหาความทุกข์ยาก

^{๖๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๗.

^{๖๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๘.

ของประชาชน เมื่อขบวนการคอมมิวนิสต์เสนอประเด็นดังกล่าว จึงได้รับการสนับสนุนจากประชาชนระดับล่างของสังคมและแนวความคิดการปฏิวัติทั้งทางด้านการเมืองและสังคมก็ได้พัฒนาเป็นแนวคิด “การปฏิวัติทวิภาค (Dual Revolution)” ซึ่งกลายเป็นแนวทางพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนในเวลาต่อมา^{๖๓}

๓.๓.๓ ก่อตั้งขบวนการแทนเหียน (ขบวนการเยาวชนคอมมิวนิสต์)

ขบวนการแทนเหียนนับเป็นก้าวแรกก่อตั้งขึ้น ๑๕ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๔๑ ของขบวนการคอมมิวนิสต์ในเวียดนาม แต่ก็ยังไม่ใช้รูปแบบของขบวนการคอมมิวนิสต์ตามแนวคิดของเลนินอย่างสมบูรณ์ โคมินเทิร์นประเมินว่าเวียดนามยังไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะทำการปฏิวัติ เพราะเวียดนามยังไม่มีขบวนการชาตินิยมที่เข้มแข็ง และเห็นว่าเวียดนามควรจัดตั้งองค์กรที่มีผู้นำเป็นมาร์กซิสต์และมีเป้าหมายในการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนทุกชนชั้นขึ้นมาเสียก่อน

ในปี ๑๙๒๔ โฮจิมินห์ได้รับมอบภารกิจจากโคมินเทิร์นให้ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างองค์กรคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และคอยให้คำแนะนำสำหรับการก่อตั้งองค์กรคอมมิวนิสต์องค์กรแรกขึ้นในอินโดจีน^{๖๔}

เดือนกุมภาพันธ์ ปี ๑๙๒๕ โฮจิมินห์ก็ก่อตั้งองค์กรคอมมิวนิสต์องค์กรแรกขึ้น โดยมีสมาชิก ๙ คน หลังจากนั้นก็ขยายองค์กรขึ้นเป็น ๓ ระดับ

องค์กรแรก เป็นองค์กรระดับนานาชาติ คือ “สมาคมผู้ถูกกดขี่แห่งเอเชีย” มีเป้าหมายที่จะร่วมมือกับเกาหลี จีน อินโดนีเซีย และอินเดีย ภายใต้แรงผลักดันจากโคมินเทิร์น เพื่อที่จะจัดตั้ง “ขบวนการคอมมิวนิสต์ของเอเชียทั้งหมด” (Pan-Asian Communist Movement) แต่สมาคมนี้ก็ไม่มีบทบาทมากนัก และสลายตัวลงอย่างรวดเร็วภายในปีเดียวกันนั่นเอง

องค์กรที่สอง คือ “สันนิบาตเพื่อการปฏิวัติของกลุ่มคนหนุ่มเวียดนาม” หรือ “แทนเหียน” ก่อตั้งเมื่อเดือนมิถุนายน ปี ๑๙๒๕ และ

องค์กรสุดท้าย คือ “สันนิบาตคนหนุ่มคอมมิวนิสต์” (Thanh Nien Cong San Doan) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้นำระดับสูงของขบวนการแทนเหียน มีสมาชิกประมาณ ๖-๘ คน^{๖๕}

ภารกิจที่สำคัญของขบวนการแทนเหียนมี ๓ ประการ ประการแรกคือ การเผยแพร่และอบรมอุดมการณ์แก่สมาชิก มีการก่อตั้งโรงเรียนเพื่อการศึกษาขั้นที่มณฑลทางตั้ง และเปิดหลักสูตรการอบรมทางการเมืองเพื่อการปฏิวัติของเวียดนาม ประการที่สองคือ การเคลื่อนไหวในอินโดจีนและไทย โดยการตั้งหน่วยงานของขบวนการขึ้นตามโรงงานและเขตนิคมการเกษตร เพื่อทำการปลุกระดมและกระตุ้นจิตสำนึกของมวลชน ภารกิจประการสุดท้ายคือ การก่อความไม่สงบและการโฆษณาชวนเชื่อภายในอินโดจีน นอกจากขบวนการแทนเหียนแล้ว ยังมีขบวนการชาตินิยมที่สำคัญอีกอย่างน้อย ๒-๓ ขบวนการที่เคลื่อนไหวอยู่ในระยะเวลาเดียวกัน ขบวนการแรกคือ ขบวนการเดินเหวียด (Tan Viet Cach Menh Dang – พรรคปฏิวัติใหม่) ซึ่งเคลื่อนไหวมาตั้งแต่ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่

^{๖๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๘-๗๑

^{๖๔} เรื่องเดียวกัน, น. ๗๔

^{๖๕} เรื่องเดียวกัน, น. ๗๔

๑ เดิมมีชื่อว่า ผูกเหวียด (Phuc Viet – การฟื้นฟูเวียดนาม) ต่อมาเมื่อรับแนวคิดมาร์กซิสต์ก็เปลี่ยนชื่อเป็น เหวียดนามแก๊กเหม่นด่าง (Vietnam Cach Menh Dang – พรรคปฏิวัติเวียดนาม) ในปี ๑๙๒๖ ก่อนที่จะเปลี่ยนชื่อเป็นขบวนการเดินเหวียดในปี ๑๙๔๘

อีกขบวนการหนึ่งก็คือ พรรคชาตินิยมเวียดนาม (Viet Nam Quoc Dan Dang) ตั้งขึ้นเมื่อปี ๑๙๒๗ พรรคนี้เป็นที่รวมของกลุ่มนักศึกษาปัญญาชน ข้าราชการในชนบท และนักชาตินิยม โดยได้รับอิทธิพลมาจากพรรคก๊กมินตั๋งในประเทศจีน จึงมีแนวโน้มต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ และมีเป้าหมายในการแสวงหาเอกราชและจัดตั้งรัฐบาลประชาธิปไตย พรรคชาตินิยมเวียดนามมุ่งสร้างเอกภาพของชาติตามทัศนะของชนชั้นกลางเป็นสำคัญ และไม่ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาของชาวนาและกรรมกร แนวทางการต่อสู้คือการก่อความไม่สงบและต่อต้านฝรั่งเศสด้วยอาวุธ ทางภาคใต้ของเวียดนามก็มีขบวนการทางการเมืองและศาสนา คือสมาคมกาวด่าย (Cao Dai) ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันของผู้นับถือศาสนาต่างๆ รวมไปถึงลัทธิบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือภูตผีวิญญาณ องค์กรนี้แพร่หลายอย่างรวดเร็วในหมู่ชาวนา เนื่องจากสอดคล้องกับความเชื่อดั้งเดิมของชาวเวียดนามในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ

เชื้อสายคอมมิวนิสต์จากการปฏิวัติในรัสเซียได้แผ่เข้าไปในฝรั่งเศส เป็นพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสตั้งแต่ยุคต้นของลัทธิคอมมิวนิสต์ โฮจิมินห์ เป็นผู้หนึ่งที่เป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๖๓ (ค.ศ. ๑๙๒๐) และ ๕ ปีต่อมาเขาได้เป็นผู้หนึ่งในการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ญวนขึ้นในกว๋างตง (กว๋างตุ้ง) พรรคนี้เติบโตขึ้นเป็นลำดับแม้ว่าจะอยู่นอกประเทศก็ตามและบางครั้งทำท่าจะแตกแยก โฮจิมินห์รวบรวมคนไว้ได้ ต่อมาในปี ๒๔๗๓ เกิดความอดอยากแห้งแล้ง พรรคของโฮจิมินห์ได้ยุบชาวนาก่อการกบฏและทำไ้รุนแรงกว่ากลุ่มชาตินิยมที่เคยกระทำมา แต่พรรคคอมมิวนิสต์ก็ยังเติบโตไม่พอและการกวาดล้างอย่างทารุณโหดร้ายทำให้กบฏต้องหลบลงไป

ความพ่ายแพ้ของฝรั่งเศสในยุโรปต่อเยอรมนีในปี ค.ศ. ๑๙๔๐ ได้เปลี่ยนรัฐบาลฝรั่งเศสเป็นรัฐบาลหุ่นของเยอรมัน แต่ความตกลงที่ฝรั่งเศสทำกับเยอรมันไม่มีผลถึงอินโดจีน อินโดจีนยังเป็นของฝรั่งเศสและข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศสก็ยังปกครองอินโดจีนอยู่แม้จะไม่ชอบหน้ารัฐบาลหุ่นของตัวเองก็ตามที่ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๗ (ค.ศ. ๑๙๔๔) ญี่ปุ่นเริ่มอ่อนกำลังลงในทางแปซิฟิกและฝ่ายสัมพันธมิตรมองเห็นชัยชนะอยู่รำไรฐานะของอินโดจีนจึงถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณา ประธานาธิบดีรูสเวลต์ของสหรัฐฯเห็นว่า ฝรั่งเศสควรปล่อยอินโดจีนเสียที ขณะเดียวกันกองทัพจีนคณะชาติของเจียงไคเช็คก็ประสงค์จะเข้าไปมีอิทธิพลบริเวณดังกล่าวที่จีนเคยมีในสมัยโบราณ

เมื่อสัมพันธมิตรปลดปล่อยฝรั่งเศสจากการยึดครองของเยอรมันได้แล้ว ฝรั่งเศสในอินโดจีนก็คิดจะขับไล่กองทัพญี่ปุ่นให้ออกไปจากอินโดจีนบ้าง สหรัฐอเมริกาได้ส่งอาวุธทางอากาศให้แก่ทหารฝรั่งเศสในอินโดจีนเท่าที่สหรัฐเห็นว่าจำเป็น แต่ญี่ปุ่นก็รู้ตัวทันทียังคงควบคุมบริหารบ้านเมืองไว้ได้

วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๔๘๗ ญี่ปุ่นได้แจ้งแก่จักรพรรดิเบ๋าไต้ว่า จักรวรรดิของพระองค์เป็นอิสรภาพจากฝรั่งเศสแล้วหลังจากอยู่ในอาณานิคมของฝรั่งเศสเป็นเวลา ๖๐ ปีพระเจ้าจักรพรรดิก็ตอบใจเป็นธรรมดาที่จะได้ปกครองบ้านเมืองเองด้วยการหนุนหลังจากญี่ปุ่น การปกครองของพระเจ้า

เขาได้ดูจะพอไปได้ แต่ก็เพียงบางส่วนเท่านั้นและเมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามโลก ก็เหลือแต่เพียงพรรคคอมมิวนิสต์ที่เป็นกลุ่มหรือสถาบันเดียวที่มีแผนและจัดระเบียบไว้ อันสามารถจะปกครองประเทศได้ ข้อตกลงที่กรุงเตหะรานและเมืองปอตสדםตกลงกันว่า ทหารจักรภาพอังกฤษจะยึดครองอินโดจีนใต้เส้นขนานที่ ๑๖ และทหารจีนคณะชาติจะอยู่เหนือเส้นขนานนั้นขึ้นไป ความหวังของคนเวียดนามที่คิดว่าจะได้อิสราภาพหลังสงครามโลกสิ้นสุดลงจึงล้มเหลว แต่ด้วยความเชื่อมั่นว่าตนมีความแข็งแกร่งพอแล้ว พรรคคอมมิวนิสต์ก็ประกาศสถาปนาสาธารณรัฐเวียดนามที่ฮานอยให้เป็นอิสราภาพในวันที่ ๒ กันยายน ๒๔๘๘ และไม่กี่วันต่อมาจักรพรรดิเบาก็ประกาศสละราชสมบัติ จุดเด่นของพรรคคอมมิวนิสต์ในเวียดนามที่ทำงานได้ผลกว่ากลุ่มชาตินิยมหรือกลุ่มชาวนวนอื่นๆ ในการกอบกู้อิสราภาพอยู่ที่อุดมคติที่ได้รับมาจากเลนินและเป็นฝ่ายตรงข้ามกับลัทธินายทุนที่ฝรั่งเศสใช้อยู่ในอินโดจีน รัสเซียเองก็จ้องดูผลประโยชน์ที่ตนแพร่ลัทธิไว้และเฝ้ามองการต่อต้านจักรวรรดินิยมในเอเชียอยู่เหมือนกันแต่ด้วยความใกล้ชิดกับจีนและเนื้อแท้ของเวียดนามคล้ายจีนมากกว่ารัสเซีย โฮจิมินห์จึงเลืกรวิธของเหมาเจ๋อตงมาดำเนินการด้วยความเข้าใจ ด้วยความใจเย็น ความอดทน และการทำงานหนักในการรวบรวมพลังของมวลชนอันได้แก่ชาวนาเป็นส่วนใหญ่

ในการต่อสู้กับกองทัพญี่ปุ่นในอินโดจีนก่อนสงครามโลกยุติลงนั้น พวกชาตินิยมได้เข้ามาร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์และได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายสัมพันธมิตร นับตั้งแต่เรื่องการช่วยเหลือเชลยศึกและการรบบแบบกองโจร ซึ่งก่อนนั้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ พวกคอมมิวนิสต์อยู่ได้แต่ตามเทือกเขาแถบตั้งเกียเท่านั้น แต่สองปีต่อมาคือในปี ๒๔๘๘ ก็คลุมพื้นที่ ๖ จังหวัดระหว่างฮานอยกับพรมแดนจีนไว้ได้ และเมื่อสงครามโลกทางแปซิฟิกใกล้ยุติ โฮจิมินห์ก็หวังว่าฝรั่งเศสจะยอมรับอิสราภาพของเวียดนามตามที่ญี่ปุ่นให้ไว้และจะไม่มีการต่อสู้ด้วยกำลังกันอีก

แต่สงครามโลกจบลงโดยรัฐบาลของ ชาร์ล เดอ โกลของฝรั่งเศสผู้หลบไปตั้งรัฐบาลพลัดถิ่น ต่อสู้กับกองทัพเยอรมันได้รับชัยชนะกลายเป็นวีรบุรุษสงคราม เขาจึงถือว่าสถานะของอินโดจีนที่รัฐบาลวิชีซึ่งเป็นรัฐบาลหุ่นของเยอรมันได้ตกลงอะไรเกี่ยวกับอินโดจีนไว้จะต้องกลับคืนดังเดิมเหมือนก่อนสงคราม และเดอโกลได้ส่งคนมายังเวียดนามในนามฝรั่งเศสทันที การปกครองชาวเวียดนามใต้ที่มีโชงวนเป็นศูนย์กลางและทหารมีอังกฤษคอยหนุนหลัง เป็นไปโดยง่าย แต่ต่างออกไปในเวียดนามเหนือที่คอมมิวนิสต์ปกครองส่วนใหญ่เอาไว้ และยังมีทหารจีนเข้ามายึดครองตามเมืองใหญ่อยู่ด้วย

ท่านเห็นว่าอิสราภาพของเวียดนามน่าจะได้อมาโดยสันติวิธีและเสนอเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๔๘๙ ว่า เวียดนามเป็นรัฐอิสระในจักรภาพฝรั่งเศสทำนองรัฐอิสระในจักรภาพอังกฤษ ทหารฝรั่งเศสจะมียู่ในเวียดนามเหนือ แต่เพียงช่วงเวลา ๕ ปีเท่านั้น และช่วยฝึกสอนชาวนวนให้ด้วย แต่วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ปีเดียวกันนั้น ข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศสผู้เป็นนายพลเรือก็ประกาศสาธารณรัฐโคชินไชน่า อันมีผลให้เวียดนามแบ่งเป็น ๒ ส่วนอีก โดยส่วนเหนือจะเป็นรัฐในอารักขา และมีทหารฝรั่งเศสเข้าไปเพิ่มเติมในเวียดนามเหนือด้วย เป็นการแสดงถึงการใช้กำลัง

วันที่ ๒ กันยายน ๒๔๘๘ แม้ว่าฝ่ายสัมพันธมิตรผู้ชนะสงครามจะตกลงกันให้จักรภาพอังกฤษและทหารจีนคณะชาติเข้ายึดครองอินโดจีนเอาไว้คอยฝรั่งเศสกลับมาก็ตาม แต่ด้วยความ

เชื่อมั่นว่าตนมีความเข้มแข็งพอแล้ว การต่อต้านมีขึ้นบ่อยจนกระทั่งวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ปีนั้นเรือลาดตระเวนฝรั่งเศสในท่าเรือไฮฟอง ก็ยิงปืนใหญ่เข้าไปในฝูงชน มีผู้เสียชีวิตราว ๖,๐๐๐ คน^{๖๖}

วันที่ ๑๙ ธันวาคม สถานีพลังงานต่างๆในฮานอยถูกฝ่ายคอมมิวนิสต์ทำลายและเป็นสัญญาณสงครามเวียดนามยุคใหม่ ทหารคอมมิวนิสต์ญวน หรือเวียตมินห์ก็ได้ถอนตัวออกจากฮานอยเพื่อทำการสู้รบตามยุทธศาสตร์ของตน โฮจิมินห์ ในฐานะประธานพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ยื่นขึ้นบนเฉลียงตึกโรงละครแบบฝรั่งเศสในกรุงฮานอย เคียงข้างมีธงสีแดงมีรูปดาวสีเหลือง ๑ ดวงตรงกลาง ประกาศแนวคิดและจุดประกายความหวังทางการเมืองว่า “ทุกคนถือกำเนิดเท่าเทียมกัน มีสิทธิเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง สิทธิเหล่านี้ได้แก่สิทธิแห่งการดำรงชีวิต มีเสรีภาพ และแสวงหาความสุข”^{๖๗}

แต่เพียงปีกว่าต่อมา โฮจิมินห์พาพรรคพวกออกจากกรุงฮานอย และระบุชื่อข้าศึกของญวนอย่างชัดเจน คือฝรั่งเศส โฮจิมินห์คิดว่าเขาจะทำสงครามกับฝรั่งเศสเท่านั้น และไม่เคยมคิดที่จะทำสงครามกับชาติที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของโลก คือสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่าชาวเวียดนามได้ร่วมจิตร่วมใจกันปลดแอกจากฝรั่งเศสได้สำเร็จในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ภายใต้ผู้นำอย่างโฮจิมินห์ผู้รักชาติบ้านเมือง ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่ชาติมหาอำนาจอย่างฝรั่งเศสที่เป็นฝ่ายชนะสงครามโลก จะยอมยกดินแดนที่ตนยึดครองให้หลุดมือไป แต่ประวัติศาสตร์ก็ได้บันทึกชัยชนะของชาวเวียดนามในสงครามที่เดียนเบียนฟู ขับไล่ฝรั่งเศสพ้นประเทศและสถาปนาตนเองเป็นเอกราช แต่ความสงบก็อยู่ได้เพียงไม่กี่ปี เพราะไม่นานหลังจากฝรั่งเศสถอนทัพ อังกฤษก็ก้าวเข้ามารุกรานจนเกิดเป็นสงครามยึดเยื้อเป็นสิบปี “ไม่ง่ายเลยที่ประเทศเล็กๆ ประเทศหนึ่งจะสามารถต่อสู้เพื่อปกป้องเอกราชของชาติเขาไว้ได้ถึงสองครั้งสองคราติดๆกัน และชาติที่เขาต่อสู้ด้วยก็เป็นมหาอำนาจทั้งนั้น”^{๖๘} จุดประสงค์ของการศึกษาการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติอื่น ไม่ใช่เพื่อเอาอย่างเพราะเหตุปัจจัยของแต่ละประเทศต่างกันไป รวมถึงนิสัยของคนในชาตินั้นก็ต่างกันไป แต่สิ่งที่สำคัญในการศึกษาการต่อสู้ของชาวเวียดนามก็คือ เขามีน้ำหนึ่งใจเดียวกันร่วมรบกับศัตรูต่างชาติ

โฮจิมินห์แก่เกินไปที่จะได้เห็นบั้นปลายของสงคราม คำสั่งเสียก่อนตายของเขาระบุถึงข้าศึกผู้ยิ่งใหญ่ของเขาว่า “การต่อสู้อย่างกล้าหาญของเราต่อสหรัฐอเมริกา ผู้รุกราน เราจะพบกับความยากลำบากและเสียสละอย่างสูง แต่เราเชื่อมั่นว่า เราจะชนะในที่สุด และนั่นเป็นความจริงอย่างแท้จริง”^{๖๙} คำว่า “เราจะชนะในที่สุด” ในไม่นานเพราะเพียง ๖ ปี หลังจากเขาถึงแก่กรรมสหรัฐอเมริกาโดยประธานาธิบดีฯ กล่าวเองว่าสหรัฐอเมริกาสู้ญเสียเวียดนามแล้ว

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ สงครามเวียดนามได้อุบัติขึ้น สหรัฐอเมริกาและชาติพันธมิตรอื่นๆ ก็ได้เข้าร่วมสงครามด้วย แต่ผลสุดท้ายเวียดนามเหนือเป็นฝ่ายชนะในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ แต่เป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่โฮจิมินห์มิได้อยู่ถึงการชื่นชมชัยชนะในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ด้วยเหตุที่เขาเสียชีวิตเมื่อวันที่ ๒

^{๖๖} วินัย คุณอุดม(บรรณาธิการ),โฮจิมินห์, หน้า ๓๒.

^{๖๗} ศุขปริดา พนมยงค์ และ ปริดา ข้าวบ่อ,หวนเหวียนย้าป จอมทัพคู่บารมีโฮจิมินห์, (กรุงเทพมหานคร : มิ่งมิตร, ๒๕๕๒), หน้า ๓๙.

^{๖๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕.

^{๖๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐.

กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๒ ที่บ้านพักในกรุงฮานอย ความคิดในการปลดแอกจากการถูกปกครองของนักล่าอาณานิคม ย่อมเกิดขึ้นแก่บรรดาชาวพื้นเมืองผู้รักอิสรเสรี สำหรับเวียดนาม

โฮจิมินห์ ได้ซึมซับบทเรียน ประสบการณ์ ในการสร้างจิตสำนึกเพื่อสร้างชาติ และป้องกันประเทศของวีรบุรุษรุ่นก่อนๆ ด้วยคติที่ว่า เมื่อศัตรูมารุกราน ร้อยสกลก็ล้วนเป็นทหาร^{๗๐} เมื่อศัตรูมาถึงบ้านผู้หญิงก็ต้องสู้ศัตรู^{๗๑} ใช้ความชอบธรรม เพื่อชนะความป่าเถื่อน^{๗๒} ท่านเข้าใจดีในความจำเป็นที่จะต้องระดมกำลังปวงชนเข้าร่วมในกิจการป้องกันประเทศ ท่านกล่าวว่า “ประเทศเป็นประเทศของทุกคน ประเทศมีเอกราชประชาชนมีเสรีภาพหากประเทศล่มจม ประชาชนก็เป็นทาส” ตามแนวคิดของท่าน การป้องกันประเทศของตนเป็นการร่วมพลังอำนาจของประชาชนทุกคน ดังนั้น การสร้างความสามัคคีของปวงชน จึงเป็นแนวความคิดหลัก ในบทประกาศสถาปนาประเทศเวียดนาม ท่านชักชวนประชาชนเวียดนาม ให้ตัดสินใจนำชีวิตจิตใจ และทรัพย์สินทั้งหมด เข้าร่วมพิทักษ์ความเป็นเอกราช ท่านมีแนวความคิดว่าตราบดีเมื่อปวงชนทั้งหลายได้ร่วมมือร่วมใจกันป้องกันประเทศแล้ว ตรานั้น ประเทศจะมีความมั่นคงจนไม่มีกองทัพใด อาวุธใดจะเอาชนะได้

โฮจิมินห์ ได้ให้ความสำคัญต่อด้านวัฒนธรรม ท่านได้เคยกล่าวไว้ว่า “ชนชาติที่โง่ เป็นชนชาติที่อ่อนแอ” ท่านถือว่า ความโง่เป็นศัตรู และสอนให้ประชาชนลบล้างภัยไม่รู้หนังสือ แข่งขันกันด้วยคติ “สอนเก่ง เรียนเก่ง” ตามแนวความคิดของท่าน วัฒนธรรมก็เป็นสนามรบหนึ่ง ในวิวัฒนาการ การสร้างสรรค์และปรับปรุงป้องกันประเทศ ท่านประธาน โฮจิมินห์ก็ยังเน้นในเรื่องของการพึ่งพาตนเองของประชาชน ท่านเคยเตือนประชาชนเวียดนามว่า “พวกเราต้องพึ่งพาตนเองเป็นหลัก การช่วยเหลือของประเทศเพื่อนบ้านเป็นรอง” ท่านชี้แจงรายละเอียดว่า ประชาชนแต่ละประเทศต้องเข้าใจว่าพึ่งตนเองจึงมีเอกราช มีความเข้มแข็งด้วยตนเอง จึงมีเสรีภาพจะต้องสร้างความเข้มแข็งด้วยตนเอง ดังนั้นรัฐบาลเวียดนามจึงวางแนวทางการเมือง และการทหารอย่างชัดเจนและถูกต้อง โดยเสริมสร้างกำลังป้องกันประเทศที่แนวหลัง ผลักดันการรุกรานของศัตรูในสนามรบ และชิงความช่วยเหลือของบรรดาประเทศและประชาชน สร้างเป็นศักยภาพเบ็ดเสร็จจึงสามารถยุติการรุกรานของฝ่ายตรงข้าม

ตามแนวความคิดของท่านประธานโฮจิมินห์ การสร้างสรรค์กำลังป้องกันประเทศเป็นหน้าที่อันใหญ่หลวงมีความสำคัญยิ่ง สำหรับประชาชนท่านเตือนว่าต้องช่วยเหลือกองทัพทุกด้าน ร่วมกันสร้างสรรค์กองทัพ ปรับปรุงการป้องกันประเทศ สำหรับกองทัพท่านเตือนว่าปัจจุบันสงครามได้ยุติแล้ว กองทัพมีหน้าที่ปรับปรุงการป้องกันประเทศ รักษาสันติภาพช่วยเหลือประชาชนทำการผลิต เป็นแกนนำในการรักษาสันติภาพ เอกราชและประชาธิปไตยของประเทศ

๓.๓.๔ รัฐและการบริหารรัฐในอุดมคติของโฮจิมินห์

โฮจิมินห์ มองว่าวิถีทางสมัยใหม่ที่จะช่วยชาติให้ชาวเวียดนามพ้นมือทรราช ก็คือ การปฏิวัติของกรรมาชีพและลัทธิเลนิน การต่อสู้ด้วยการปฏิวัติอันยาวนานกว่า ๔๐ ปี ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า

^{๗๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๑.

^{๗๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๑.

^{๗๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๒.

วิถีทางที่เขาเลือกไว้นั้นเป็นวิถีทางเดียวที่ถูกต้องอันจะสามารถบรรลุอิสรภาพ เสรีภาพและความผาสุกอย่างแท้จริง วิถีทางนี้ยังเป็นหนทางเดียวในการปลดแอกชาติต่างๆ นับไม่ถ้วนที่ยังตกอยู่ในเงื้อมมือของอาณานิคมและจักรวรรดินิยมอีกด้วย

โฮจิมินห์ เป็นผู้รักชาติผู้ยิ่งใหญ่ ความรักชาติและพลเมืองของลุงโฮลึกซึ้งและไพศาลสุดประมาณ ท่านได้ทุ่มเทชีวิตทั้งหมดในการปลดแอกชาติและประชาชน ท่านเป็นชาวคอมมิวนิสต์ญวนคนแรก ด้วยสำนึกจากตัวอย่างของลุงโฮผู้ยิ่งใหญ่ ชาวญวนรุ่นนี้จะดำรงเจตนารมณ์ของท่านอันเป็นเจตนารมณ์ของพรรคด้วยเช่นกันต่อไป ในการเสริมสร้างเวียดนามที่สงบสุข เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นอิสระ เป็นประชาธิปไตย และเป็นชาติที่ไพบุลย์สถาพร กับทั้งสนับสนุนกระดุนเตือนต่อการปฏิวัติของโลก

จะเห็นได้ว่าชาวเวียดนามได้ร่วมจิตร่วมใจกันปลดแอกจากฝรั่งเศสได้สำเร็จในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ภายใต้ผู้นำอย่างโฮจิมินห์ผู้รักชาติบ้านเมือง ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่ชาติมหาอำนาจอย่างฝรั่งเศสที่เป็นฝ่ายชนะสงครามโลก จะยอมยกดินแดนที่ตนยึดครองให้หลุดมือไป แต่ประวัติศาสตร์ก็ได้บันทึกชัยชนะของชาวเวียดนามในสงครามที่เดียนเบียนฟู ขับไล่ฝรั่งเศสพ้นประเทศและสถาปนาตนเองเป็นเอกราช แต่ความสงบก็อยู่ได้เพียงไม่กี่ปี เพราะไม่นานหลังจากฝรั่งเศสเก็บกระเป๋ากลับบ้าน ลุงแซมจอมลงโลกก็ก้าวเข้ามารุกรานจนเกิดเป็นสงครามยืดเยื้อเป็นสิบปีไม่ง่ายเลยที่ประเทศเล็กๆ ประเทศหนึ่งจะสามารถต่อสู้เพื่อปกป้องเอกราชของชาติเขาไว้ได้ถึงสองครั้งสองคราติดๆกันและชาติที่เขาต่อสู้ด้วยก็เป็นมหาอำนาจทั้งนั้น

นายพลโงเวียน ยาบ รัฐมนตรีกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและสมาชิกสภาการเมืองกลางของเวียดนามเหนือ ได้กล่าวทางวิทยุกระจายเสียงเป็นภาษาญวน เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๑๘ เวลา ๑๐.๓๐ กรีนวิช เขาได้สรรเสริญโฮจิมินห์ ความตอนหนึ่งว่า “ในต้นศตวรรษที่ ๒๐ ชายหนุ่มญวนผู้รักชาติอย่างแรงกล้าผู้หนึ่งได้พบแสงสว่างรำไรเป็นครั้งแรกในการกู้ชาติ และชาวญวนยุคใหม่ของมนุษยชาติได้เกิดขึ้นแล้วด้วยการปฏิวัติตุลาคมของนักสังคมนิยมชาวรัสเซีย”^{๗๓}

๓.๓.๕ การปลูกฝังคุณธรรมการเมือง ๕ ประการแก่เยาวชน

โฮจิมินห์ เน้นการสร้างชาติผ่านการปลูกฝังอบรมเยาวชนทุกระดับ การปลูกฝังคุณธรรมจำเป็นต้องทำอย่างต่อเนื่องโดยผ่านหลักสูตรแบบเรียนตั้งแต่อนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา กล่าวคือ ตั้งแต่หน้าที่พื้นฐานประจำวันจนถึงอุดมคติทางการเมือง ซึ่งโฮจิมินห์ ได้กล่าวสรุปคุณสมบัติพื้นฐานหรืออุดมการณ์หลักไว้ว่า ผู้ปกครองต้องตระหนักเห็นความสำคัญสิ่งสำคัญที่สุด ๒ ประการ^{๗๔} คือ

๑) ความมีสิทธิเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง สิทธิเหล่านี้ได้แก่สิทธิแห่งการดำรงชีวิต มีเสรีภาพ และแสวงหาความสุข

๒) ความคิดในการปลดแอกจากการถูกปกครองของนักล่าอาณานิคม ไม่เป็นเมืองขึ้นของใคร รักอิสระ เสรีในการบริหารปกครองประเทศอย่างแท้จริง

^{๗๓} ศุขปริดา พนมยงค์ และ ปริดา ข้าวบ่อ, หวอเหวียนย๊าป จอมทัพคู่บารมีโฮจิมินห์, (กรุงเทพมหานคร: มิ่งมิตร, ๒๕๕๒), หน้า ๔๖.

^{๗๔} Duiker, William J. Ho Chi Minh: A Life. New York: Hyperion, 2000. p. 41

จากคำพูดดังกล่าวข้างต้น โฮจิมินห์ ยังได้ขยายคุณสมบัติเฉพาะตัว(คุณธรรมประจำใจ) หรือปรัชญาชีวิตของนักการเมือง-นักปกครองที่จะต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในตัวเองและช่วยเป็นแบบอย่างปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน ซึ่งคุณสมบัติ ๕ ประการ^{๗๕} คือ -

๑) รักประเทศชาติ รักประชาชน

ความรักประเทศชาติ รักประชาชนในทัศนะของโฮจิมินห์มิได้มีความหมายแค่เพียงการปกป้องและหวงแหนดินแดนแผ่นดินเกิดเท่านั้น หากแต่รวมไปถึงการประพฤติดนให้เป็นแบบอย่างให้เยาวชนได้เห็น ว่า ผู้นำหรือนักการเมืองนักปกครองทำ เพื่อประเทศและประชาชนอย่างจริง เพราะตัวนักการเมืองไม่ยั่งยืน สักวันจะต้องล้มตายเป็นไป แต่ประเทศชาติบ้านเมืองยังคงอยู่ตลอดไป นักการเมืองจะต้องเป็นต้นแบบของการ“เสียสละ”

๒) เรียนเก่ง ทำงานเก่ง

การเรียนหนังสือเก่ง หมายถึงความตั้งใจมุ่งมั่นรับผิดชอบที่จะเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะและศักยภาพของตนทั้งในทฤษฎีเชิงวิชาการและในเชิงปฏิบัติ การเรียนเก่งจะช่วยนำพาไปสู่การทำงานเก่ง เพราะการเรียนจะช่วยฝึกทักษะในการทำแบบฝึกหัดไปในตัวด้วย ดังนั้นนักการเมืองนักปกครองต้องเป็นต้นแบบของ “การศึกษา”

๓) รักษาอนามัยดี

การรักษาสุขภาพให้แข็งแรง หรือแข็งแรงตลอดเวลา บ่งบอกถึงความพร้อมที่จะต้องต่อสู้หรือสู้รบกับศัตรูเมื่อถึงคราวจำเป็นที่จะต้องปกป้องอธิปไตย หรืออีกความหมายหนึ่งนั้นจะได้ไม่เป็นภาระประเทศชาติในการจ่ายค่ารักษาพยาบาล ดังนั้นนักการเมืองนักปกครองต้องเป็นต้นแบบของการ“มีสุขภาพดี”

๔) มีวินัยดี

ความมีระเบียบวินัยดีจะช่วยให้เกิดความสมัครสมานกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตลอดเวลา มีพลังในการต่อสู้ ปกป้องคุ้มครองหรือสู้รบกับศัตรูเมื่อถึงคราวจำเป็นที่จะต้องปกป้องอธิปไตย ความมีระเบียบวินัยจะช่วยให้การรวมตัวกัน ของคนในชาติบ้านเมืองงดงาม เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ความมีวินัยจึงหมายถึงความรับผิดชอบต่อตัวเอง สังคมและประเทศชาติ ดังนั้นนักการเมืองนักปกครองต้องเป็นต้นแบบของการ“รับผิดชอบ”

^{๗๕} ๑.Yêu Tổ quốc, yêu đồng bào ๒.Học tập tốt, lao động tốt ๓.Đoàn kết tốt, kỷ luật tốt ๔.Giữ gìn vệ sinh thật tốt, ๕. Khiêm tốn, thật thà, dũng cảm คุณธรรมขั้นพื้นฐาน ๕ ประการนี้เป็นคำกล่าวในวาระครบรอบ ๒๐ ปีในการก่อตั้งกระบวนการคอมมิวนิสต์ เวียดนาม (๑๕/๕/ ค.ศ.๑๙๔๑ -๑๕/๕/ค.ศ.๑๙๖๑) ในปี ค.ศ.๑๙๖๑

๕) ซื่อสัตย์ กล้าหาญ

ความซื่อสัตย์และความกล้าหาญ ถือเป็นคุณธรรมข้อที่สำคัญที่สุด เพราะครอบคลุมคุณธรรมต่างๆ ทั้ง ๔ ข้อข้างต้น คือ เมื่อมีความซื่อสัตย์และกล้าหาญ จะทำให้รักประเทศชาติ รักประชาชน เรียบเก่ง ทำงานเก่ง รักษาอนามัยดี มีวินัยดี คุณธรรมข้อที่ ๕ มีพลังที่จะสร้างประเทศชาติให้เข้มแข็งและให้ประชาชนกล้าหาญที่จะยอมเสียสละแม้กระทั่งชีวิตเพื่อความดีงามต่อส่วนรวม

ในปี ค.ศ.๑๙๖๕-ปัจจุบัน การศึกษาของเวียดนามทุกระดับชั้นจะติดประกาศหลักคำสอนของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ขณะเดียวกันระบบการศึกษาของเวียดนามในปัจจุบัน ยังได้สอดแทรกสาระการเรียนรู้ไว้ในเนื้อหาบทเรียนสอนหลัก ๓ ประการ^{๗๖} คือ -

๑) **ความเป็นชาติ** หมายถึง รัฐ แผ่นดิน กฎหมาย ขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม ศิลปะ เป็นต้น

๒) **ความเป็นวิทยาศาสตร์** หมายถึง ทุกอย่างในรัฐจะต้องสามารถพิสูจน์จับต้องสัมผัสได้จริง มีความหมายและมีคุณค่าจริงๆ แก่ทุกคน

๓) **ความเป็นมวลชน** หมายถึง พลังประชาชนทุกเพศทุกระดับที่จะต้องสร้างรัฐอุดมการณ์เพื่อเป้าหมายเดียวกันในการสร้างสังคมให้เป็นปึกแผ่น ไม่แบ่งแยกใดๆ อีก

สถาบันการศึกษาตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น โรงเรียนต่างๆ ในเวียดนามยังมีการสอนวิธีการทำความดีว่าต้องทำอะไร เช่น ต้องช่วยเหลือผู้อื่น ต้องรักเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เป็นต้น นอกจากนี้เด็กทุกคนจะต้องทำการบ้าน ๕ ข้อ

๑) วันนี้ได้ทำความดีอะไรบ้าง

๒) วันนี้ช่วยพ่อแม่ทำงานอะไรบ้าง

๓) วันนี้ชุมชนมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นบ้าง

๔) รายงานข่าวหนึ่งข่าว เกี่ยวกับประเทศเวียดนาม

๕) รายงานข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์โลก

และที่สำคัญที่สุดนั้น โฮจิมินห์ยังได้ฝากความหวังไว้กับเยาวชนชาวเวียดนาม ดังความตอนหนึ่งว่า “เยาวชนคือผู้นำประเทศในอนาคต ประเทศจะรุ่งเรืองหรือตกต่ำ จะอ่อนแอหรือเข้มแข็ง ส่วนใหญ่แล้วขึ้นอยู่กับเยาวชน”^{๗๗}

^{๗๖} Duiker, William J. Ho Chi Minh: A Life. New York: Hyperion, 2000.

^{๗๗} วิทยากร เชียงกูล, โฮจิมินห์ วีรบุรุษของประชาชนที่ถูกกดขี่. หน้า ๘๗.

๓.๔ สรุป

จากบทที่ ๒ และบทที่ ๓ ทำให้ทราบประวัติโฮจิมินห์ แนวคิดปรัชญาการเมืองของ โฮจิมินห์รวมถึงบริบทสังคม-การเมือง อิทธิพลแนวคิดต่างๆ (ในบทที่ ๒) ที่โฮจิมินห์ได้ศึกษาซึมซับเป็นพื้นฐานการสร้างสำนึก และอุดมการณ์ในการก่อตั้งกระบวนการกู้ชาติ ทำให้ทราบกระบวนการปฏิวัติเวียดนามกับพรรคคอมมิวนิสต์ในเวียดนาม รัฐและการบริหารรัฐในอุดมคติของโฮจิมินห์ คุณธรรม ๕ ประการของผู้ปกครอง เช่น รักประเทศชาติรักประชาชน เรียบเก่งทำงานเก่ง รักษาอนามัยดี มีวินัยดี ซื่อสัตย์กล้าหาญ รวมถึงอุดมการณ์ที่แฝงไว้ในหลักการ เป้าหมายและวิธีการอันแยบยลเชิงยุทธศาสตร์ความเป็นชาติของชาวเวียดนามเพื่อปลดปล่อยประเทศให้เป็นเอกราชจากประเทศอาณานิคมและสร้างความเป็นชาติขึ้นมาได้อย่างเข้มแข็งด้วยการปลุกฝังเยาวชนผ่านกระบวนการทางการศึกษาน้ำความเป็นชาติ ความเป็นวิทยาศาสตร์ และความเป็นมวลชน โดยส่งเสริมให้เด็กได้ตระหนักถามตนเองด้วยสำนึกที่ตึงามว่า วันนี้ได้ทำความดีอะไรบ้าง วันนี้ช่วยพ่อแม่ทำงานอะไรบ้าง วันนี้ชุมชนมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นบ้าง รายงานข่าวหนึ่งข่าว เกี่ยวกับประเทศเวียดนาม และ รายงานข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์โลก ทั้งนี้เพื่อสร้างภาพรวมของประเทศให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อรู้ข้อมูลข่าวสารของโลกภายนอก แลเพื่อเตรียมการให้ทันรู้อย่างเท่าทันอยู่เสมอ